

มาตรการทางกฎหมายในการต่อต้านการค้ามนุษย์ ศึกษากรณีการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว
ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ฐานันท์ พันธุ์ดี

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤษภาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ฐาปนिति พันธุ์ดี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....
..... ประธาน
(พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริกุล)

.....
..... กรรมการ
(ดร.รัชณี แดงอ่อน)

.....
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ทับอัตรานนท์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....
..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่...24.... เดือน.....พฤษภาคม..... พ.ศ...2561.....

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจจากการได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติและ เคยทำหน้าที่แจ้งที่พกอาศัยคนต่างด้าวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ทำให้ตระหนักว่า หากบุคคลตามที่ระบุในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้ ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมเป็นการช่วยเหลือภาครัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ที่อาจเกิดขึ้นแก่หรือจากคนต่างด้าวอีกทางหนึ่ง

ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ประทีป ทับอัติตานนท์ ประธานคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่รับเป็นประธานในการสอบและได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ อันมีประโยชน์ยิ่ง ดร.รัชณี แดงอ่อน กรรมการสอบที่ได้ให้แนะนำ ดร.อรรัมภา ไวยมุข ประธานหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ ขณะศึกษาและทำงาน นิพนธ์ และท่านอาจารย์ พ.ต.ท. ดร.ประลอง ศิริพล ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ซึ่งได้ให้ คำแนะนำ ข้อคิดต่าง ๆ ในการจัดทำงานนิพนธ์นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ.ต.อ. ดร.สมชาย ว่องไวเมธี ที่ได้ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การค้ามนุษย์ เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ได้ให้ข้อมูลในการ แจ้งที่พกอาศัยคนต่างด้าว ขอขอบคุณญาติในครอบครัวทุกคนและเพื่อนร่วมรุ่นนิติศาสตร มหาบัณฑิต รุ่นที่ 3 ที่ได้ให้กำลังใจตั้งแต่ขณะเริ่มต้นเข้าศึกษาเรื่อยมาจนปัจจุบัน

ฐาปนิตี พันธุ์ดี

55920813: สาขาวิชา: กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา; น.ม. (กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา)

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย/ การค้ามนุษย์/ ที่พักอาศัย/ คนต่างด้าว/ พระราชบัญญัติ

คนเข้าเมือง

ฐานปณิธิ พันธุ์ดี: มาตรการทางกฎหมายในการต่อต้านการค้ามนุษย์ ศึกษากรณีการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (LEGAL MEASURE AGAINST HUMAN TRAFFICKING : A CASE STUDY OF ALIENS-RESIDENCE NOTIFICATION ACCORDING TO SECTION 38 OF IMMIGRATION ACT B.E.2522) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: ประลอง ศิริภูท, น.ด., 111 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การค้ามนุษย์ในปัจจุบันเป็นปัญหาอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงและมีปริมาณเพิ่มขึ้น ซึ่งหลาย ๆ ประเทศให้ความสำคัญโดยพยายามนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา ประเทศไทยในฐานะศูนย์กลางของกลุ่มประเทศอาเซียนตามสภาพภูมิศาสตร์เป็นทั้งแหล่งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์ ดังนั้น จำเป็นที่ประเทศไทยต้องนำมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ มาใช้บังคับให้มีประสิทธิภาพพร้อมกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความสลับซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้น

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งซึ่งมีโทษทางอาญาและนำมาเป็น มาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตาม มาตรา 38 เพราะสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย คือ ที่พักอาศัย หากเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรม ซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งรับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการ ชั่วคราวเข้าพักอาศัย ได้ทำการแจ้งที่พักอาศัยตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ทราบสถานที่พักหรือเคย พักของคนต่างด้าว หากละเว้นไม่แจ้งย่อมได้รับโทษ แต่บทบัญญัติของการแจ้งที่พักอาศัยยังมีความไม่ชัดเจนใน เรื่องของสถานที่ซึ่งเป็น โรงแรมและสถานะบุคคลซึ่งเป็นผู้จัดการ โรงแรม อาจไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย คนเข้าเมืองที่ให้หมายถึงสถานที่พักที่รับคนต่างด้าวเข้าพัก โดยได้รับสินจ้าง แต่มีข้อความบัญญัติต่อไปอีกว่าตาม กฎหมายว่าด้วยโรงแรม จึงต้องไปพิจารณาความหมายของคำว่า “โรงแรม”ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2547 ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าสถานที่พักอื่นซึ่งรับคนเข้าพักโดยได้รับสินจ้างแต่ไม่จดทะเบียนเป็น โรงแรม หรือไม่ อยู่ในความหมายโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม หรือจดทะเบียนตามกฎหมายอื่น ต้องทำการแจ้งที่พักอาศัย ในฐานะเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหะสถาน หรือในฐานะผู้จัดการ โรงแรม ซึ่งมีอัตราโทษปรับที่ แตกต่างกัน

นอกจากนี้ บทลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งมีเพียงการปรับในอัตราซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่คดีสามารถเลิกกัน ได้ด้วยการเปรียบเทียบปรับทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อในกรณีที่อาจมีความ เชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ ส่งผลในการนำมาตราการการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวมาเป็นมาตรการป้องกัน ปราบปรามการค้ามนุษย์ไม่บรรลุผล ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติดังกล่าวและ ปัญหาที่เกิดจากบทลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกัน ปราบปรามการค้ามนุษย์ต่อไป

55920813: MAJOR: CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; LL.M. (CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY)

KEYWORDS: ALIEN SPECIES/ RAISING/ RELEASING OF ANIMAL/ ECOLOGICAL IMPACT/ ALIENS-RESSIDENCE/ INTERPRETATION OF LAW THAPANIDH PHANDHDEE: LEGAL MEASURE AGAINST HUMAN TRAFFICKING ; A CASE STUDY OF ALIENS-RESSIDENCE NOTIFICATION ACCORDING TO SECTION 38 OF IMMIGRATION ACT B.E.2522. ADVISORY COMMITTEE: PRALONG SIRIPOOL, Docteur en droit, 111 P. 2017.

Human trafficking is a serious and growing crime. Many countries take it as the important issue and try to solve this problem by using many regulations. Thailand is the geographical center of ASEAN countries where is both a source of destination and a destination for human trafficking, so it is necessary for Thailand to enforce effective enforcement of the laws and regulations on the prevention and suppression of human trafficking in order to be more in line with the complexity and seriousness of human trafficking.

Immigration Act 1979 is a criminal law and is a measure to solve the problem of human trafficking, especially in the notification of alien residence under section 38 because the residence is the necessity for the alien to travel to Thailand. If the owner, possessor of the house, or hotel manager who allowed aliens to stay in the kingdom for temporary residence notify the residence as required by law, the officer will know the place of residence or the stay of the alien. If it is ignored, it will be punished. But the provisions of the notice of residence are unclear in terms of hotel location and status of a hotel manager. It may not be in line with the intent of the immigration law to provide a place of residence for aliens to stay in with payment, but it is further stated under the hotel law. It must be considered the meaning of the word "Hotel" according to the Hotel Act 2004. It is unclear whether other accommodation that was paid by the guest but was not registered as a hotel is not in the sense of hotel under the law on hotels or it is registered under other laws must inform the residence as the owner or possessor of the dwelling or as a hotel manager. There are different penalty rates.

In addition, penalties for offenders who have just been fined at a rate that is at the discretion of the case can be discontinued by a fine adjustment, so that the investigator is not investigated further in cases where it may be linked to trafficking. As a consequence, applying measures to notify alien residence as a preventive measure against human trafficking is not effective. So the lack of clarity of such provisions and the problems arising from offenders' punishments should be studied to be solved and to be improved as a one measure of protection and suppression human trafficking.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และสถานการณ์การค้ามนุษย์ในไทย	7
ความหมายของการค้ามนุษย์.....	7
หลักการ ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์.....	11
รูปแบบและสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย.....	13
การย้ายถิ่นฐานในอาเซียนกับปัญหาการค้ามนุษย์.....	24
กลไกการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของอาเซียน.....	28
กฎหมายภายในของไทยในการแก้ปัญหการค้ามนุษย์.....	30
3 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยการแจ้งที่พักอาศัย	33
ที่มาของการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมือง.....	33
การแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามกฎหมายต่างประเทศ.....	36
การควบคุมคนต่างด้าว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.....	37
4 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยการแจ้งที่พักอาศัย	59
ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติการแจ้งที่พักอาศัยในการเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่น.....	59
ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษผู้กระทำความผิด.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	67
บทสรุป.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	73
ภาคผนวก ก.....	74
ภาคผนวก ข.....	104
ภาคผนวก ค.....	107
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	111

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความร้ายแรงและผลกระทบของการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน นับเป็นปัญหาอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่น่ามาประเทศต่างพยายามร่วมมือกันเพื่อหาวิธีและมาตรการเพื่อป้องกันยับยั้งเนื่องจากการค้ามนุษย์นั้นส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ล้วนได้รับผลร้ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางชีวิต ร่างกาย สิทธิ หรือเสรีภาพ เป็นต้น เนื่องจากอาชญากรรมดังกล่าวในแต่ละรูปแบบที่ประสบต่างกันไปและการที่จำนวนของประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาซึ่งประสบปัญหาทางเศรษฐกิจรวมถึงสภาพความเป็นอยู่จึงพบว่าประชาชนจำนวนหนึ่งของประเทศเหล่านี้ได้ถูกล่อลวงไปหรือถูกบังคับไปเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบทางเพศโดยการบังคับหรือล่อลวงหรือวิธีอื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมาย การบังคับใช้แรงงาน การบังคับเอาลงเป็นทาส การบังคับให้ขอทาน การบังคับตัดอวัยวะของร่างกาย และยังคงรวมถึงรูปแบบการกระทำใหม่ ๆ ในปัจจุบันอันเข้าข่ายลักษณะของการค้ามนุษย์

ประเทศไทยถูกมองว่า เป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง ของขบวนการค้ามนุษย์ รวมถึงเป็นแหล่งค้ามนุษย์รายใหญ่โดยมีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศเป็นศูนย์กลางของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศล้อมรอบ มีจุดผ่านแดนหรือด่านเข้าเมืองอยู่หลายแห่ง และประชากรของประเทศเพื่อนบ้านส่วนมาก โดยเฉพาะจาก พม่า ลาว และกัมพูชา ยังประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีความเป็นอยู่ลำบากยากจน ทำให้ต้องเดินทางอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาหางานทำในประเทศไทยหรือบางครั้งก็ถูกชักชวนหลอกลวงมาและตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ในประเทศไทย หรืออพยพไปทำงานในประเทศที่สามโดยเดินทางผ่านทำให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหาทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งยังถูกมองว่าไม่สามารถแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างจริงจังจนเคยถูกจัดอันดับอยู่ในระดับต่ำสุดในการจัดการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์โดยทางสหรัฐอเมริกามาแล้ว

ในด้านความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างประเทศในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์นั้น องค์การสหประชาชาติได้เล็งเห็นปัญหาความร้ายแรงของการค้ามนุษย์ว่าเป็นปัญหาที่ทุกประเทศควรให้ความสนใจและร่วมมือกันแก้ไขปัญหา จึงได้มีพิธีสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้า

มนุษย์โดยมีพิธีสารเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็กต่อทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรขึ้น โดยสหประชาชาติมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกประเทศลงนามในพิธีสารดังกล่าวเพื่อจะร่วมมือในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติโดยการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป โดยในพิธีสารดังกล่าวได้กำหนดค่านิยมของการค้ามนุษย์ การกำหนดให้รัฐภาคีกำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นความผิดทางอาญา มาตรการในการช่วยเหลือเหยื่อ มาตรการให้ความช่วยเหลือและป้องกันการค้ามนุษย์ มาตรการแลกเปลี่ยนในการให้ความช่วยเหลือ มาตรการให้ข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และกำหนดมาตรการตามแนวชายแดน (บันทึกถ้อยแถลง, 2556, หน้า 3) ส่วนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน กลุ่มประเทศอาเซียนได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคว่ามีความร้ายแรงจึงมีกลไกที่สำคัญในการป้องกันการการค้ามนุษย์ คือ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการป้องกันการการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Asian declaration against trafficking in persons, particularly women and children) ซึ่งต่อท้ายปฏิญญาฮานอย 1998 เพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ และแผนปฏิบัติการฮานอย 1999-2004 ซึ่งระบุให้อาเซียนมุ่งมั่นในการร่วมมือแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งรวมถึงการค้ามนุษย์ และอาเซียนยังมีสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (The treaty on mutual legal assistance in criminal matters among like-minded ASEAN member countries) มีกรอบความร่วมมืออีกหลายอย่าง เช่น พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ได้ทำความตกลงร่วมกันทำสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือกฎหมายซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา (Amlat) วางพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับประเทศสมาชิก และยังมีความร่วมมือตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 (สมชาย ว่องไวเมธี, 2555, หน้า 69-71)

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาการค้ามนุษย์ จึงพยายามนำมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านกฎหมายมาใช้เพื่อป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ ทั้งการค้ามนุษย์ยังเป็นเรื่องที่ทำนายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งเริ่มก้าวอย่างเข้าสู่ยุคของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้มีการอพยพพลั้งไหลของประชากรประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการอพยพของแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศหนึ่งเคลื่อนไปยังอีกประเทศหนึ่งซึ่งมีค่าจ้างแรงงานและสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า อาชญากรรมการค้ามนุษย์ที่เพิ่มขึ้นจากการย้ายถิ่นฐาน แรงงาน จึงเป็นสิ่งที่ประเทศไทยในฐานะที่เป็นจุดศูนย์กลาง (Hub) ทางภูมิศาสตร์ของประเทศสมาชิกไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องนำมาตรการต่าง ๆ ทั้งในส่วนภาครัฐและความร่วมมือของภาคเอกชน เช่น เอ็นจีโอ มูลนิธิ เป็นต้น ในส่วนของภาครัฐเน้นในด้านการบังคับใช้กฎหมาย ออกกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ รวมถึงวิเคราะห์ถึงปัญหา ศึกษาวิจัยกฎหมายที่

เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการด้านกฎหมายมาเพื่อต่อต้าน ปรากฏการณ์อาชญากรรมการค้ามนุษย์ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบันและรวมไปถึงการนำกฎหมายเดิมที่มีอยู่แล้วมาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในปัจจุบัน และบังคับใช้อย่างจริงจัง (Law enforcement) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว โดยมีกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่สำคัญ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2542 และประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลไทยได้พยายามอย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์แต่ก็ยังไม่บรรลุเป้าหมายได้เท่าที่ควร

โดยที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา และมีความสำคัญสามารถนำมาบังคับใช้เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ ป้องกันปราบปราม จับกุม ผู้กระทำความผิดและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมค้ามนุษย์ได้ตั้งแต่ในส่วนตั้งแต่การเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร การพักอาศัยในประเทศจนถึงการเดินทางกลับออกนอก ราชอาณาจักรซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามวิธีการปฏิบัติของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ มาตรการที่เป็นหัวข้อสำคัญในการวิจัยนี้ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบในการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะในด้านการป้องกัน ช่วยเหลือเหยื่อ รวมถึงปราบปราม จับกุมผู้กระทำความผิดเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย คือ การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ตาม มาตรา 38 ที่ได้บัญญัติให้เจ้าบ้าน เจ้าของ ผู้ครอบครองเคหสถานหรือผู้จัดการโรงแรมต้องแจ้งการเข้าพักอาศัยของคนต่างด้าวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วแต่กรณีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวนั้นย่อมทำให้กลุ่มอาชญากรเกิดความหวาดระแวง ย่อมกันอาชญากรออกจากพื้นที่ได้ เพราะกลุ่มอาชญากรย่อมหวาดกลัวว่าเจ้าของ หรือผู้ดูแลสถานที่จะเป็นแหล่งข่าวในคดีค้ามนุษย์แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกเหนือจากประชาชน เพื่อนบ้าน หรือพนักงานลูกจ้างที่ทำงานในบริเวณใกล้เคียงที่เป็นแหล่งที่พัก สถานที่สรรหาผู้เสียหาย หรือสถานที่เป็นแหล่งนำผู้เสียหายไปแสวงหาประโยชน์ (สมชาย ว่องไวเมธี, 2555, หน้า 12) แต่เนื่องจากบทบัญญัติเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องสถานที่ซึ่งเป็น โรงแรม และผู้จัดการ โรงแรมว่า ควรรวมถึงสถานที่อื่นที่ประกอบธุรกิจรับคนต่างด้าวเข้าพัก โดยรับค่าตอบแทนหรือสินจ้าง เช่น หอพัก แฟลต ฯ แต่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมหรือจดทะเบียนตามกฎหมายลักษณะอื่น ๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับหอพัก ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายคนเข้าเมืองด้วยหรือไม่เนื่องจากมีสถานะแตกต่างกันจากกรณีเป็นเจ้าบ้าน เจ้าของเคหสถาน หรือเจ้าของสถานที่ธรรมดา รวมถึงบทลงโทษผู้กระทำความผิดมีอัตราปรับที่แตกต่างกันตามสถานะที่แตกต่างกัน แต่กรณีดังกล่าวติดขัดไม่ชัดเจนเนื่องจากพระราชบัญญัติ

คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีข้อความต่อท้ายส่วนของคำนิยามว่า “โรงแรม” ให้ถือเอาตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ซึ่งให้ความหมายสรุปย่อได้ว่า สถานที่พักที่รับคนเข้าพักอาศัยเป็นแบบรายวันขึ้น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนอาจไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายคนเข้าเมืองไป

นอกจากนี้ อัตราทักษะผู้ไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวซึ่งมีเพียงโทษปรับอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถเปรียบเทียบปรับแล้วทำให้คดีเป็นอันเลิกกันไม่เหมาะกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดดำเนินการจ่ายค่าปรับตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบทำให้คดีอาญาเลิกกันและเป็นเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อในกรณีที่อาจพบพยานหลักฐานเพิ่มหรือพบความเชื่อมโยงเกี่ยวพันในการค้ามนุษย์ ทำให้การนำมาตราการการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวมาใช้ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ไม่บรรลุผล ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยตามมาตรา 38 และแก้ไขให้ชัดเจนครอบคลุม รวมถึงอัตราทักษะตามมาตรา 77 ที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ฝ่าฝืนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและมีความสอดคล้องเพื่อบูรณาการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา ความหมาย รูปแบบ สถานการณ์การค้ามนุษย์ วิเคราะห์ถึงสาเหตุของการค้ามนุษย์ในภูมิภาคอาเซียน
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการของอาเซียนในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และกฎหมายต่าง ๆ ของไทยซึ่งนำมาเป็นมาตรการในการต่อต้านการค้ามนุษย์ร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมือง โดยการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวและส่วนที่เกี่ยวข้องพร้อมเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัย
4. เพื่อศึกษาถึงการนำมาตราการการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวมาใช้ในการต่อต้านการค้ามนุษย์ พร้อมวิเคราะห์ถึงปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวที่เชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นตามเจตนารมณ์แท้จริงของความหมายคำว่า “โรงแรม” และปัญหาที่เกิดจากบทลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่ไม่สอดคล้องในการนำมาเป็นมาตรการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหา

สมมติฐานของการวิจัย

ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยยังมีความรุนแรง หลายกรณีพบเป็นลักษณะ อาชญากรรมข้ามชาติซึ่งไม่สามารถจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องได้เป็นขบวนการใหญ่เพื่อมาดำเนินคดีได้ เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้บังคับนั้นยังมีช่องว่างไม่ชัดเจนและเหมาะสมกับ สถานการณ์การค้ามนุษย์ในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและหลากหลายโดยเหยื่อส่วนใหญ่เป็นชาว เอเชีย แม้ชาติอาเซียนจะมีปฏิญญาการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กซึ่งต่อต้านทำ ยปฏิญญาฮานอยเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ รวมถึงมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ ภายในของแต่ละประเทศเองก็ตาม แต่ในการรับมือกับอาชญากรรมการค้ามนุษย์ในลักษณะข้าม ชาติส่วนของประเทศไทยนั้นต้องอาศัยกฎหมายอีกหลายฉบับและยังต้องการความชัดเจนของ กฎหมายที่นำมาเป็นมาตรการทางกฎหมายร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะมาตรการการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ตามมาตรา 38 แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของกฎหมาย ดังกล่าวเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตศึกษารูปแบบ สถานการณ์การค้ามนุษย์ที่ปรากฏในปัจจุบันใน ประเทศไทย สาเหตุของการเกิดการค้ามนุษย์ในอาเซียน มาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการค้า มนุษย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน มาตรการทางกฎหมายของไทยในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของ คนต่างด้าว ตามมาตรา 38 รวมถึงปัญหาความไม่ชัดเจนของการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวและ ปัญหาที่เกิดจากอัตราโทษตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และกฎหมายของต่างประเทศ ที่คล้ายกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาค้นคว้าแล้ว ทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ คุยฉินิพนธ์ บทความวิชาการต่าง ๆ กฎหมาย ต่างประเทศ กฎหมายของไทย เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ข้อมูลประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และข้อมูลจากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา รูปแบบ สถานการณ์ในปัจจุบันและสาเหตุของการเกิดการค้ามนุษย์ในภูมิภาคอาเซียน
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการหลักต่าง ๆ ที่นำมาแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในอาเซียนรวมถึงมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศไทยซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการรับมือกับปัญหาการค้ามนุษย์
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการควบคุมคนเข้าเมืองโดยการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวและส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งที่พักอาศัย รวมทั้งข้อเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว
4. ทำให้สามารถทราบถึงปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวที่เชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นและปัญหาที่เกิดจากบทลงโทษตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่ไม่สอดคล้องในการนำมาเป็นมาตรการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาตามกรณีดังกล่าว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และสถานการณ์การค้ามนุษย์ในไทย

มนุษย์ทุกคนเมื่อถือกำเนิดมาในโลกนี้ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิของความเป็นมนุษย์ตามกฎหมาย มีเสรีภาพทางกายภาพและความคิดเห็น บุคคลอื่นใดย่อมไม่อาจกระทำการละเมิดอันขัดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นได้ โดยเฉพาะด้านกายภาพ “รัฐ”หรือรัฐบาลในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองจึงต้องจึงต้องตรากฎหมายมาคุ้มครองสิทธิของบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด บังคับ ชูเชื้อ หรือแสวงหาประโยชน์ใด ๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย รัฐจะใช้อำนาจจำกัดสิทธิของบุคคลได้เฉพาะก็ต่อเมื่อกฎหมายได้ให้อำนาจไว้เท่านั้น หากบุคคลใดเห็นว่าตนไม่ได้รับการคุ้มครอง ไม่ได้ได้รับความปลอดภัยหรือถูกระทำการละเมิดย่อมสามารถเรียกร้องต่อรัฐได้ รัฐมีหน้าที่ ๆ จะต้องให้ความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และความปลอดภัยของพลเมืองของรัฐอื่นซึ่งเดินทางเข้ามาในรัฐของตน โดยเสมอภาคดังกับบุคคลในรัฐของตนเองตามปฏิญญาที่รัฐได้ลงนามรับรองให้ความร่วมมือด้วยนอกเหนือไปจากหลักมนุษยธรรมทั่วไปอีกด้วย

การศึกษาในบทนี้จะเน้นการศึกษาถึง ความหมายของการค้ามนุษย์ แนวคิด ทฤษฎีในการต่อต้านการค้ามนุษย์ รูปแบบและสถานการณ์การค้ามนุษย์ การย้ายถิ่นฐานของประชากรในอาเซียนอันเป็นสาเหตุหลักของการเพิ่มปัญหา กลไกแก้ปัญหาของอาเซียน และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์

ความหมายของการค้ามนุษย์

“การค้ามนุษย์” หมายถึง การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย จากตัวของมนุษย์ ทั้งด้านทางเพศ เช่น การบังคับหลอกลวงให้ค้าประเวณี ให้ตกเป็นเหยื่อของการเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร ด้านแรงงานหรือการบริการ เช่นการบังคับให้ทำงานหนัก งานอันตรายหรือการบังคับให้ทำงานโดยละเมิดต่อกฎหมายด้านการคุ้มครองแรงงานอย่างร้ายแรง การขูดรีด การนำคนมาบังคับให้ทำการขมขื่น หรือการกระทำอันมีลักษณะฉ้อโกงการเอามนุษย์มาเป็นทาส เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการมิชอบ โดยใช้กลอุบายหลอกลวง ชูเชื้อ หรือใช้กำลังบังคับหรือโดยการใส่สารเสพติดเป็นตัวล่อ เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำต่อบุคคลในลักษณะเป็นธุรกิจจัดหา ขาย จำหน่าย พามาหรือส่งไปยังที่ใด รับตัวไว้ หน่วงเหนี่ยว กักขัง ซ่อนเร้นบุคคล ใช้อำนาจมิชอบ (สมชาย ว่องไวเมธี, 2556, หน้า 10) ซึ่งการค้ามนุษย์ที่พบในระยะหลังยังหมายรวมถึงการหา

ประโยชน์อันมิชอบจากอวัยวะของมนุษย์ที่เรียกกันว่า การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าด้วย เช่น ไต หรือ โลหิต โดยเป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ มีการให้ความหมาย คำนิยาม ลักษณะของ “การค้ามนุษย์” โดยองค์การสหประชาชาติ หน่วยงานระหว่างประเทศ รวมถึงตามกฎหมายของไทย ดังต่อไปนี้ คือ

องค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามของการค้ามนุษย์ในพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กและสตรี (Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons especially women and children) ข้อ 3 แนบท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ว่า การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัยหรือการรับไว้ซึ่งบุคคลโดยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวงด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสียหายจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบหรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจการควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุด ให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือตัดอวัยวะออกจากร่างกาย (พิศวาท สุคนธ์พันธุ์, 2548, หน้า 6)

ในส่วนของสำนักงานเลขาธิการองค์การตำรวจสากลได้กล่าวถึงความหมายของอาชญากรรมการค้ามนุษย์ขยายอีกว่า หมายถึง อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการดำรงชีพด้วยเงินที่ได้จากการค้าประเวณีของเหยื่อ การบริหารจัดการสถานค้าประเวณี การลักลอบข้ามชายแดน โดยผิดกฎหมาย การทำและใช้เอกสารปลอมอีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการองค์การตำรวจสากล, ม.ป.ป., หน้า 352)

ในประเทศไทยได้มีการประกาศใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ใน ปี พ.ศ. 2551 มีชื่อเรียกเต็มว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมีได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการหรือขอทาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ประกอบกับ

ประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร จึงสมควรกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าวเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ได้มีการแก้ไขใหม่ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติถึงลักษณะของการกระทำที่เป็นลักษณะของฐานความผิดไว้ในมาตรา 6 และ 7 กว้างกว่าเดิม ดังนี้ คือ

มาตรา 6 “ผู้ใด เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายหรือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอราน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามวรรคสอง หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ทำให้กลัวว่าจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

- (2) ชูเจ็ญด้วยประการใด ๆ
- (3) ใช้กำลังประทุษร้าย
- (4) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้ หรือนำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(5) ทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้”

มาตรา 7 “ผู้ใด กระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์

- (1) สนับสนุนการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์
- (2) อุปการะโดยให้ทรัพย์สิน จัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่ผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์
- (3) ช่วยเหลือด้วยประการใดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์พ้นจากการถูกจับกุม
- (4) เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ถูกลงโทษ
- (5) ชักชวน ชี้นำ หรือติดต่อบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์”

โดยในส่วนของบทบัญญัติของมาตรา 7 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ทั้ง 8 อนุมาตรา มีหลักการคล้ายการนำหลักทฤษฎีสมคบคิด (Conspiracy theory) มาเป็นแนวทางโดยอ้อมสำหรับกำหนดลักษณะการกระทำอันถือว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

ส่วนบทบัญญัติที่นำหลักทฤษฎีสมคบคิดมาบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ มาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษหนึ่งในสามของโทษไม่เกินครึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” โดยวัตถุประสงค์ในการนำทฤษฎีสมคบคิดมาใช้ในกฎหมายของไทยนั้น คือ เพื่อนำตัวผู้ร่วมกระทำความผิดมาดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไปให้ครบ

คำว่า “สมคบ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำนิยามไว้ว่า ร่วมคบคิดกัน (ใช้ในทางไม่ดี) ซึ่งมาตรา 9 ได้ระบุไว้ชัดเจนแล้วว่า เป็นการสมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ การสมคบนั่นก็เป็นความผิดแล้วแม้ยังไม่ได้ลงมือ (สุพิศ ประณีตพลกรัง, 2559, หน้า 26) โดยในการพิจารณาว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการสมคบคิดหรือไม่ นั้นต้องพิจารณาข้อสำคัญว่ามีการตกลงใจร่วมกัน (Agreement) ที่จะทำความผิด โดยสำหรับกลุ่มประเทศซึ่งใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) รวมทั้งประเทศไทยพิจารณาเห็นว่า หลัก

ความผิดฐานสมคบคิดสามารถนำมาใช้บังคับกับความรับผิดทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ในระยะแรกใช้กับความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและความสงบสุขของสังคม โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดและต่อมาได้มีการบัญญัติหลักการความผิดฐาน สมคบมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นองค์ประกอบอาชญากรรมอีกด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ จะนำผู้กระทำความผิดซึ่งปกปิดวิธีการมาดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเพื่อลงโทษ (ฉันทนา วาพันธุ์, 2557, หน้า 10)

จากความหมายของการค้ำมนุษย์ที่กล่าวมา จึงกล่าวได้ว่าการค้ำมนุษย์เป็นอาชญากรรม ประเภทหนึ่งซึ่งละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง กระทบต่อความ สงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์ย่อมไม่สามารถขัด ขืนหรือช่วยเหลือตนเองให้หลุดพ้นได้มากนัก จึงจำเป็นที่รัฐต้องนำมาตราการด้านกฎหมายต่าง ๆ นำมาใช้ป้องกันการค้ำมนุษย์รวมถึงการช่วยเหลือบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อ

หลักการ ทฤษฎี เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์

การค้ำมนุษย์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้วโดยจะมีคำว่า “ทาส” หรือ “การค้ำทาส” ในประวัติศาสตร์ ดังนั้น การค้ำมนุษย์จึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด แต่มาเป็นที่ ประจักษ์ของคนทั่วไปในยุคสมัยใหม่สังคมประชาธิปไตยที่บุคคลต้องการความเสมอภาคและสิทธิ เสรีภาพ

การค้ำมนุษย์มีพัฒนาการตลอดเรื่อยมาจนถึงยุคล่าอาณานิคม เช่น การล่าอาณานิคมกวาด ต้อนเอาคนผิวดำ หรือคนชนเผ่าพื้นเมืองมาเป็นทาส ทั้งนี้มีความเปลี่ยนแปลงสำคัญนับตั้งแต่การ ปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เริ่มขึ้นในยุโรปตะวันตกตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา (ศูนย์วิจัยและพัฒนา อาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม, 2550, หน้า 1) ส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นการค้ำ มนุษย์ในยุคปัจจุบันเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2503-2513 ซึ่งอยู่ในช่วงของการเข้ามาสู่อินโดจีนของ กองทัพสหรัฐอเมริกาโดยจะมีการบังคับผู้หญิงให้ทำการค้าประเวณีด้วยการขู่เชิญหรือบางครั้งมี การให้ค่าตอบแทน โดยมีเพื่อนบ้านหรือบุคคลท้องถิ่นเป็นผู้ล่อลวง ทำให้หญิงสาวบางคนที ครอบครัวยังมีความเดือดร้อนเรื่องการเงินหันมายึดอาชีพนี้เพราะได้เงินอย่างรวดเร็ว (เมขลา วุฒิวังศ์ และสิดา สอนศรี, 2556, หน้า 258)

การค้ำมนุษย์จัดว่าเป็นอาชญากรรมลักษณะล่าเหยื่อ (Predatory crime) โดยอาชญากรได้ ก่ออาชญากรรมขึ้นเพื่อประสงค์เงินตรา ความมั่งคั่งแก่อาชญากร ซึ่งเหยื่ออาชญากรรม หรือเหยื่อ วิทยา มุ่งศึกษาเกี่ยวกับเหยื่อเพื่อให้เข้าใจปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการเกิดอาชญากรรม ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเนื่องจากการก่ออาชญากรรมในบางคราว เหยื่อเป็นตัวช่วย เชื้อเชิญหรือตั้งตนอยู่ใน

บนความประมาท (เบญจมาศ กระจ่างโพธิ์, 2554, หน้า 17-18) ซึ่งการค้ำมนุษย์มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับทฤษฎีว่าด้วยการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ซึ่ง Han Von Hentig ได้เปรียบว่า เหยื่ออาชญากรรมเปรียบเหมือนช่างปั้นอาชญากร โดยอาชญากรเป็นผู้ทำการไล่ล่า ส่วนเหยื่อเป็นเสมือนผู้ถูกล่า

นอกจากนี้แล้ว Han Von Hentig ยังได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้ถูกทำร้ายออกเป็น 13 ประเภท โดยคนต่างด้าว (The immigrants) เป็นหนึ่งในกลุ่มประเภทดังกล่าวซึ่งมีจุดอ่อนอยู่ที่ความขัดแย้งในเรื่องวัฒนธรรมการย้ายถิ่นที่อยู่จากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง และมักพบอุปสรรคต่าง ๆ เช่น ภาษา วัฒนธรรม และความยากจน ดังนั้นคนต่างด้าวจึงมักถูกปฏิเสธหรือไม่ยอมรับโดยคนของประเทศนั้น (ปกรณ มณีปกรณ, 2553, หน้า 46-47) รวมถึงถูกหลอกลวงไปในการค้ำมนุษย์หรือแสวงผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนหลักการที่สำคัญในการต่อต้านการค้ำมนุษย์มีพื้นฐานมาจากเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human rights) โดยเมื่อสังคมมนุษย์อารยะในสมัยใหม่ได้พัฒนาและตระหนักรู้ถึงสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะทำให้นักลอบมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกันไม่ให้ถูกบังคับหรือถูกกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายโดยมีการออกกฎหมายและวิธีการต่าง ๆ มาเป็นกรอบแนวทาง การค้ำมนุษย์เป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายต่อมนุษย์ด้วยกันไม่ว่าจะมีผลทางกายภาพเพียงใด ถือว่าเป็นการผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในรูปแบบประมวลกฎหมายหรือกฎหมายพิเศษซึ่งมีโทษทางอาญา กฎหมายเหล่านี้ล้วนมีแนวคิดมาจากหลักสิทธิมนุษยชนจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural law) (ประทีป ทับอรรถานนท์, 2560, หน้า 1) ซึ่งความหมายของสิทธิมนุษยชนนั้นนับว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องการค้ำมนุษย์ กล่าวคือ

“สิทธิมนุษยชน” หมายถึง สิทธิที่มีติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด เป็นสิทธิทางกายภาพที่ไม่สามารถจำหน่าย จ่าย หรือบังคับให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใด สิทธิดังกล่าวมีความเป็นสากลและนิรันดร “สิทธิมนุษยชน” เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมีโดยเสมอภาคกันทุกคนโดย ไม่มีการแบ่งแยก เป็นอำนาจหรือประโยชน์ที่บุคคลพึงได้รับเพื่อเป็นมาตรการสำคัญในการดำรงชีวิต หากมีการล่วงละเมิดย่อมที่จะได้รับการคุ้มครองรับรองตามกฎหมาย ศีลธรรมและจริยธรรม (วิกิพีเดีย, 2558)

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ว่าหมายถึงความถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ หรือเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามกฎหมายไทยหรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal declaration of human rights) ข้อ 1. มีว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสรี เท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาท

เหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้องสิทธิมนุษยชนตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นมีอยู่ 5 ประเภท โดยมี 2 ประเภทที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดในการต่อต้านการค้ามนุษย์ที่จะกล่าวถึง คือ

1. สิทธิพลเมือง (Civil rights) กล่าวคือ สิทธิที่มีอยู่ในชีวิตร่างกาย เสรีภาพ และความมั่นคงในชีวิต โดยไม่ถูกฆ่า ทรมาณ หรือทำร้าย มีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย มีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ

2. สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ (Economic rights) กล่าวคือ สิทธิที่จะมีงานทำและได้รับค่าจ้างในอัตราที่เหมาะสม มีเสรีภาพในการเลือกงานที่ไม่ถูกบังคับ และมีสิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน เป็นต้น (สมชาย กษิติประดิษฐ์, 2551, หน้า 56-59)

ดังนั้น “สิทธิมนุษยชน” จึงเป็นหลักการพื้นฐานในเรื่องการค้ามนุษย์โดยประสงค์ให้มนุษย์ทุกคนได้รับการคุ้มครองสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายทุกประการของตน บุคคลอื่นไม่สามารถมาพรากหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนสิทธิไปจากตัวเขาได้ ไม่ว่าจะทางชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ และสิทธิอันชอบธรรมตามกฎหมาย แต่เนื่องจากในสังคมมนุษย์มีทั้งคนดีและคนไม่ดี จนบางครั้งถึงขนาดใช้วิธีการอันฝ่าฝืนต่อกฎหมายอย่างร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย ขู่เข็ญ บังคับหรือหลอกลวงด้วยวิธีการอันแยบยล เพื่อประสงค์จะได้ประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย เหล่าอาชญากรการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของนายทุน ตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ล้วนแต่ทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อเหยื่อ จึงถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง

รูปแบบและสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นจุดศูนย์กลางของประเทศภูมิภาคอาเซียนและยังมีความต้องการด้านแรงงานอย่างต่อเนื่อง จึงมักจะมีการเคลื่อนย้ายของประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานที่ถูกกว่าเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานที่มีอัตราค่าจ้างสูงกว่า โดยที่ประชากรที่เดินทางเข้ามานี้ส่วนมากจะเป็นแรงงานไร้ฝีมือซึ่งเป็นเหตุทำให้มีโอกาสนในการถูกล่อลวงไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบในลักษณะของการค้ามนุษย์มีอัตราที่สูงกว่าแรงงานฝีมือ โดยการย้ายถิ่นฐานนี้ไม่จำกัดแต่คนต่างด้าวแต่ยังรวมถึงคนไทยที่ย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่หนึ่งสู่พื้นที่หนึ่งในประเทศแล้วตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ด้วย รูปแบบการค้ามนุษย์จึงมีความหลากหลาย ซึ่งปรากฏพบในปัจจุบันมีดังนี้ คือ

1. การบังคับค้าประเวณีหรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การตกเป็นเหยื่อจะมีตั้งแต่ในลักษณะของขบวนการข้ามชาติ กล่าวคือ มีการซื้อตัวมาจากประเทศเพื่อนบ้านโดยอาศัยนายหน้า หรือโดยการหลอกลวงก่อนเดินทางเข้ามาว่าจะพามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ร้านอาหาร

หรืองานรับใช้ตามบ้านเรือนแต่เมื่อเดินทางเข้ามากลับถูกบังคับขู่เข็ญให้ทำการค้าประเวณี หรือ แสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บังคับให้แสดงโชว์อนาจาร ซึ่งการแสวงหาประโยชน์ทางเพศนี้จะมีทั้งเหยื่อที่สมัครใจด้วยเพราะได้รับค่าตอบแทนสูงและรวดเร็ว ส่วนการตกเป็นเหยื่อภายหลังเดินทางเข้ามาในประเทศนั้น จะพบว่ากลุ่มหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการบังคับค้าประเวณีหรือแสวงหาประทางเพศจะมีการทำงานตาม โรงงาน ร้านอาหาร บ้านเรือน หรืออื่นเป็นปกติก่อน จากนั้นจะมีการชักจูงหรือหลอกลวงโดยบุคคลที่รู้จักหรือโดยเพื่อนร่วมชาติที่ตกเป็นเหยื่อซึ่งเคยทำงานในลักษณะนี้มาก่อนเพื่อหวังประโยชน์จากค่านายหน้ารวมถึงต้องการจะถอนตัวหรือเลิกแต่ถูกบังคับให้หาเหยื่อคนอื่นมาเป็นตัวแทน ในการบังคับเหยื่อเพื่อค้าประเวณีหรือประโยชน์ทางเพศนี้อาชญากรจะมีกลวิธีต่าง ๆ เช่น กรณีหญิงที่ถูกหลอกหรือถูกบังคับให้ทำงานทางเพศโดยไม่สมัครใจมีสิ่งที่จะต้องเผชิญกับการผูกมัดด้วยหนี้สิน การยึดเอกสารการเดินทางเข้าออก การถูกทุบตี ทารุณทางจิตใจ (เมขลา วุฒิวงศ์ และสิดา สอนศรี, 2556, หน้า 262) และร้ายแรงที่สุดคือ การล่อลวงด้วยยาเสพติด

รูปแบบสถานที่ทำการค้าประเวณีและลักษณะการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบทางเพศในประเทศไทยมีหลายรูป ที่พบทั่วไปมีดังนี้ คือ

1. สถานบริการอาบ อบ นวด เป็นสถานบริการทางเพศโดยตรง หลายแห่งมีใบอนุญาตถูกต้อง บางแห่งไม่มี แต่อย่างไรก็ตามสถานบริการเหล่านี้ล้วนมีการให้บริการทางเพศซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ตามใบอนุญาตและผิดกฎหมาย

2. ซ่อง หรือ โรงน้ำชา จะคล้ายกับอาบอบนวดแต่ไม่เปิดตัวโจงแจ่มเหมือนอาบอบนวด บางแห่งมีวิวัฒนาการเพื่อหลบเลี่ยงการจับกุม โดยเปิดธุรกิจอื่นบังหน้า เช่น ร้านข้าวต้ม ได้รุ่ง หรือ ห้องพักรายวัน เป็นต้น

3. สถานบันเทิง คาเฟ่ ร้านคาราโอเกะ สปาแฝง และบาร์อะโกโก้

4. ตามโรงแรม่านรูด

5. การบังคับถ่ายภาพเปลือยลงหนังสือออกจำหน่ายหรือบังคับให้ถ่ายคลิปวิดีโอ

ออกจำหน่ายผ่านทางสื่อออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย หรือมีการชักชวนสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มในโซเชียลมีเดียเพื่อนัดแนะซื้อบริการซึ่งถือเป็นรูปแบบการค้าประเวณีและแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่มีขอบด้วยกฎหมายแบบใหม่และเป็นที่ยอมรับมากในปัจจุบัน

นอกจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แล้ว ประเทศไทยมีการใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการค้าประเวณีในส่วนของกรณีผู้จัดหาหรือผู้เป็นธุระในการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 โดยมีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้จัดหาหรือผู้เป็นธุระดังนี้ ได้แก่

มาตรา 9 “ผู้ใด เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปซึ่งบุคคลใด เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี แม้บุคคลนั้นจะยินยอมก็ตาม และไม่ว่าการกระทำต่าง ๆ อันประกอบเป็นความผิดนั้นจะได้กระทำภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม เป็นการกระทำโดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขู่ใจ ด้วยประการใด ๆ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม หนึ่งในสาม แล้วแต่กรณี

ผู้ใด เพื่อให้มีการค้าประเวณี รับตัวบุคคลซึ่งตนรู้หรือว่ามีผู้จัดหา ล่อไป หรือชักพาไปตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคสี่ หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคสี่ แล้วแต่กรณี”

มาตรา 11 “ผู้ใด เป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ถ้ากิจการหรือสถานการค้าประเวณีตามวรรคหนึ่ง มีบุคคลซึ่งมีอายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีทำการค้าประเวณีอยู่ด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

ถ้ากิจการหรือสถานการค้าประเวณีตามวรรคหนึ่ง มีเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีทำการค้าประเวณีอยู่ด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา 12 “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือชูเชิญด้วยประการใด ๆว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น เพื่อข่มขู่ใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(1) ได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใด สนับสนุนการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี

ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าหน้าที่ในสถานแรกรับ หรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

2. การบังคับใช้แรงงาน แรงงานไร้ฝีมือต่างถิ่นที่ได้เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย และตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์รูปแบบนี้พบมากในกลุ่มแรงงาน ดังต่อไปนี้

แรงงานกรรมกรก่อสร้าง

แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

แรงงานด้านประมง

แรงงานรับใช้ในบ้าน

2.1 แรงงานกรรมกรก่อสร้าง แรงงานประเภทนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปีในประเทศไทย เพราะความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคในประเทศไทยยังมีความต่อเนื่องและในปัจจุบันคนไทยไม่นิยมทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้างภายในประเทศ ในแต่ละโครงการก่อสร้างมักนิยมดำเนินการผ่านระบบนายหน้าจัดหาแรงงานต่างประเทศ ซึ่งแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาค้าแรงงานก่อสร้างมากที่สุด คือ จากกัมพูชา ลาว และพม่า ลักษณะของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์แรงงานก่อสร้างคือ การถูกหักค่าหัวคิว ค่าจ้างอย่างไม่เป็นธรรม การบังคับให้ทำงานเกินเวลาทำงานปกติ การทำงานที่ความเสี่ยงสูง เช่น ในกระเช้า นั่งร้านสูงที่ไม่ปลอดภัย การห้อยโหน การทำงานในอาคารที่พื้นชั้นอาคารไม่มีความแข็งแรงพอ เช่น กรณีอาคารที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างหรือเรือถอนพังถล่มทับคนงานเสียชีวิต เป็นต้น

2.2 แรงงานในอุตสาหกรรมโรงงาน แรงงานไร้ฝีมือที่ทำงานจะมีทั้งชาวไทยที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด ชาวลาว พม่า และกัมพูชา มักจะถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องค่าจ้างและถูกบังคับให้ทำงานในวันหยุดหรือทำงานเกินเวลาโดยฝ่ายนายจ้างฝ่าฝืนต่อกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

2.3 ด้านแรงงานการประมง เหยื่อส่วนมากจะเป็นคนสัญชาติพม่า ไทยและกัมพูชา ตามลำดับ รูปแบบของการค้ามนุษย์จะมีตั้งแต่ลอบเหยื่อมาลงเป็นแรงงานในเรือประมงและโดยเหยื่อสมัครใจเองในเบื้องต้นแต่เมื่อไปทำงานลงเรือประมงแล้วไม่สามารถที่จะขอกลับได้หรือทำงานตรงตามข้อตกลงที่เคยพูดคุยกันเนื่องจากเรือประมงแต่ละลำมีระยะเวลาในการออกหาปลา

ยาวนานทำให้เชื้อที่เคยสมัครใจลงเรือประมงไม่มีโอกาสที่จะโต้แย้งใด ๆ ต่อได้ทั้งเรือได้เนื่องจากหวาดกลัวความปลอดภัยในชีวิต

2.4 งานรับใช้ในบ้านเรือน ผู้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์สำหรับงานประเภทนี้ มักจะถูกเอารัดเอาเปรียบในด้านค่าจ้างและระยะเวลาการทำงาน เช่นเดียวกันกับแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงานประมง นายจ้างส่วนมากที่มีลูกจ้างต่างด้าวทำงานบ้านหรือสถานประกอบการขนาดเล็กมักจะหลบเลี่ยงการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวตามประกาศของกระทรวงแรงงานเนื่องจากไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่าย ทำให้ลูกจ้างเสียสิทธิหลายประการ หากนายจ้างดำเนินการขึ้นทะเบียนแรงงานเหล่านี้ก็มักจะหักเงินค่าดำเนินการขึ้นทะเบียนเอาจากคนงาน

แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ของไทย ซึ่งบังคับใช้ทั่วประเทศและคุ้มครองทุกคนไม่ว่าคนไทยหรือคนต่างด้าว จะได้บัญญัติมาตรการให้นายจ้างต้องปฏิบัติตามและบางมาตรการหากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏว่า นายจ้างหรือสถานประกอบการหลายแห่งก็ยังฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามดังที่ได้อธิบายมาก่อนนี้ เช่น

มาตรา 23 “ให้นายจ้างประกาศเวลาทำงานปกติให้ลูกจ้างทราบ โดยกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดของการทำงานแต่ละวันของลูกจ้างได้ไม่เกินเวลาทำงานของแต่ละประเภทงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่วันหนึ่งต้องไม่เกินแปดชั่วโมง นายจ้างและลูกจ้างจะตกลงกันให้นำเวลาทำงานส่วนที่เหลือนั้นไปรวมกับเวลาทำงานในวันทำงานปกติอื่นก็ได้ แต่ต้องไม่เกินวันละเก้าชั่วโมงและเมื่อรวมเวลาทำงานทั้งสิ้นแล้วสัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง เว้นแต่กรณีที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้างตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องมีเวลาทำงานปกติวันหนึ่งไม่เกินเจ็ดชั่วโมง และเมื่อรวมเวลาทำงานทั้งสิ้นแล้วสัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกินสี่สิบสองชั่วโมง”

มาตรา 38 “ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงทำงานอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) งานเหมืองแร่หรืองานก่อสร้างที่ต้องทำได้ดิน ใต้น้ำ ในอุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา เว้นแต่สภาพของการทำงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้าง
- (2) งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป
- (3) งานผลิตหรือขนส่งวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่สภาพของการทำงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้าง
- (4) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

3. การเอาคนลงเป็นทาส ลักษณะพื้นฐานคล้ายกับการบังคับการใช้แรงงาน แต่มีลักษณะต่างกันโดยการเอาคนลงเป็นทาสนั้นจะมีการบังคับโดยกระทำทารุณกรรมประกอบด้วย เช่น บังคับให้ทำงานอย่างหนัก ให้อุดอาหาร หรือกักขังพื้นที่ให้ทำงานเฉพาะ ไม่ให้ได้รับการรักษาเมื่อ

เจ็บป่วย และบางครั้งมีการกระทำทรามานหรือทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งการค้ำนุษย์ในลักษณะนี้จะไม่พบบ่อยว่าประเทศไทยเป็นแหล่ง แต่จะปรากฏในลักษณะของการลำเลียงเหยื่อเพื่อเป็นทางผ่านไปสู่อุประเทศที่ 3 เช่น กรณีการตกเป็นเหยื่อค้ำนุษย์ของชาวโรฮิงจา เป็นต้น เหยื่อเหล่านี้มักสิ้นอิสรภาพตั้งแต่วันแรก โดยกฎหมายอาญาของไทยมีบทบัญญัติในส่วนเกี่ยวกับเสรีภาพเพื่อเอาผิดกับอาชญากรเหล่านี้ได้ทั้งที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุน ในส่วนรูปแบบการค้ำนุษย์โดยเอาคนลงเป็นทาส คือ

มาตรา 310 “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำและปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขัง หรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 มาตรา 297 หรือมาตรา 298 นั้น”

มาตรา 310 ทวิ “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายและให้ผู้อื่นนั้นกระทำการใดให้แก่ผู้กระทำหรือบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 312 “ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าหรือส่งออก ไปนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ขาน จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยว ซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

มาตรา 312 ทวิ “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 310 ทวิ หรือมาตรา 312 เป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก หรือมาตรา 310 ทวิ หรือมาตรา 312 เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(1) รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปีและปรับไม่เกินสามแสนบาท

(2) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี

(3) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

4. การนำเอาคนมาบังคับขอร้อง ลักษณะของการบังคับให้ขอร้องส่วนมากในประเทศไทยจะเป็นลักษณะขบวนการข่มขู่เหยื่อส่วนมากเป็นชาวกำพูนุชา โดยจะเน้นสภาพของเหยื่อให้ผู้คน ที่พบเห็นเกิดความสงสาร และหดหู่ใจ เพื่อที่จะได้รับการให้เงินจากการขอร้อง เช่น นำเด็กมานั่ง ขอร้อง หรือหญิงนำเด็กเล็กมานั่งขอร้อง โดยแสดงว่าตนเป็นมารดาของเด็ก ส่วนขอร้องอีก ลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นผู้มีอายุและมีความพิการจากการพบเห็นนั้น มักจะเป็นขบวนการหลอกลวง ซึ่ง ไม่ใช่เหยื่อค้ำมนุษย์ที่ถูกบังคับขอร้องแต่อย่างใด แหล่งที่พบการนำเอาคนมาบังคับขอร้องมาก ที่สุดในประเทศไทยจะเป็นในเมืองใหญ่ แหล่งพักอาศัยนักท่องเที่ยวหรือที่มีคนพลุกพล่านบริเวณ ใกล้ห้างสรรพสินค้า ในแต่ละวันเหยื่อจะต้องทำเป้ายอดเงินจากการขอร้องให้ได้ตามที่กำหนดไว้ ในแต่ละพื้นที่ บ่อยครั้งจะพบการขอร้องที่นำเด็กมาด้วยเพื่อให้เกิดความสงสารแก่ผู้พบเห็น โดย อ้างตัวว่าเป็นมารดาเด็ก ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แล้ว คือ

มาตรา 26 “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิ ให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(5) บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอร้อง เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอร้องหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอัน เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก”

โดยมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 26 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ดังต่อไปนี้ คือ

มาตรา 78 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกิน สามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นี้ จึงเป็นกฎหมายที่นำมาบังคับใช้เป็นมาตรการ หนึ่งเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ได้ด้วย โดยเหตุผลที่มีการออกกฎหมายฉบับนี้เพราะประเทศไทย มีพันธกรณีในการที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the rights of the child) ตามหมายเหตุท้าย พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the rights of the child) ที่เกี่ยวข้องกับ การนำเด็กมาบังคับเพื่อทำการขอร้อง มีดังนี้ คือ

ข้อ 19

1. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และ การศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิต การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวง

ประโยชน์รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองตามกฎหมายหรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล

ข้อ 32

รัฐภาคียอมรับสิทธิเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและจากการทำงานที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตรายหรือที่ขัดขวางการศึกษาเด็กหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือการพัฒนาร่างกาย สมอง หรือจิตใจ ศีลธรรม หรือสังคมของเด็ก

ข้อ 36

รัฐภาคีจะคุ้มครองเด็กจากการถูกแสวงหาประโยชน์ในทุกรูปแบบอื่นทั้งหมดที่เป็นผลร้ายต่อสวัสดิภาพของเด็กไม่ว่าด้านใด (สิทธิเด็ก, 2560)

5. การบังคับตัดอวัยวะหรือดูดโลหิต ลักษณะของการกระทำผิดนี้ยังไม่ค่อยปรากฏว่ามี การจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีในประเทศไทย แต่มักจะปรากฏว่าเป็นข่าวจากสื่อของ ต่างประเทศ เช่น การบังคับขายอวัยวะ เช่นไต หรือ ดูดโลหิตเพื่อนำมาขาย โดยในประเทศไทยเอง นั้นบุคคลที่มีความสามารถทางการผ่าตัดอวัยวะ เช่น แพทย์ ย่อมไม่อาจถูกชักจูงเพื่อทำความผิดใน ลักษณะนี้อย่างง่ายเพราะไม่คุ้มกับการถูกเพิกถอนใบอนุญาตวิชาชีพ ดังนั้น จึงมักไม่พบการบังคับ ตัดอวัยวะหรือบังคับเอาโลหิตในประเทศไทย

6. รูปแบบการกระทำอื่นหรือการกระทำใหม่น่าจะเข้าข่ายการค้ามนุษย์ ตัวอย่างเช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิวิวัฒนาการ ได้บุกเข้าตรวจคนสวนที่แห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร และพบหญิงหลายคนซึ่งได้ทำการรับจ้างอุ้มบุญอาศัยอยู่โดยมีนักธุรกิจหนุ่ม ชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นเจ้าของน้ำเชื้อเป็นผู้ว่าจ้าง โดยก่อนหน้ามีกรณีคล้ายกันที่จังหวัดชลบุรีซึ่งหญิงอุ้ม บุญได้คลอดบุตรออกมาพิการแล้วผู้ว่าจ้างไม่ยอมรับเด็กไปเลี้ยง จึงเกิดปัญหาภาระแก่หญิงอุ้มบุญ กรณีดังกล่าวนี้ได้เกิดการถกเถียงทางวิชาการกฎหมายอย่างกว้างขวางว่าการอุ้มบุญเป็นการค้า มนุษย์หรือไม่ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยฝ่ายที่เห็นด้วยว่าการอุ้มบุญเป็นการค้า มนุษย์เพราะแท้จริงแล้วในต่างประเทศบางประเทศหากบุคคลใดมีบุตรจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ดังนั้น จึงเป็นช่องทางโอกาสของคนที่ประสงค์ประโยชน์เท่านั้น และยังมีกรณีการว่าจ้างทำการ อุ้มบุญเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ คือ การทำสเต็มเซลล์ เป็นต้น ฝ่ายที่เห็นว่าการอุ้มบุญไม่ถือ ว่าเป็นการค้ามนุษย์ได้ให้เหตุผลว่า สาเหตุของการอุ้มบุญนั้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้มีบุตรยากซึ่ง เคยมีคำสั่งของศาลในคดีร้องขอให้รับรองบุตรอันเกิดจากการอุ้มบุญซึ่งศาลได้มีคำสั่งว่าเด็กเป็น บุตรของผู้ว่าจ้างให้ทำการอุ้มบุญ แต่ต่อมาในวงการนักกฎหมายยังมีข้อถกเถียงกันมากหลังจาก คำสั่งคำสั่งของศาลดังกล่าว เพราะมีเหตุการณ์บุกกันที่พิกของหญิงอุ้มบุญรายหลายใน กรุงเทพมหานคร ทำให้นักกฎหมายส่วนมากมีความเห็นว่าการอุ้มบุญเป็นธุรกิจอันน่าจะเข้าข่าย

การค้ำมนุษย์ทำให้สัญญาว่าจ้างอัมบุญเป็น โมะมะ ส่วนความเห็นของผู้วิจัยนั้นเห็นว่าควรน่าจะดูที่เจตนาของผู้ว่าจ้างประกอบด้วย รวมถึงหากมีการยื่นคำร้องต่อศาลในลักษณะดังกล่าวในคดีใหม่แล้วศาลจะมีคำสั่งดังเช่นคดีก่อนนี้หรือไม่

จากรูปแบบต่าง ๆ ของการค้ำมนุษย์ที่มีพัฒนาการและความซับซ้อนอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่การตอบสนองด้านการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เพื่อการต่อต้านและป้องกันการค้ำมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา ต้องถือเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ ตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ศุลกากร เพราะ โดยปกติมักจะต้องติดต่อกับผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์และผู้กระทำความผิดในคดีค้ำมนุษย์หรือรับข้อมูลเบื้องต้นหรือรับเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ (เจอร์ราร์ด สมิธ, 2553, หน้า 7)

ส่วนสถานการณ์การค้ำมนุษย์ในประเทศไทย จากการรายงานการค้ำมนุษย์ประจำปี (Annual trafficking in persons report) ซึ่งต้องจัดทำขึ้นตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่มีชื่อเรียกว่า Trafficking victims protection act of 2000 หรือทีวีพีเอ ซึ่งมีกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเป็นผู้จัดทำรายงานประกาศ ทำให้มองเห็นวงกว้างของปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าในด้านสถานการณ์ของปัญหาการค้ำมนุษย์หรือความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมการค้ำมนุษย์ของแต่ละประเทศซึ่งรวมไปถึงมาตรการของแต่ละประเทศในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ด้วย ซึ่งรายงานดังกล่าวนี้เองได้ทำให้หลายประเทศที่ประสบกับปัญหาการค้ำมนุษย์ต้องหันมาหันมาพิจารณาเพราะหากถูกจัดอยู่ในลำดับท้ายสุดแล้วทางสหรัฐอเมริกาอาจใช้มาตรการตอบโต้ด้วยการกีดกันทางการค้าหรือตัดความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะแล้วสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาที่เคยให้ความช่วยเหลือ

ในการจัดระดับสถานการณ์ด้านการค้ำมนุษย์ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกานั้นได้จัดไว้ 4 ระดับด้วยกัน คือ

1. ระดับ 1 หรือ Tier 1 หมายถึง ประเทศที่ได้ดำเนินการจัดการค้ำมนุษย์ตามมาตรฐานขั้นต่ำของทีวีพีเอ
2. ระดับ 2 หรือ Tier 2 หมายถึง ประเทศที่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรฐานขั้นต่ำของทีวีพีเอ แต่ได้พยายามอย่างตั้งใจในการแก้ไข ประเทศไทยนั้นเคยถูกจัดให้อยู่ในระดับนี้ในปี พ.ศ. 2550-2552
3. ระดับ 2.5 หรือ Tier 2.5 Watch list หมายถึง ประเทศที่มีเหยื่อของการค้ำมนุษย์เพิ่มขึ้นทั้งที่พยายามแก้ไขเพียงแต่ไม่มีหลักฐานชี้ชัดว่าได้พยายามในการแก้ไขเพิ่มอย่างไร ประเทศไทยเองได้ถูกจัดอยู่ในระดับนี้ 4 ปีหลังสุด คือ พ.ศ. 2553-2556

4. ระดับ3 หรือ Tier 3 หมายถึง ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องตามมาตรฐานขั้นต่ำของทีวีพีเอ ไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างตั้งใจเพื่อแก้ไขปัญหา

เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557 สหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2557 หรือ 2014 Trafficking in Persons Report โดยรายงานอย่างเป็นทางการประเทศไทยถูกปรับลดระดับลงไปอยู่ในระดับ 3 หรือ Tier 3 ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำสุด ระดับเดียวกันกับประเทศซีเรีย ซาอุดีอาระเบีย เยเมน ซิมบับเว เกาหลีเหนือ คิวบา รัสเซียอันมีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมากเพราะก่อนหน้านี้ประเทศไทยไม่เคยได้รับการจัดอันดับในระดับต่ำสุดก่อนหน้านี้ประเทศไทยเคยอยู่ในระดับ 2 หรือ Tier 2 ในปี พ.ศ. 2550, 2551 และ 2552 หลังจากนั้นได้ถูกปรับลดระดับลงมาอีกอยู่ในระดับ 2.5 หรือ Tier 2.5 Watch List ในปี พ.ศ. 2553, 2554, 2555 และ 2556 สำหรับเหตุผลที่สหรัฐอเมริกาปรับระดับไทยลงมาอยู่ที่ระดับ 3 ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุดนั้น คือ ประเทศไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ตามที่ได้รับแจ้งเตือนตลอดมาในระยะเวลา 4 ปี ไม่พยายามแก้ไขปัญหาอย่างตั้งใจจริงรวมถึงการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ยังขาดประสิทธิภาพอันเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งให้ผู้กระทำความผิดหลอกรอดเงื้อมมือของกฎหมาย สหรัฐอเมริกามองว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอันทำให้ประเทศไทยล้มเหลวในการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ ประเทศไทยไม่ดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายสหรัฐอเมริกาและไม่ได้พยายามแก้ไขปัญหา รัฐบาลของไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการการขจัดปัญหาค้ามนุษย์ ในขณะที่ตัวกันเองก็ยังเป็นแหล่งของการค้ามนุษย์เองและยังเป็นทางผ่านของขบวนการและเหยื่อของการค้ามนุษย์และตามรายงานฉบับดังกล่าว สหรัฐอเมริกายังได้กล่าวถึงความล้มเหลวของการของการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง การนำหญิงต่างด้าวมาค้าประเวณี การบังคับให้ทำงานหนัก กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้าไปมีส่วนพัวพันกับกรณีของผู้อพยพชาวโรฮิงจาในด้านการต่อรองเพื่อเรียกผลประโยชน์และการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้สื่อข่าวที่นำเสนอข่าวของสำนักข่าวต่างประเทศรอยเตอร์เกี่ยวกับการค้ามนุษย์มาเผยแพร่ซ้ำ

U.S. Department of State, Trafficking in Persons Report (2014) ได้แนะนำเพิ่มเติมให้ประเทศไทยสนับสนุนบทบาทของเอ็นจีโอ (NGO) เพื่อให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์รวมถึงขอให้ประเทศไทยปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญ ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้วยเพราะถือเป็นเรื่องสำคัญที่ประเทศไทยควรจะดำเนินการปฏิบัติให้สอดคล้อง เท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายภายในของไทยเองเพื่อจะได้ถูกยกระดับขึ้นในอันดับที่ดีขึ้นในการจัดทำรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ครั้งต่อ ๆ ไป คือ

1. ควรจะดำเนินการด้านการสอบสวนรายงานที่ระบุว่ามิเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนสมรู้ร่วมคิดกับการค้ามนุษย์อย่างจริงจังและทันทีทันใดและควรเพิ่มความพยายามในการดำเนินคดีและมีคำพิพากษาลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้จ้อฉลในคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในส่วนของกรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

2. ควรเพิ่มความพยายามในการดำเนินคดีและพิพากษาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ รวมทั้งผู้ที่ทำให้เหยื่อต้องถูกบังคับใช้แรงงานในภาคธุรกิจการค้าและการส่งออกของไทย

3. ควรเร่งการสอบสวนคดีอาญาสำหรับกรณีที่มีการสอบสวนการใช้แรงงานบังคับที่มีการบังคับใช้แรงงาน ซึ่งรวมถึงการที่นายจ้างหรือนายหน้าจัดหาแรงงานบังคับหนีอย่างมีนัยยะสำคัญ หน่วยงานนี้ควรจ่ายค่าจ้างและชดเชยการเดินทาง

4. ควรยุติการดำเนินคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทต่อนักวิจัยหรือผู้สื่อข่าวซึ่งรายงานเรื่องการค้ามนุษย์

5. ควรเพิ่มความสนใจให้เหยื่อค้ามนุษย์ร่วมมือกับฝ่ายบังคับใช้กฎหมายในการสอบสวนและดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

6. ควรจัดตั้งแผนกศาลที่ดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ หรือกำหนดมาตรการอื่นที่จะเร่งกระบวนการดำเนินคดีค้ามนุษย์

7. ควรจัดให้มีบริการเฉพาะทางสำหรับเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณีและดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อให้คดีของเด็กเหล่านั้นดำเนินการอย่างรวดเร็ว

8. ควรกำหนดกระบวนการทางศาลที่ให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองพยาน

9. ควรจำกัดการให้ประกันตัวผู้ต้องหาที่กระทำความผิดการค้ามนุษย์ เพื่อป้องกันการหลบหนี

10. ควรบังคับใช้กฎหมายที่คุ้มครองเจ้าหน้าที่จากการถูกฟ้องกลับในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีค้ามนุษย์

11. ควรเพิ่มความพยายามในการยึดทรัพย์ผู้กระทำความผิดและดำเนินการเพื่อประกันว่าเงินที่ยึดมาได้ก็นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของเหยื่อโดยตรง (สถานทูตสหรัฐ, 2557)

จากคำแนะนำของทางสหรัฐอเมริกาดังกล่าว ประเทศไทยได้ดำเนินการตามคำแนะนำดังกล่าวหลายข้อ เช่น การดำเนินการจัดตั้งแผนกการค้ามนุษย์ในศาลยุติธรรมในส่วนของศาลอาญา โดยเป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการศาลยุติธรรมซึ่งมีประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขป คือ ในแผนกคดีค้ามนุษย์นี้คดีที่จะนำสู่การพิจารณาของศาล ได้แก่ คดีที่มีการแสวงหาประโยชน์จากมนุษย์ คดีค้าประเวณี คดีบังคับใช้แรงงาน คดีบังคับให้ทำการขมขาน คดี

บังคับคนให้เป็นทาส คดีบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า แผนกนี้จะมีผู้พิพากษารวม 6 องค์คณะ ๆ ละ 2 คน โดยในการพิจารณาคดีจะมีความรวดเร็วโดยศาลชั้นต้นต้องมีคำพิพากษาให้เสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่วันตรวจพยานหลักฐาน มีการใช้วิธีการสืบพยานล่วงหน้า การใช้ระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ ในการสืบพยานและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

ในการจัดทำรายงานที่วีพีเอประจำปี 2015 สหรัฐอเมริกาได้จัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ให้ประเทศไทยอยู่ในระดับ 3 เหมือนเดิมเช่นปี 2014 แตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านคือ มาเลเซียที่เคยถูกจัดอยู่ในระดับ 3 ในการจัดอันดับปี 2014 แต่ได้รับการจัดระดับขึ้นในระดับที่ดีกว่าไทยในการจัดอันดับของวีพีเอปี 2015

ส่วนในการจัดอันดับประจำปี 2016 ซึ่งประกาศเผยแพร่ออกมาเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2559 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับขยับขึ้นสู่ระดับ Tier 2.5 Watch list โดยสหรัฐอเมริกาให้เหตุผลว่าประเทศไทยในฐานะที่มีอุตสาหกรรมประมงมูลค่ามหาศาลและเป็นผู้ส่งออกอาหารทะเลรายใหญ่อันดับสามของโลก โดยมีแรงงานประมงส่วนมากมาจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ กัมพูชา พม่า และลาว ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในเรื่องการปฏิรูปกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์รวมถึงการออกมาตรการใช้ระบบตรวจสอบติดตามเรือประมงหรือการให้ปลอดจากการทำประมงผิดกฎหมาย (ไอยูยู) และการจัดอันดับรายการสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี 2017 สหรัฐอเมริกาได้ประกาศจัดอันดับประเทศไทยอยู่ในอันดับเดิมเช่นปี 2016 โดยมีสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่ต้องเฝ้าระวังอยู่

การย้ายถิ่นฐานในอาเซียนกับปัญหาการค้ามนุษย์

การย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยถือเป็นเรื่องปกติสำหรับสังคมมนุษย์ โดยสาเหตุปัจจัยมาจากหลายประการตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์มาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแหล่งอาหารหรือสภาพดินฟ้าอากาศ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมเช่นเดียวกับสัตว์ที่มีชีวิตอื่นจึงต้องแสวงหาอาหารหรือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในยุคล่าอาณานิคมมีหลายชาติที่ออกเดินทางแสวงหาดินแดนแห่งใหม่ ซึ่งจะมีทั้งการค้นพบดินแดนแห่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดอาศัยหรือค้นพบมาก่อน เช่น โคลัมบัส ค้นพบอเมริกา หรืออาจเป็นการค้นพบดินแดนซึ่งมีผู้คนอาศัยอยู่แล้ว การได้รับการต้อนรับจากผู้คนซึ่งเป็นเจ้าของดินแดนเดิมนั้นค่อนข้างลำบากในสมัยก่อน ดังนั้น ในอดีตมีหลายประเทศที่ประชากรเป็นเจ้าของดินแดนเดิมหรือผู้อยู่มาก่อนได้ทำการสู้รบกับนักล่าอาณานิคมเหล่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อปกป้องทรัพยากรอันเป็นถิ่นฐานทำกินและที่อยู่ของตนเอง แต่เมื่อนักล่าอาณานิคมสามารถครอบครองแผ่นดินของคนประเทศอื่นหรือดินแดนอื่นได้ก็จะส่งคนของตนเองเข้ามาตั้งรกรากเพื่อกลมกลืนกับคนพื้นเมืองเดิม

ขณะเดียวกันคนพื้นเมืองเดิมที่มีความเป็นอยู่ลำบากก็จะพยายามแทรกตัวเข้าไปอยู่ในย่านของผู้มาอยู่ใหม่ซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่า เป็นการย้ายถิ่นฐานข้ามดินแดนสำหรับผู้มาอยู่ใหม่

ขณะเดียวกันผู้อาศัยเดิมก็มีการขยับขยายที่อยู่ออกไป เป็นการย้ายถิ่นฐานอย่างแคบ ๆ หรือวงจำกัด

การตั้งถิ่นฐาน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ในชนบท การตั้งถิ่นฐานเล็ก ๆ ย่อมไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกเมื่อจำนวนของอัตราการเกิดเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องขยายแหล่งที่อยู่ออกไปและบางครั้งก็ย้ายแหล่งที่อยู่ไปยังอีกที่ใหม่ซึ่งไม่ห่างไกลกันมากนัก เพราะยังมีปัญหาในเรื่องพาหนะในการเดินทางสำหรับสมัยเก่า ในปัจจุบันปัญหาการเดินทางด้วยยานพาหนะไม่ใช่เรื่องลำบากอีกต่อไปในการย้ายถิ่นฐาน ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นฐานที่อยู่โดยเฉพาะย้ายถิ่นข้ามเมือง รัฐ ประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้แต่ในประเทศตะวันตกเอง การย้ายถิ่นฐานจากประเทศก็เป็นเรื่องปกติ การย้ายถิ่นฐานในปัจจุบันนี้ไม่ได้มีปัจจัยมาจากเรื่องความเป็นอยู่หรือฐานะทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยอื่นด้วย เช่นการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ การเดินทางไปศึกษา การอพยพเนื่องจากภัยสงคราม หรือ การเมือง เป็นต้น ซึ่งก็ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นแบบถาวรในเวลาต่อมา รวมถึงการมีผู้ติดตามอีกด้วย

การย้ายถิ่นฐาน (Migrant) เป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งมีชีวิตรูปแบบหนึ่ง มนุษย์เองก็มีรูปแบบการย้ายถิ่นฐานเช่นเดียวกันทั้งโดยสมัครใจและไม่สมัครใจในการย้าย ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อมหรือทางด้านภูมิศาสตร์ โดยการย้ายถิ่นฐานนี้จะไม่ใช่ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยว หรือการเดินทางในลักษณะไปและกลับมาผู้ที่พักอาศัย หรือการเดินทางข้ามพรมแดนไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อทำงานและกลับในวันเดียวกัน แต่มีลักษณะของการย้ายภูมิลำเนาจากที่พักอาศัยเดิมไปยังที่แห่งใหม่ องค์การสหประชาชาติได้แบ่งการย้ายถิ่นฐานออกเป็น 2 ประเภท คือ การย้ายถิ่นฐานในประเทศและการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงเรียกผู้ย้ายถิ่นฐานออกเป็น 2 จำพวก คือ ผู้ย้ายถิ่นฐานในประเทศและผู้ย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศตามลำดับ

หลังจากสมาชิกในประเทศอาเซียนได้ตอบรับแนวคิดเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้เกิดการคาดการณ์ถึงการย้ายถิ่นฐานของประชากรที่จะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก การรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียน สมาคมอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN: The association of south east asian nations) เกิดขึ้นโดยปฎิญญากรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ประกอบด้วยสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ และต่อมาเพิ่มเป็น 10 ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ สหภาพเมียนมาร์ บรูไน ดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของประเทศ

สมาชิกในภูมิภาคอาเซียน และช่วยเหลือกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และ การเมือง รวมถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในด้านอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ ประชาคมอาเซียน ยังมีประชาคมย่อยอีก 3 ประชาคมย่อย เสมือน 3 เสาหลัก คือ

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (Asean Security Community-ASC)
2. ประชาคมสังคม/วัฒนธรรมอาเซียน (Asean Socio-Cultural Community-ASCC)
3. ประชาคมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community-AEC) (พินิตา

อนันต์รัตนสุข, 2555, หน้า 17-39)

ในการกำหนดทิศทางของอาเซียนนั้น กฎบัตรอาเซียน ถือเป็นรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่ ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญดังกล่าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการขับเคลื่อนการรวมตัวของประชาคมอาเซียน ซึ่งวัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน คือทำให้ อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้กฎบัตรอาเซียนจะให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental organization) การเปลี่ยนแปลงมากที่สุดของอาเซียนที่จะเกิดขึ้น คือตั้งแต่ ปลายปี พ.ศ. 2558 (31 ธันวาคม พ.ศ. 2558) เป็นต้นไป ซึ่งประเทศสมาชิกในอาเซียน ได้เข้าสู่ยุค การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างเป็นทางการ ดังนั้น การย้ายถิ่นฐานสำหรับแรงงาน ในอาเซียนจึงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยการย้ายถิ่นฐานของแรงงานและผู้ติดตาม โดยแรงงานข้าม ชาติ มี 2 ประเภท คือ

1. แรงงานฝีมือ ในการก้าวเข้าสู่ยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เออีซี) นั้น ต้องเข้าใจว่า แท้จริงแล้ว เออีซี เน้นเฉพาะ “การเคลื่อนย้ายอิสระของแรงงานฝีมือซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเกิดการ บริหารจัดการหรือสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคที่เกี่ยวข้องกับการค้า การบริการ และ เป็นไปตามระเบียบของผู้รับปลายทาง” โดยตกลงให้มีการย้ายถิ่นโดยอิสระเพียง 7 อาชีพ เท่านั้น ได้แก่ นักบัญชี วิศวกร ช่างสำรวจ สถาปนิก พยาบาล แพทย์ และทันตะแพทย์ (ชาดา ทวีสิทธิ์, มาลี สันถาวรณ และศุทธิดา ชวนวัน, 2556, หน้า 120)

2. แรงงานไร้ฝีมือ แม้ว่าตามข้อตกลงในการเคลื่อนย้ายแรงงานในยุคเออีซีจะระบุ ข้อตกลงให้ย้ายถิ่นได้เฉพาะอาชีพอิสระ 7 อาชีพเท่านั้นก็ตาม แต่ข้อตกลงดังกล่าวมิได้สะท้อน เหตุการณ์ของความเป็นจริงในการเคลื่อนย้ายแรงงานเลย เพราะแรงงานไร้ฝีมือมีการเคลื่อนย้ายถิ่น ฐานเป็นจำนวนมากอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2558 แล้ว โดยเพียงแต่ในปี 2558 เรื่อยมา มี จำนวนการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นมากเป็นพิเศษ และส่วนมาก คือแรงงานไร้ฝีมือและผู้ติดตาม โดยการย้าย ถิ่นแรงงานชั่วคราวถือเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดสำหรับแรงงานไร้ฝีมือ งานไร้ฝีมือส่วนมากที่พบ

ได้แก่ งานกรรมกร คนรับใช้ในบ้าน งานบริการ หรืองานที่ต้องใช้แรงงานหนัก ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะพบทั้งแบบเดี่ยวและเป็นกลุ่ม รวมทั้งมีผู้ติดตามด้วย

การย้ายถิ่นฐานของประชากรอาเซียนในยุครวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ เออีซี มีการย้ายถิ่นแรงงานชั่วคราวถือเป็นรูปแบบการย้ายถิ่นที่สำคัญที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งเรื่องของขนาดและความสำคัญของนโยบายภาครัฐเพราะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความหลากหลายสูง ทั้งในด้านของเศรษฐกิจ การเมืองและจำนวนของประชากรในแต่ละประเทศ ดังนั้นการย้ายถิ่นฐานจึงมีความสลับซับซ้อน นอกจากนี้ด้วยประวัติศาสตร์ทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์อันใกล้ชิดกันทำให้การเดินทางไปมาหาสู่กันในฐานะเครือญาติ แม้จะอยู่กันคนละประเทศก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการย้ายถิ่นฐานอีกเช่นกัน เช่นมีคำกล่าวที่ว่าไทยกับลาวเป็นเสมือนบ้านพี่เมืองน้อง หรือประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยมักนิยมไปมาหาสู่หรือไปทำงานในประเทศมาเลเซียด้วยความสนิทสนมด้านเชื้อสายมลายู ดังนั้น การย้ายถิ่นฐานของประชากรอาเซียนจึงไม่ใช่ย้ายเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานที่มีรายได้มากกว่าที่เคยได้รับในประเทศของตนเองเพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตามการย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงานหรือด้านเศรษฐกิจก็ยังคงนับว่าเป็นจุดประสงค์อันดับต้น ๆ ดังนั้นเมื่อจุดประสงค์ของแรงงานส่วนมากในการย้ายถิ่นคือเรื่องปัญหาเศรษฐกิจหรือปัญหาปากท้อง ความเสี่ยงจากการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์จึงตกกับบุคคลซึ่งเป็นประชากรชาวอาเซียนซึ่งมีการย้ายถิ่นฐานแรงงานข้ามชาติหรือแม้แต่แรงงานข้ามจังหวัด ล้วนมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุน ดังนี้ คือ

1. การตัดสินใจเลือกเหยื่อของอาชญากร อาชญากรค้ามนุษย์มักคอยแสวงหาโอกาสเพื่อหลอกลวงเหยื่อเสมอ ผู้ที่เดินทางข้ามถิ่นจึงมักตกเป็นเป้าหมายอันดับแรกของอาชญากรเหล่านี้ เพราะผู้ที่จะเดินทางย้ายถิ่นหรือได้ออกเดินทางแล้วส่วนมากมักต้องการที่พักหรือสถานที่ทำงานให้เร็วที่สุด ดังนั้น จึงสบช่องของเหล่าอาชญากรในการเสนอให้ความช่วยเหลือ ทั้งตั้งแต่ก่อนการเดินทางและหลังการเดินทาง โดยพยายามหยิบยื่นความช่วยเหลือในการเดินทาง ที่พัก หรือสถานที่ทำงานและค่าตอบแทนให้เหยื่อหลงเชื่อ โดยอาชญากรเหล่านี้จะมีความฉลาดเฉลียวในการหลอกลวงและเลือกเหยื่อ

2. การขาดการวางแผนในการย้ายถิ่นฐาน แรงงานย้ายถิ่นฐานส่วนมากในอาเซียน โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือมักมีทุนทรัพย์ในการเดินทางและการหาที่พักอาศัยไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่รู้เส้นทางพื้นที่ ดังนั้น จะพบว่าแรงงานไร้ฝีมือส่วนมากจึงมักจะเลือกการทำงานในสถานที่ ๆ ง่ายที่พักไว้ให้ เช่น อาคารที่พักชั่วคราวของคณงานก่อสร้าง หอพักในโรงงาน บ้านเช่าที่นายจ้างจัดไว้โดยเฉพาะ หรือสถานที่ทำงานที่ใช้เป็นทั้งที่พักอาศัยและทำงาน เช่น บนเรือประมง หรือ ไร่

เกษตรกรรมที่ห่างไกลซึ่งมีที่พักอาศัยในบริเวณ ดังนั้น เมื่อผู้ย้ายถิ่นฐานได้รับข้อเสนอเหล่านี้ของ อาชญากรค้ำมนุษย์ จึงมักจะตกลง

สาเหตุ 2 ประการนี้ ล้วนเป็นปัจจัยหลักทำให้ผู้ย้ายถิ่นฐานมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์สูง การย้ายถิ่นของประชากรอาเซียนจึงเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาการค้ำมนุษย์และสัมพันธ์กับกลไกของอาเซียนที่ต้องออกมารองรับรวมถึงกฎหมายคนเข้าเมืองที่ต้องนำมาบังคับเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาและแก้ไขกฎหมายให้ทันกับสถานการณ์การอพยพย้ายถิ่นในปัจจุบัน

กลไกการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ของอาเซียน

ในการป้องกันการค้ำมนุษย์นั้นกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีกลไกที่สำคัญซึ่งประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีได้ ได้แก่

1. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการป้องกันการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Asian declaration against human trafficking in persons, particularly women and children) (วรรณัฐ วรชาติเดชา, 2558, หน้า 8) ซึ่งมีหลักการและเหตุผล คือ

1.1 ตามปฏิญญาฮานอย 1998 และแผนปฏิบัติการฮานอย 1999-2004 ซึ่งระบุให้อาเซียนมุ่งมั่นในการร่วมมือแก้ไขปัญหอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งรวมถึงการค้ำมนุษย์

1.2 ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ อันเป็นสาเหตุหลักให้ประชากรอพยพออกนอกประเทศและมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ำมนุษย์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมืออย่างเข้มแข็งในระดับภูมิภาคในการป้องกันและจัดการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหยื่อที่เป็นสตรีและเด็ก ทั้งนี้ อาเซียนจะต้องร่วมมืออย่างต่อเนื่องจริงจังในรูปแบบของการประชุมหารือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการแก้ไขกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อให้มีการลงโทษแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการค้ำมนุษย์

1.3 อาเซียนจะมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะขององค์กร รวมทั้งพิธีสารของสหประชาชาติ ในฐานะที่ชาติอาเซียนเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

นอกจากนี้แล้ว เพื่อเป็นการอนุวัติหลักการและเหตุผลดังกล่าวของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการป้องกันการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก อาเซียนจึงมีมาตรการในการดำเนินงานตามปฏิญญาดังกล่าวเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ คือ

1. มีการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อการป้องกันและจัดการอาชญากรรมค้ำมนุษย์ในสตรีและเด็ก

2. มีมาตรการเพื่อคุ้มครองไม่ให้มีการกระทำใด ๆ อันขัดต่อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่ใช้ในการเดินทางระหว่างประเทศ เช่น หนังสือเดินทาง หรือเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้สำหรับใช้ในการเดินทาง รวมถึงข้อมูลในเอกสารดังกล่าว
  3. ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการอพยพเข้าเมือง แนวโน้มรูปแบบของอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากร การเสริมความเข้มแข็งในเรื่องของการควบคุมตามแนวเขตชายแดน การติดตามผลและการบังคับใช้กฎหมาย
  4. มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานอื่นที่บังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
  5. ทำการคัดแยกผู้ที่ตกเป็นเหยื่อออกจากผู้ที่กระทำความผิด ทำการสืบหาประเทศต้นทางของเหยื่อรวมทั้งสัญชาติเดิม ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องของสิทธิมนุษยชนว่าเหยื่อจะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม รวมถึงได้รับการช่วยเหลืออย่างพอเพียงในเรื่องการเยียวยารักษา การช่วยเหลืออื่น ๆ จนถึงการส่งกลับประเทศอย่างรวดเร็วและปลอดภัย
  6. มีมาตรการเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเหยื่ออาชญากรรมการค้ามนุษย์อย่างครบถ้วนเพียงพอ
  7. มีมาตรการที่แข็งแกร่งเพื่อตอบโต้กลุ่มอาชญากรผู้ค้ามนุษย์ รวมถึงหาวิธีนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อลงโทษตามกฎหมาย
  8. ร่วมมือเพื่อมีมาตรการในระดับสากลเริ่มตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับโลกเพื่อป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ให้สิ้นซาก
2. อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะเด็กและสตรี (Asian convention against trafficking in person especially women and children) อนุสัญญานี้มีการลงนามเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2558 ในการประชุมประเทศสมาชิกอาเซียนครั้งที่ 27 ที่ประเทศมาเลเซีย โดยสาระสำคัญของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กนั้น มีดังนี้ คือ
- 2.1 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเน้นในส่วนของต้นเหตุ คือด้วยการจัดความยากจน ลดปัจจัยเกื้อหนุนและการตกเป็นเหยื่อซ้ำ
  - 2.2 ส่งเสริมความร่วมมือข้ามแดน โดยเฉพาะความถูกต้องของเอกสารของคนเข้าเมือง
  - 2.3 การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการส่งกลับ
  - 2.4 การบังคับใช้กฎหมาย เช่น การยึดทรัพย์ เป็นต้น

2.5 การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางอาญา เช่น การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ความร่วมมืออื่น ๆ

จากหลักการและเหตุผลรวมถึงจุดมุ่งหมายของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการป้องกันการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กและสาระสำคัญของอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะเด็กและสตรี ล้วนเน้นถึงความสำคัญของการเข้าเมืองและมาตรการการควบคุมการเข้าเมืองรวมถึงเอกสารเข้าเมืองและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันการค้ำมนุษย์อย่างหนึ่งซึ่งมีสาเหตุมาจากการย้ายถิ่นฐานของประชากรอาเซียน หากเปรียบเทียบคล้ายกับสหภาพยุโรป เช่น กรณีที่บัญญัติ Directive มาใช้บังคับร่วมกัน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 288 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการดำเนินงานของสหภาพยุโรป (Treaty on the functioning of the European Union) ซึ่งประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในของตนหรือบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นไปตาม Directive (ธนภฤต วรธนัชชากุล, ม.ป.ป., หน้า 8-12)

3. สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (The treaty on mutual legal assistance in criminal matters among like-minded asean member countries) ซึ่งได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญานี้ไว้เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556 ทำให้ประเทศไทยและประเทศภูมิภาคอาเซียนมีความร่วมมือทางอาญากันมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกันการค้ำมนุษย์ในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้น

กฎหมายภายในของไทยในการแก้ปัญหาการค้ำมนุษย์

เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เชื่อมโยงได้เกือบทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ทั้ง 3 สถานะ คือ

1. ประเทศต้นทาง คือ เป็นประเทศที่มีการส่งบุคคลซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศตนไปค้ำมนุษย์ยังประเทศอื่น
2. ประเทศทางผ่าน คือ เป็นประเทศที่ขบวนการค้ำมนุษย์ใช้เป็นเส้นทางผ่านในการนำบุคคลจากประเทศหนึ่งไปค้ำมนุษย์ยังอีกประเทศหนึ่ง
3. ประเทศปลายทาง คือ มีการนำบุคคลจากประเทศอื่นเข้ามาค้าหรือแสวงหาประโยชน์จากการค้ำมนุษย์ภายในประเทศ (วรณัฐ วรชาติเดชา, 2558, หน้า 4)

ดังนั้น กฎหมายที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาปัญหาการค้ำมนุษย์ไม่สามารถที่จะนำเพียงแต่เฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายหลัก

เพียงฉบับเดียวมาเป็นมาตรการในการป้องกันและปราบปราม หากแต่ต้องนำกฎหมายฉบับอื่น ๆ มาใช้ด้วย

กฎหมายที่อาจเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ที่อาจจะรวบรวมได้ มีดังนี้

1. ประมวลกฎหมายอาญา
2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
4. พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509
5. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
6. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551
7. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
8. กฎกระทรวง ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
9. พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2551
10. พระราชบัญญัติจัดระเบียบกิจการแพปลา พ.ศ. 2596
11. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
12. พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481
13. พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490
14. พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2482
15. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551
16. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
17. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 254286
18. พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2549
19. กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด (สุพิศ ประณีตพลกรัง, 2559, หน้า 83)

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่นำมาข้างต้น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

นับเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ซึ่งคนต่างด้าวตกเป็นเหยื่อในฐานะที่ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง เพราะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวในการเข้า – ออก ราชอาณาจักรไทย รวมถึงการควบคุมการพักอาศัยของคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเป็นกรณีศึกษาตามงานวิจัยนี้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นความสำคัญว่าสามารถนำมาเป็น

มาตรการในการต่อต้านการค้ามนุษย์ได้เป็นอย่างดีประการหนึ่งแม้จะถูกมองข้ามและให้ความสำคัญน้อย เพียงแต่บทบัญญัติดังกล่าวยังมีปัญหาบางประการที่จะต้องปรับแก้ไข

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยการแจ้งที่พักอาศัย

ที่มาของการควบคุมคนต่างด้าวเข้าเมือง

คนต่างรัฐหรือคนของอีกประเทศหนึ่ง หากเดินทางเข้ามายังอีกประเทศหนึ่งจะถูกเรียกว่า “คนต่างด้าว” ขณะเดียวกันหากเราเดินทางไปยังอีกประเทศหนึ่ง ก็จะถูกเรียกว่า “คนต่างด้าว” เช่นกัน คนต่างด้าวอาจมีสาเหตุที่จะต้องเดินทางไปยังอีกประเทศหนึ่งด้วยเหตุผลหลายประการ แตกต่างกันไป เช่น เพื่อการท่องเที่ยว การค้า การทำงาน การศึกษา เป็นเจ้าหน้าที่ของอีกประเทศหนึ่งในการติดต่อประสานงานหรือทำภารกิจกับประเทศนั้น การใช้เป็นทางผ่านเพื่อไปสู่อีกประเทศหนึ่ง หรือเป็นผู้อพยพลี้ภัยจากปัญหาทางการเมืองหรือสงครามในประเทศของตนเอง ทั้งนี้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ในการควบคุมดูแลคนต่างด้าวที่เข้ามาในรัฐหรือประเทศของตนเองด้วยสิทธิอันชอบธรรมที่สามารถกระทำได้ ในกรณีที่รัฐอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรแล้ว รัฐเจ้าของดินแดนย่อมมีอำนาจที่จะใช้กฎหมายควบคุมการเข้าออกของคนต่างด้าวได้ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนด การเข้าเมืองจึงเป็นไปตามกฎหมายคนเข้าเมืองของรัฐนั้น ๆ ซึ่งเป็นกฎหมายภายใน ไม่ใช่กฎหมายระหว่างประเทศ (ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, 2556, หน้า 45) ดังนั้น ในการศึกษาศึกษาถึงที่มาของการควบคุมคนเข้าเมืองจึงต้องศึกษาถึงความเป็นมาและความหมายของรัฐด้วย

รัฐ (State) ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึงรัฐเอกราช (Independent state) หรือรัฐอธิปไตย (Sovereign state) โดยมีสถานะเป็นบุคคลและถือได้ว่าเป็นผู้ทรงสิทธิในกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญมากที่สุด กล่าวคือ รัฐมีหน้าที่อันได้แก่ภาระหรือความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่ต้องยึดถือปฏิบัติตามที่กฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดขึ้นไว้ รวมทั้งการต้องตกเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำต่าง ๆ ขององค์กรของรัฐหรือผู้แทนของรัฐนั้น ๆ ในพันธกรณีที่จะต้องชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของรัฐ ขณะเดียวกันก็อาจฟ้องร้องเพื่อปกป้องสิทธิของตน (อภิัญญา เลื่อนจวี, 2554, หน้า 47) ดังนั้น รัฐ จึงมีสิทธิและหน้าที่รวมถึงความรับผิดชอบและความเท่าเทียมตามกฎหมายระหว่างประเทศอย่างสมบูรณ์ทุกประการ

อนุสัญญามอนเตวีเดโอ (Montevideo convention on rights and duties of states) ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐซึ่งได้ลงนามกันที่ประเทศอุรุกวัยเมื่อปี ค.ศ.1993 ได้ระบุคุณลักษณะของความเป็นรัฐไว้ในข้อ 1 ว่า “รัฐ คือ บุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีพลเมืองประจำอยู่ในรัฐนั้น (Citizens) พลเมือง เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของความเป็นรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศนี้ไม่จำกัดว่าต้องมีจำนวนเท่าใดหรือจะเพิ่มหรือลดจำนวนลง ไม่จำกัดว่าต้องมีเชื้อชาติ ศาสนา หรือใช้ภาษาเดียวกันแต่อย่างใด โดยในรัฐ ๆ หนึ่งนั้นอาจมีหลายเชื้อชาติผสมกันไป เช่นในประเทศสิงคโปร์มีทั้งสัญชาติจีน อินเดีย และมลายู เป็นต้น นอกจากนี้ พลเมืองของรัฐหรือประเทศหนึ่งก็อาจกลายเป็นพลเมืองของรัฐหรือของประเทศหนึ่งได้เช่นกันด้วยการย้ายถิ่นฐานที่อยู่ใหม่และโอนสัญชาติจากการเป็นพลเมืองในประเทศเดิมไปสู่การเป็นพลเมืองของประเทศโดยมีถิ่นฐานที่อยู่แน่นอนในประเทศใหม่นั้น ซึ่งปัจจุบันจะพบมากในส่วนของผู้ลี้ภัยและผู้มีวิชาชีพอันเป็นที่ต้องการ เช่น แพทย์ นักวิทยาศาสตร์ และวิศวกร เป็นต้น ในส่วนของประเทศไทยเองก็มีความหลากหลายเช่นกัน มีการนับถือศาสนาหลายศาสนา คือ พุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู ด้านภาษาก็มีหลายประเทศที่มีภาษามากกว่าหนึ่งภาษา และสำหรับบางประเทศอาจมีภาษาเกินกว่า 10 ภาษา เช่น ประเทศอินเดีย ประการที่สำคัญคือ พลเมืองที่จะถือเป็นองค์ประกอบของรัฐนี้จะต้องไม่ใช่พวกเร่ร่อน ไม่มีหลักแหล่ง แต่ต้องมีถิ่นอาศัยอยู่อย่างถาวร มีความผูกพัน ความรู้สึกว่าเป็นพรรคพวกฝ่ายเดียวกัน

2. ต้องมีอาณาเขตหรือดินแดนตามที่กำหนด (Territory) โดยดินแดนที่จะเป็นองค์ประกอบของความเป็นรัฐนั้นจะต้องมีอาณาเขตที่แน่นอนสมบูรณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อให้พลเมืองของตนได้เลือกมีแหล่งถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นประจำกับสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในหมู่บ้าน จังหวัด เมือง ซึ่งรวมกันอยู่ในประเทศดินแดนเดียวกันและใช้ทรัพยากรในเขตดินแดนของตนได้ ดินแดนของรัฐนั้นไม่จำกัดในเรื่องขนาดและอาจอยู่ห่างจากกันได้ไม่จำเป็นต้องมีพื้นดินต่อเนื่องติดกันไปแต่อาจมีสภาพทางภูมิศาสตร์มีแม่น้ำกั้นหรือเป็นเกาะในทะเล เช่น ประเทศอินโดนีเซีย มีสภาพเป็นหมู่เกาะหรือเกาะฮาวายของสหรัฐอเมริกาซึ่งอยู่ไกลโพ้นทะเลห่างจากแผ่นดินใหญ่มาก

3. ต้องมีรัฐบาล (Government) รัฐบาล คือ ผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดของรัฐหรือที่เป็นรัฐชาติปึกแผ่นอยู่ในขณะนั้น โดยสามารถใช้อำนาจได้อย่างเต็มที่ในการบริหารประเทศ ไม่ว่าจะได้อำนาจการปกครองนั้นมาโดยวิธีใดหรือจะใช้ระบอบการปกครองรัฐในรูปแบบใดก็ถือว่าเป็นรัฐบาล ส่วนรัฐบาลพลัดถิ่นนั้นไม่ถือว่าเป็นรัฐบาลเพราะไม่มีอำนาจการปกครองอย่างแท้จริง

4. มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับรัฐอื่น (Sovereignty) หรืออำนาจอธิปไตย กล่าวคือ รัฐจะต้องมีอำนาจของตัวเองโดยอิสระในการปกครองพลเมืองของตัวเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐภายนอก รัฐซึ่งมีอธิปไตยนี้ย่อมสามารถกระทำการใด ๆ ได้ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

“รัฐ” ถือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศและยังเป็นหน่วยการเมืองตามหลักสังคมระหว่างประเทศในหลากหลายมิติทั้งด้านการค้า การลงทุน ความมั่นคงและความร่วมมือ

อื่น ๆ อีกหลายด้าน การที่รัฐใดจะเข้าไปดำเนินกิจการหรือทำนิติสัมพันธ์ใด ๆ เพื่อให้มีผลเพื่อ
บรรลุกิจการหรือนิติสัมพันธ์นั้น ๆ รัฐนั้นจะต้องเป็นรัฐที่ได้รับการรับรองแล้ว ซึ่งการรับรอง
รัฐบาล หมายถึงการประกาศยอมรับหรือแสดงออกโดยชัดแจ้งว่ารัฐบาลของรัฐนั้นสามารถดำเนิน
ความสัมพันธ์รัฐของตนกับรัฐอื่นได้ เช่น การเชิญเข้าร่วมประชุมระหว่างรัฐหรือลงนามใน
สนธิสัญญาความร่วมมือหรือข้อตกลงต่าง ๆ กับผู้นำของรัฐบาลนั้น ๆ การเดินทางของผู้นำรัฐหนึ่ง
ตามคำเชิญของรัฐอื่นหนึ่งอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้เมื่อได้ทำการรับรองรัฐบาลใดแล้วก็ไม่
มีความจำเป็นที่จะต้องรับรองรัฐบาลใหม่ที่เข้ามาสู่อำนาจ โดยวิธีการปกครองตามปกติอีก ซึ่งแตกต่าง
จากการเข้าสู่การเป็นรัฐบาลใช้อำนาจทางปกครองโดยวิธีที่ไม่ปกติ เช่น การทำรัฐประหารอนึ่ง เมื่อ
รัฐหนึ่งได้ทำการรับรองรัฐหนึ่งว่าเป็นรัฐเอกราชและมีอธิปไตยแล้วก็ถือว่าเป็นการให้การ
ยอมรับรับรองรัฐบาลที่ปกครองรัฐนั้นในขณะนั้นด้วย (อภิญา เลื่อนฉวี, 2554, หน้า 56)

รัฐหรือรัฐบาลนั้นจำเป็นที่จะต้องดำเนินการบริหารประเทศของตนให้เกิดความสงบ
เรียบร้อยซึ่งแต่ละรัฐหรือรัฐบาลล้วนแล้วแต่มีรูปแบบการปกครองของแต่ละประเทศแตกต่างกัน
ออกไปตามลักษณะการปกครองของตน โดยที่รัฐหรือรัฐบาลจะต้องทำให้ประเทศของตนมีความ
มั่นคงทุกด้านไม่ว่า การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และอื่น ๆ
ในขณะเดียวกัน รัฐก็จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประชากรของรัฐอื่นหรือประชากรของรัฐอื่นนั้นด้วย
และต้องให้ความร่วมมืออันมีลักษณะเป็นสากล ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับประชากรของรัฐอื่นนั้น
เกิดขึ้น โดยการที่ประชากรของรัฐตนเดินทางไปยังรัฐหนึ่ง หรือการที่ประชากรของรัฐอื่นได้เดิน
ทางเข้ามายังรัฐของตน ดังนั้น รัฐหรือรัฐบาลจึงต้องมีมาตรการควบคุมการเดินทางเข้าออกรัฐของ
ประชากรทั้งจากรัฐอื่นและรัฐของตนเองตามสิทธิและหน้าที่ในการบริหารรัฐ

สิทธิและหน้าที่ในการควบคุมคนต่างรัฐและการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย
ภายในประเทศนับเป็นภารกิจด้านความมั่นคงประการสำคัญ หากคนต่างรัฐ หรือที่เรียกว่า “คนต่าง
ด้าว” ได้เดินทางเข้าภายในรัฐหรือประเทศหนึ่งโดยปราศจากการควบคุมแล้ว ย่อมไม่เป็นผลดีต่อรัฐ
หรือต่อประเทศนั้นเพราะคนต่างด้าวแต่ละคนย่อมเดินทางเข้ามาด้วยจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน
ดังนั้น หลาย ๆ ประเทศจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการขอเดินทางเข้าประเทศของตนสำหรับคน
ต่างด้าวให้แจ้งข้อมูล ว่าต้องการเดินทางเข้ามาด้วยวัตถุประสงค์อะไร เช่น นักท่องเที่ยว ทำงาน
นักศึกษา หรือแวะพัก เป็นต้น โดยจะกำหนดไว้ในรายละเอียดของการขอหนังสือรับอนุญาตเข้า
ประเทศหรือที่เรียกว่า “วีซ่า” หรือในกรณีที่ไม่ต้องขอวีซ่าสำหรับบางประเทศก็จะมีแบบเอกสาร
การแจ้งอื่นเพื่อระบุถึงวัตถุประสงค์ที่จะต้องเดินทางเข้าประเทศนั้น ๆ

นอกจากนี้ แต่ละรัฐหรือแต่ละประเทศก็ยังมีความจำเป็นที่จะมีกฎหมายภายในที่
เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อใช้ควบคุม ดูแล หรือติดตามคนต่างด้าวที่เดินทางเข้าออกหรือพักอาศัยใน

ประเทศตน ซึ่งกฎหมายอันถือเป็นสากลที่ทุกประเทศล้วนมี คือ กฎหมายคนเข้าเมือง โดยจะมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปสำหรับของแต่ละประเทศแต่ไม่ต่างกันมากนัก โดยมีจุดประสงค์เดียวกันคือใช้ในการควบคุมการเดินทางเข้ามา การพักอาศัย และเดินทางกลับออกไป คนต่างรัฐหรือต่างด้าว รวมถึงพลเมืองของตนเองที่เดินทางออกไปและกลับเข้ามา เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศเป็นสำคัญตามหน้าที่ของรัฐหรือรัฐบาลที่จะต้องปฏิบัติ

นอกจากนี้ รัฐยังมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือต่อรัฐอื่นหรือองค์กรระหว่างรัฐดังได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ว่า “รัฐ” จะต้องมีสัมพันธภาพกับรัฐอื่นหรือองค์กรระหว่างประเทศโดยการมีสัมพันธภาพดังกล่าวอาจเกิดขึ้นหลายรูปแบบ เช่น การติดต่อค้าขาย การประชุมระหว่างประเทศ การฝึกทางทหารร่วม หรือความร่วมมือด้านความมั่นคงอื่น ๆ เป็นต้น เช่น การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การติดตามบุคคลสูญหายขณะเดินทางพักอาศัยอยู่ในรัฐอื่น ดังนั้น ในส่วนนี้กฎหมายคนเข้าเมืองจึงมีบทบาทอันสำคัญในการนำมาใช้สำหรับให้ความร่วมมือกับต่างประเทศด้วย

การแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามกฎหมายต่างประเทศ

การแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามกฎหมายของต่างประเทศนั้น ส่วนมากพบว่ากฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือบางประเทศเรียกว่ากฎหมายคนต่างด้าวหรือชื่ออื่น ๆ จะมีบทบัญญัติให้คนต่างด้าวเป็นคนแจ้งที่พักอาศัยเอง คล้ายตามกรณีคนต่างด้าวเป็นผู้แจ้งเองตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยส่วนเจ้าของบ้านหรือเจ้าของสถานเพียงแต่มีบันทึกข้อมูลบางประการสำหรับกรณีเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ขอตรวจสอบหรือขอข้อมูลย้อนหลังตามกฎหมาย แต่บางประเทศเล็งเห็นความสำคัญสำหรับการให้เจ้าบ้านหรือเจ้าของสถานที่เป็นผู้แจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว นอกเหนือไปจากการให้คนต่างด้าวเป็นผู้แจ้งเอง เพราะอาจมีช่องโหว่กรณีคนต่างด้าวให้ข้อมูลการพักอาศัยที่ผิดเพี้ยนหรือโดยมีเจตนาไม่สุจริตเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงที่พักอาศัยที่แท้จริง เช่น ในกรณีการลักลอบค้ามนุษย์ซึ่งมีเหยื่อเป็นคนต่างด้าว หรืออาชญากรรมอื่น ๆ

สำหรับประเทศที่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้เจ้าของบ้าน เจ้าของสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมแจ้งถึงการเข้าพักอาศัยของคนต่างด้าว ไปยังเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งกฎหมายให้อำนาจ ตัวอย่าง เช่น

1. สหรัฐอาหรับเอมิเรต หรือ ยูเออี มีบทบัญญัติการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวไว้ในกฎหมาย Federal Law No (6) For 1973 Concerning immigration and residence ในส่วนที่ 3 เรื่องการแจ้ง Notification of competent authorities ตาม Article (14) วรรค 1 ในฐานะเจ้าของผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก และ วรรค 2 ในฐานะเจ้าบ้าน เจ้าของสถานที่พักซึ่งไม่ได้ประกอบการธุรกิจที่พัก ว่า

“Managers of hotel and alike, shall inform the Directorate of Nationality and immigration or the police center to whom they belong, about aliens whom they lodge or who leave their hotels during forty eight hours from the date of entering or leaving.”

“ผู้จัดการ โรงแรมหรือสถานที่คล้ายกันเช่นว่านั้น ต้องแจ้งคณะกรรมการสัญชาติหรือคณะกรรมการตรวจคนเข้าเมืองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีท่องเที่ยวที่ ๆ มีอำนาจ ถึงการเข้าพักหรือย้ายออกของคนต่างด้าว ภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เข้าพักหรือย้ายออก” ที่

“Any person who lodge or accommodate an alien shall inform about his name and address during forty eight hours from the entry or leaving of the aliens.”

“ผู้ใดก็ตาม เป็นเจ้าของสถานที่รับคนต่างด้าวเข้าพักต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการพักชื่อและที่อยู่ของคนต่างด้าวภายใน 48 ชั่วโมงหลังจากการเข้าพักหรือย้ายออกของคนต่างด้าวนั้น”

(Federal Law No 6 for 1973 Concerning Immigration and Residence)

2. ประเทศซาอุดีอาระเบีย มีบทบัญญัติให้เจ้าของสถานที่ หรือเจ้าของ โรงแรมแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวที่เข้าพักไว้เช่นกัน โดยบัญญัติไว้รวมในมาตราเดียวกันทั้งกรณีเป็นผู้ประกอบกิจการที่พัก และเจ้าของบ้านหรือเจ้าของสถานที่ซึ่งไม่ได้ประกอบกิจการที่พักในกฎหมายที่เรียกชื่อว่า The Residence Regulations Article No. (23) ว่า

“Any person who hosts a foreigner in a house, a tent, a hotel or the like of such permanent shelters, shall inform foreigners control authority or its substitute of security authorities about the name of that foreigner within a period not more than (24) hours from the time of hosting him and shall, also, inform the same authorities upon the foreigner s departure of his shelter within six hours in any way if the foreigners s departure occurred without prior notice or within three hours if he has been notified by the guest.”

“บุคคลผู้รับคนต่างด้าวพักอาศัยในเคหสถาน ที่พักชั่วคราว โรงแรม หรือที่พักพิงถาวรอันคล้ายคลึงกัน จะต้องแจ้งชื่อคนต่างด้าวต่อเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมคนต่างด้าวหรือเจ้าหน้าที่ตัวแทนฝ่ายความมั่นคงภายใน 24 ชั่วโมงที่ได้เข้าพัก และต้องแจ้งการย้ายออกจากที่พักต่อเจ้าหน้าที่ภายใน 6 ชั่วโมงในกรณีที่คนต่างด้าวไม่ได้แจ้งล่วงหน้า และภายใน 3 ชั่วโมงกรณีที่คนต่างด้าวได้แจ้งล่วงหน้า” (The residence regulations)

การควบคุมคนต่างด้าว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

กฎหมายคนเข้าเมืองเป็นกฎหมายที่ใช้กันทั่วทุกประเทศเพื่อควบคุมการเข้าออกของคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาสู่แต่ละประเทศ เช่นเดียวกันกฎหมายคนเข้าเมืองของไทยก็มีวิวัฒนาการมา

จากการเดินทางเข้าเมือง ความเปลี่ยนแปลงแต่ละยุคสมัย รวมถึงสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคในแต่ละยุคสมัยนั่นเอง จากนั้นจึงมีการตรากฎหมายและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทันกับสภาพการณ์ในยุคสมัยนั้น ๆ

ในยุคก่อน พ.ศ. 2470 ยังไม่มีการใช้กฎหมายคนเข้าเมืองเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด โดยก่อนที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 มีผลใช้บังคับนั้น ประเทศไทยยังคงใช้กฎหมายจารีตประเพณีอยู่โดยคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในสมัยนั้นมักเป็นพ่อค้าชาวจีนเป็นส่วนมากที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพในประเทศไทย การเดินทางเข้ามายังประเทศไทยก็ไม่มีการขออนุญาตหรือแสดงเอกสารเข้าออกประเทศดังเช่นหลังพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2480 บังคับใช้และเรื่อยมาจนถึงพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฉบับปัจจุบันแต่อย่างใด จึงทำให้การควบคุมคนต่างด้าวในขณะนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบากและบ่อยครั้งที่พ่อค้าชาวจีนซึ่งเดินทางเข้ามายังประเทศไทยเพื่อค้าขายในสมัยนั้นได้สร้างปัญหาเดือดร้อนหลายอย่าง เช่น ล่อลวงหญิงมาค้าประเวณี นำโรคติดต่อเข้ามา รวมถึงก่อเหตุทะเลาะวิวาทหรือกระทำความผิดอาญาหลายอย่างแล้วหลบหนีกลับประเทศไป (มนธิดา วีระพันธุ์, 2555 , หน้า 13) ดังนั้น รัฐบาลในสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 จึงได้ตราพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 ขึ้นเพื่อบังคับใช้ พร้อมทั้งได้จัดตั้งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ให้มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 โดยมีชื่อเรียกว่า “กรมตรวจคนเข้าเมือง” ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2558) จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 เป็นกฎหมายคนเข้าเมืองลายลักษณ์อักษรฉบับแรกของประเทศไทย โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2470 ซึ่งทำให้กฎหมายจารีตที่ใช้ในเรื่องของคนเข้าเมืองเดิมสิ้นสุดลงในวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2470 ส่วนยุคหลัง พ.ศ. 2470-ปัจจุบัน กฎหมายคนเข้าเมืองของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยก่อนหน้านี้นี้ประเทศไทยเคยใช้กฎหมายคนเข้าเมืองในรูปแบบของพระราชบัญญัติ คือ

1. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470
2. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2480
3. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493

ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 และต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497 ประเทศไทยก็ได้มีการบังคับใช้เรื่อยมาเป็นเวลาเกือบ 30 ปี จนถึง พ.ศ. 2522 สถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจและด้านสังคม จึงทำให้มีการเดินทางเข้าออกประเทศไทยมากขึ้นอันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศไทยเอง

รวมถึงการควบคุมคนต่างด้าวตลอดจนปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องตามมา รัฐบาลขณะนั้นจึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายคนเข้าเมืองใหม่ ชื่อว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2522 หน้า 45 เล่ม 36 ตอน 28 ก.และให้มีผลใช้บังคับได้เมื่อพ้น 90 วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497 นอกจากนี้ บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นี้ก็ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน โดยมีหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดังนี้ คือ “เนื่องจากในปัจจุบัน คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้ทวีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วและมีบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ไม่ทันสมัยและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเสียใหม่ ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น”

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีจำนวนทั้งหมด 92 มาตรา แยกตามหมวดหมู่ ดังนี้ คือ

บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1-5)

หมวด 1 คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง (มาตรา 6-10)

หมวด 2 การเข้าและออกนอกราชอาณาจักร (มาตรา 11-22)

หมวด 3 พาหนะ(มาตรา 23-33)

หมวด 4 การเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (มาตรา 34-39)

หมวด 5 การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร (มาตรา 40-52)

หมวด 6 การส่งคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร (มาตรา 53-56)

หมวด 7 เบ็ดเตล็ด (มาตรา 57-60)

หมวด 8 บทกำหนดโทษ (มาตรา 61-84)

บทเฉพาะกาล (มาตรา 85-92)

สาระสำคัญในส่วนการควบคุมคนต่างด้าวเพื่อป้องกันการค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ตามงานศึกษาวิจัยนี้จะไม่นำหมวดที่ 3 พาหนะ มาศึกษา โดยจะทำการศึกษาในบทบัญญัติทั่วไป การเข้า – ออกราชอาณาจักรในหมวดที่ 2 การเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวในหมวดที่ 4 ซึ่งมีเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นส่วนสาระสำคัญกรณีศึกษาตามงานวิจัยรวมอยู่รวมถึงบทลงโทษในหมวดที่ 8

1. การเข้าและออกราชอาณาจักร ในหมวดนี้มีคำนิยามศัพท์ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าออกราชอาณาจักรที่สำคัญ 2 คำ ได้แก่ “คนต่างด้าว” ซึ่งหมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และคำว่า “คนเข้าเมือง” ซึ่งหมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้น ได้กำหนดให้บุคคลผู้ประสงค์จะเดินทางเข้าออกราชอาณาจักรจะต้องเข้าออกตามจุดตรวจหรือด่านตรวจคนเข้าเมืองเท่านั้น ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ว่า “บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร จะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลาเท่านั้น ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” โดยมาตราดังกล่าวนับเป็นหัวใจของการเข้าและออกนอกราชอาณาจักร เป็นบทบังคับทั้งคนต่างด้าวและคนไทย ดังนั้น หากมีการเดินทางเข้าออกผิดไปจากสถานที่ดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้การเข้าเมืองหรือการออกนอกราชอาณาจักรเป็นการผิดกฎหมายไปทันที

การเข้าออกราชอาณาจักรไทยนั้นมี 3 ทาง คือ

ทางบกหรือพื้นดิน

ทางน้ำหรือทางเรือ

ทางอากาศหรือโดยอากาศยาน

1. ทางบกหรือทางภาคพื้นดิน สามารถเดินทางได้จากประเทศที่มีพรมแดนพื้นดินติดกับประเทศไทย เช่น พม่า ซึ่งมีจุดด่านตรวจคนเข้าเมืองที่สำคัญได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองแม่สาย จุดผ่านแดนสามเหลี่ยมทองคำ จุดตรวจสะพานมิตรภาพพม่า ด่านตรวจคนเข้าเมืองแม่ฮ่องสอน ด่านตรวจคนเข้าเมืองสังขละบุรี เป็นต้น ส่วนจากลาว มีจุดที่สำคัญได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคายซึ่งรองรับการเดินทางจากเมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงของลาว ด่านตรวจคนเข้าเมืองมุกดาหารซึ่งรองรับการเดินทางจากเมืองสุวรรณเขต เมืองใหญ่อันดับสองของลาวและมีแรงงานจำนวนมากอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทย ด่านตรวจคนเข้าเมืองนครพนม รองรับบริการอพยพแรงงานจากเมืองท่าแขก และจุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก เป็นต้น ส่วนด้านกัมพูชา ด้านที่มีการผ่านแดนเข้าออกมากที่สุดได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ เนื่องจากมีความสะดวกและประหยัดในการเดินทางมายังกรุงเทพมหานครไม่ว่าจะโดยรถไฟ รถโดยสารระหว่างจังหวัด หรือรถตู้ ส่วนด้านมาเลเซีย ด้านที่สำคัญได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองปาดังเบซาร์ สถานีรถไฟร่วมปาดังเบซาร์ ด่านตรวจคนเข้าเมืองสะเตา เป็นต้น

2. ทางน้ำ (ทางเรือ) มีทั้งทางน้ำที่เป็นทะเลและแม่น้ำ เช่น ด้านพม่าตอนล่าง มีด่านที่สำคัญได้แก่ ด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดระนอง ซึ่งจะพบแรงงานอพยพในอุตสาหกรรมประมง

เป็นส่วนมาก ส่วนด้านมาเลเซีย ได้แก่ ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือสงขลา ด้านกัมพูชา ได้แก่ ด้านตรวจคนเข้าเมืองคลองใหญ่ ส่วนการเดินทางเข้าทางน้ำที่เป็นแม่น้ำ ได้แก่ ด้านแม่น้ำสาละวิน จากพม่า ด้านแม่น้ำโขง จากลาว ได้แก่ จุดตรวจท่าเทียบเรือมุกดาหาร-สะหวันนะเขต จุดตรวจท่าเทียบเรือการทองเที่ยว จุดตรวจท่าแพขนายยนต์ ด้านตรวจคนเข้าเมืองนครพนม เป็นต้น

3. ทางอากาศหรืออากาศยาน จุดที่สำคัญ ได้แก่ ด้านตรวจคนเข้าเมืองสุวรรณภูมิ ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานเชียงใหม่ ด้านตรวจคนเข้าเมืองภูเก็ต

อย่างไรก็ตาม แรงงานอพยพส่วนมากหรือผู้ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์รวมทั้งวิธีการของอาชญากรค้ามนุษย์มักจะไม่นิยมการเดินทางทางอากาศ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีสายการบินราคาถูกก็ตาม ทั้งนี้ เพราะการเดินทางเข้าออกทางอากาศยานนั้นมีการตรวจสอบตัวตนและเอกสารหลายอย่างที่เข้มงวด แรงงานอพยพโยกย้ายถิ่นซึ่งตกเป็นเหยื่อมักพบว่ามีการเดินทางเข้าออกทางบกและทางน้ำมากกว่า

การเดินทางเข้าเมืองของคนต่างด้าว นั้น ตามกฎหมายคนเข้าเมืองต้องผ่านการตรวจลงตราเข้าออกตามด่านหรือจุดตรวจเข้าเมือง ส่วนกรณีของชาวโรฮิงจาที่พบในค่ายกักกันในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยอยู่ระหว่างนำส่งไปยังประเทศที่ 3 ของขบวนการค้ามนุษย์นั้น ถือเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเนื่องจากลักลอบเข้ามาโดยไม่ผ่านจุดตรวจหรือด่าน และชาวโรฮิงจายังมีสถานะที่ไม่แน่นอน โดยทั้งพม่าและบังคลาเทศต่างไม่ยอมรับว่าเป็นพลเมืองของตน ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาถึงการเข้าเมืองของของคนต่างด้าวซึ่งเข้ามายังราชอาณาจักรโดยผ่านจุดตรวจ หรือด่านคนเข้าเมือง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะไม่ลงรายละเอียดไปในส่วนของชาวโรฮิงจาไว้ในการวิจัยชิ้นนี้ เพราะคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาโดยไม่ผ่านด่านหรือจุดตรวจนี้ ถือว่าเป็นผู้มีสถานะเป็นคนลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมายคนเข้าเมืองมาแต่ต้นสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะไม่มีข้อมูลของบุคคลซึ่งลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักรเหล่านี้เลย และแม้ภายหลังจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2558 อัตราการลักลอบเข้าเมืองโดยไม่ผ่านด่านหรือจุดตรวจจะลดลงก็ตาม

การเข้าออกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้น มิได้ใช้บังคับเฉพาะกับคนต่างด้าวแต่ยังใช้กับบุคคลผู้มีสัญชาติไทยด้วย ดังนั้น แม้คนไทยที่จะเดินทางเข้ามาหรือออกไปจากราชอาณาจักร ก็อยู่ในบังคับจะต้องเข้าออกตามด่านหรือจุดผ่านแดนด้วย มิฉะนั้นย่อมมีความผิดตาม มาตรา 62 วรรค 2 โดยมีโทษปรับไม่เกินสองพันบาท ส่วนกรณีคนต่างด้าวจะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองพันบาท ตามมาตรา 62 วรรคแรก

นอกจากการที่คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรไทยจะต้องเข้า-ออก ตามด่านหรือจุดตรวจผ่านแดนตามที่กำหนดแล้ว ยังมีหน้าที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องเอกสารให้ครบถ้วน

รวมถึงต้องไม่เป็นผู้ต้องห้ามเข้าเมืองตามกฎหมายด้วย ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 คือ

มาตรา 12 “ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามายังราชอาณาจักร

(1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้น จากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจลงตราตาม (1) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามสมควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

(3) เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกายโดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอย่างอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

(4) วิกจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) ยังมีได้ปลุกผีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีควัคซีน หรือปฏิบัติกรอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำกรเช่นว่านั้น

(6) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทย หรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันยอมความได้หรือกระทำโดยประมาท หรือความผิดที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(7) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อถือว่า เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

(8) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อถือว่า เข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 14

(10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 16

(11) ภาครัฐบาลไทย หรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณาขออนุญาตให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

การตรวจวินิจฉัยโรค ร่างกายหรือจิตใจ ตลอดจนการปฏิบัติการเพื่อป้องกันโรคติดต่อให้ใช้แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง” (สุภัทร์ สกลไชย, 2544, หน้า 35-36)

ในทางปฏิบัติจริงแล้ว เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเองสามารถตรวจสอบถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่ต้องห้ามตาม ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 9 ข้อ 10 และข้อ 11 ได้ แต่จะไม่สามารถตรวจสอบเพื่อทราบตามข้อ 3 ข้อ 7 และข้อ 8 ได้ เพราะยังเป็นนามธรรม จึงสามารถตรวจสอบได้เพียงแต่เฉพาะประวัติผู้ที่ได้เคยกระทำความผิดจากรายชื่อข้อมูลประวัติคนต่างด้าวในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (วรพจน์ พิษผล, 2545, หน้า 129) ซึ่งยังมีช่องว่างอยู่เนื่องจากบางครั้งคนต่างด้าวที่ถูกห้ามเข้ามายังราชอาณาจักรไทยและมีข้อมูลอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์สามารถได้ตลอดเข้ามายังราชอาณาจักรได้อีกครั้งด้วยวิธีการเปลี่ยนชื่อและนามสกุลก่อนเดินทางเข้ามา ทำให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพยายามหาวิธีการแก้ไขและได้ข้อสรุปตรงกันว่าวิธีการป้องกันไม่ให้คนต่างด้าวที่ติดอยู่ในบัญชีต้องห้ามเข้าเมืองอีกคือ การใช้เครื่องสแกนม่านตาระบุตัวบุคคลมาตรวจสอบคนเข้าเมือง

นอกจากเอกสารที่ใช้ในการเดินทางเพื่อเข้าออกราชอาณาจักรไทยแล้ว คนต่างด้าวเข้าเมืองยังมีหน้าที่จะต้องยื่นเอกสารอื่น หรือกรอกแบบฟอร์มตามที่กฎหมายกำหนดขณะเดินทางเข้าเมืองด้วย นั่นคือ แบบ ตม. 6 (TM.6) หรือที่เรียกเป็นทางการว่า แบบรายการบุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร (สุภัทร์ สกลไชย, 2544, หน้า 37)

2. การเข้ามาในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราว ส่วนสำคัญในหมวดนี้ ได้แก่ ความหมายของผู้เข้ามาในราชอาณาจักรชั่วคราวว่าได้แก่ใครบ้าง ซึ่งจะเข้าเงื่อนไขของการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามมาตรา 38 ซึ่งให้เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน ที่ได้รับคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต้องแจ้ง

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 34 ได้กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งจะเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้ จะต้องเป็นผู้เข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

1. เดินทางเข้ามาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล
2. เดินทางเข้ามาเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ
3. เดินทางเข้ามาเพื่อการท่องเที่ยว
4. เดินทางเข้ามาเพื่อเล่นกีฬา

5. เดินทางเข้ามาเพื่อจุดประสงค์ด้านธุรกิจ
6. เดินทางเข้ามาเพื่อการลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบฯ
7. เดินทางเข้ามาเพื่อลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
8. เดินทางเข้ามาเพื่อใช้เป็นทางผ่านไปยังประเทศที่ 3
9. เดินทางเข้ามาโดยเหตุเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะที่เข้ามาในราชอาณาจักร
10. เดินทางเข้ามาเพื่อการศึกษาหรือดูงาน
11. เดินทางเข้ามาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน
12. เดินทางเข้ามาเพื่อเผยแพร่ศาสนา
13. เดินทางเข้ามาเพื่อการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์
14. เดินทางเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานเป็นผู้เชี่ยวชาญ
15. เดินทางเข้ามาเพื่อการอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

คนต่างด้าวที่ได้เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรไทยนั้นหากเป็นผู้ที่ได้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวจะไม่ว่าตนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตัวให้ถูกต้องตามกฎหมายคนเข้าเมืองอย่างไร จะรู้เฉพาะเรื่องระยะเวลาการอนุญาตให้พักอยู่เท่านั้น คนต่างด้าวบางคนเข้ามาเป็นการชั่วคราวแต่ลักลอบทำงานหรือทำในสิ่งที่ถูกกฎหมายห้าม ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 37 ได้กำหนดข้อห้าม ข้อปฏิบัติให้คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรได้ปฏิบัติ ดังนี้

1. ต้องไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นเสียแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมาย กรณีมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้ก็ ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น
2. พักอาศัย ณ ที่ ๆ ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในการฯ ที่มีเหตุผลอันสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ ๆ ได้แจ้งไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
3. แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายใน ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไปในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่ของคนต่างด้าวอยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจเดิมก็ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่พักอาศัยใหม่ ในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง
4. ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ก็ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจดังกล่าวภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง
5. ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องนำหนังสือเดินทางแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมิชักช้าเมื่อครบ

ระยะเวลาเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเวลาเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้

ความในข้อ 3. และ 4. จะมีให้ใช้บังคับแก่กรณีใด เงื่อนไขใด อธิบดีสามารถกำหนดได้ การแจ้งตามมาตรา 37 นี้ คนต่างด้าวอาจแจ้งด้วยตนเอง หรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

โดยต่อมา ได้มีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการแจ้งเปลี่ยนที่พักอาศัย การย้ายที่พักอาศัย การเดินทาง ไปอยู่ต่างจังหวัดเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง และการอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวันของคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96/ตอนที่ 96/ฉบับพิเศษ หน้า 1/15 มิถุนายน 2522 ดังนี้ คือ

ข้อ 1. การแจ้งของคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวให้ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1.1 ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

1.2 การแจ้งย้ายที่พักอาศัย ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวนั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจท้องที่เดิม คนต่างด้าวนั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

1.3 ถ้าเดินทางไปจังหวัดใด และอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้คนต่างด้าวนั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

ข้อ 2. ภายใต้บังคับข้อ 1. คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตัวเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นนำหนังสือแจ้ง หรือมีหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ก็ได้

ข้อ 3. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองหรือเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ผู้รับแจ้งแล้วแต่กรณี ออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 4. หนังสือแจ้งและใบรับแจ้งให้ใช้ตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบนี้

ข้อ 5. การแจ้งตามข้อ 1.2 และ 1.3 มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการบางประเภท คือ

5.1 ด้านการทูต

5.2 การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ

5.3 การท่องเที่ยว

5.4 การเล่นเกมกีฬา

5.5 ธุรกิจ

5.6 การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง

5.7 การลงทุนหรือการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

5.8 การเดินทางผ่านราชอาณาจักร

5.9 การเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะ หรือคนประจำยานพาหนะที่เข้ามายังท่าสถานี หรือท้องที่ในราชอาณาจักร

5.10 การศึกษาหรือดูงาน

5.11 การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้า หรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร

5.12 การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ 6. ให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ผู้รับแจ้ง แล้วแต่กรณี ดำเนินการส่งเอกสารการรับแจ้ง ไปยังแผนกทะเบียนและสถิติ กองกำกับการ 1 กองตรวจคนเข้าเมือง โดยมีชกซ้ำ

จากข้อกำหนดตามมาตรา 37 ดังกล่าว มักพบปัญหาอย่างมาก แม้ว่าอธิบดีจะได้มีการออกระเบียบขกเว้นหรือผ่อนคลายเป็นอย่างก็ตามเพราะคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวนั้นย่อมไม่ทราบข้อกำหนดให้ปฏิบัติทั้งหมดทำให้รวมถึงโทษตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 75 ที่ได้กำหนดโทษคนต่างด้าวที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำและปรับ

นอกจากนี้ มาตรา 76 ยังกำหนดโทษคนต่างด้าวที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง ซึ่งจากบทลงโทษคนต่างด้าวผู้กระทำความผิดดังกล่าวหากมีการจับกุมหรือดำเนินคดีจริงนับเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาประการหนึ่งว่าอาจเป็นช่องทางในการเลือกปฏิบัติและเรียกรับสินบนของเจ้าหน้าที่ด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนต่างด้าวเข้าเมืองชั่วคราวเพื่อนบ้านชาวลาว เขมร และพม่า การลงโทษคนต่างด้าวเข้าเมืองชั่วคราวที่ฝ่าฝืนมาตรา 37 บางอนุมาตรา จึงเป็นเรื่องที่อาจไม่เหมาะสมและอาจต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือออกกฎ ระเบียบ ขกเว้นเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่อไป การแจ้งที่พักตาม มาตรา 37 นี้ จะแตกต่างจากมาตรา 38 ในส่วนของการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว เพราะมาตรา 38 จะบัญญัติหน้าที่ตามกฎหมายแก่คนไทยที่เป็นเจ้าของสถานที่หรือเคหะสถานหรือผู้จัดการ โรงแรมที่รับคนต่างด้าวพักอาศัยให้แจ้งที่พัก

คนต่างด้าวในอาเซียนกลุ่มที่มีแนวโน้มตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์มักเป็นกลุ่มที่แฝงเข้ามาโดยจุดประสงค์เพื่อหางานทำมิใช่เพื่อการท่องเที่ยว คนต่างด้าวเพื่อนบ้านของไทยหลายประเทศได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอวีซ่า แต่มีระยะเวลากำหนดพักอาศัย ซึ่งต่อมาเมื่อครบกำหนดระยะเวลาแล้วมักไม่ได้ทำการยื่นขยายระยะเวลาการอยู่ต่อในประเทศออกไปโดยคนต่างด้าวในกลุ่มนี้ส่วนมากมีเจตนาแฝงเพื่อมาหางานทำโดยมิได้ดำเนินการขอวีซ่าแบบ Non-immigrant-B มาก่อน ทำให้คนเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงในการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์เพราะมักถูกอ้างเรื่องการขาดการขออนุญาตเพื่ออยู่ต่อในประเทศไทยมาข่มขู่ บังคับ หรือหลอกลวงเพื่อไปเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ ซึ่งในกรณีวีซ่าทุกประเภทของคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย รวมถึงกรณีผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอวีซ่าแต่ได้เดินทางเข้ามาโดยถูกกฎหมายได้ล่วงเลยพ้นระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตแต่หากมีเหตุสุดวิสัยหรือจำเป็นแล้วสามารถยื่นขออยู่ต่ออีกได้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

1. เกิดความเจ็บป่วยต้องได้รับการรักษา ไม่สามารถเดินทางต่อได้
2. หนังสือเดินทางหรือทรัพย์สินสำคัญสูญหาย
3. มีเหตุต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางศาล เช่น โจทก์ จำเลย ผู้ร้อง พยาน ฯ
4. พาหนะที่ใช้เดินทางมีเหตุขัดข้อง
5. การกลับเข้ามาพิสูจน์สัญชาติและยังไม่เสร็จสิ้นกระบวนการ
6. เคยมีสัญชาติไทยและกลับมาภูมิภาคเดิมเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้อง

(สุภัทร์ สกลไชย, 2544, หน้า 59-60)

การที่คนต่างด้าวซึ่งเดินทางเข้าจนครบกำหนดและไม่ได้ดำเนินการเพื่อขยายระยะเวลาการพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยให้ถูกต้องเหล่านี้ จึงตกอยู่ในสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทันที ไม่สามารถทำงานในประเทศไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายได้เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะขอรับใบอนุญาตทำงานสืบเนื่องจากไม่ได้แจ้งขอ Non-immigrant –B 9 มาก่อน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ชัดเจนว่ากลุ่มคนต่างด้าวเพื่อนบ้านอาเซียนที่เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรไทยซึ่งมักจะตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ มักจะเป็นกลุ่มที่แจ้งจุดประสงค์ของการเดินทางเข้ามายังประเทศไทยหรือการขอวีซ่าเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงกลุ่มที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอวีซ่าท่องเที่ยวสำหรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวโดยมิกำหนดระยะเวลาไว้โดยปกติจุดประสงค์จริงเพื่อมาหางานทำ หรืออีกกรณี คือ อาชญากรนำเหยื่อเข้ามาโดยใช้วีซ่านักท่องเที่ยวเนื่องจากราคาค่าใช้จ่ายถูกกว่า ไม่ยุ่งยากเนื่องจากหากต้องการเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อหางานถูกต้องตามกฎหมายจริงโดยได้รับใบอนุญาตให้ทำงาน ก็จะต้องขอวีซ่าที่เรียกว่า Non-immigrant-B Visa หากถือ Tourist visa หรือ Transit visa จะต้องยื่นเรื่องขอเปลี่ยนประเภทเป็น Non-immigrant-B Visa ก่อน เพื่อนำไปขอรับใบอนุญาตทำงานซึ่งมียุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายสูง

การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ตามมาตรา 38

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 บัญญัติว่า “เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใด ไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

ในกรณีที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตามวรรคหนึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

การแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด”

บทบัญญัติตามมาตรา 38 นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้รัฐได้ทราบว่าคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้เดินทางไปที่ใด สถานที่แห่งใดบ้างเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงของประเทศและในการติดตามตัวคนต่างด้าวให้มีความแน่ชัด เพราะในกรณีที่คนต่างด้าวเป็นผู้แจ้งสถานที่พักอาศัยด้วยตนเองหรือมีหนังสือแจ้งตามมาตรา 37 (2), (3), (4) และ (5) นั้น อาจมีความคลาดเคลื่อนในเรื่องสถานที่ซึ่งอาจเกิดขึ้น โดยการไม่ตั้งใจหรือจงใจของคนต่างด้าว

ในการศึกษาบทบัญญัติของมาตรา 38 เรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวนี้ มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงเรื่องสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. คำนิยามศัพท์ในมาตรา 4 รวมทั้งความหมายตามกฎหมายฉบับอื่นซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน

2. บุคคลที่มีหน้าที่แจ้งตามที่กฎหมายกำหนด

3. ระยะเวลาในการแจ้งและวิธีการ

1. ความหมายคำนิยามศัพท์เกี่ยวข้องที่สำคัญ โดยตามพระราชบัญญัตินี้จะมีคำสำคัญตามมาตรา 4 ที่ต้องกล่าวถึง คือ

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

“คนเข้าเมือง” หมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“เจ้าบ้าน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครองบ้าน ในฐานะเจ้าของบ้าน ผู้เช่าหรือในฐานะอื่นใด ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

“เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือเพิงซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตามตามประมวลกฎหมายอาญา

“โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“ผู้จัดการ โรงแรม” หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมหรือจัดการโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมตำรวจ

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นี้ มีคำศัพท์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวที่ต้องนำมาอธิบายความหมายขยายเพื่อให้เกิดความชัดเจนเพราะตามมาตราดังกล่าวนี้นักคนผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามความผิดและมีบทกำหนดโทษทางอาญา โดยคำศัพท์ที่สำคัญที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นมีความชัดเจนในตัวเองแต่บางคำต้องอธิบายขยายเพิ่มคือ คำว่า “คนต่างด้าว” และคำว่า “โรงแรม” ตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

1. “คนต่างด้าว” บทนิยามศัพท์ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ส่วนคำว่า “คนต่างด้าว” ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 4 นั้นหมายความว่า ผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นจะต้องอธิบายถึงการได้สัญชาติไทย ซึ่งการได้มาซึ่งสัญชาติไทยนั้น มี 4 กรณี คือ

1.1 การได้สัญชาติโดยการเกิด หรือที่เรียกกันว่าการได้สัญชาติตามหลักสายโลหิต ซึ่งมีหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 (1) คือ บุคคลนั้นจะต้องเกิดโดยมีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าบุคคลที่เกิดนั้นจะเกิดในประเทศไทยหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ในกรณีบิดาซึ่งเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับมารดา (ซึ่งเป็นคนต่างด้าว) ของบุตรหรือมิได้มีการจดทะเบียนรับรองบุตรหากได้รับการพิสูจน์ตามวิธีการที่กำหนดกฎกระทรวงแล้ว บุตรที่เกิดมาย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย

1.2 การได้สัญชาติไทยตามหลักดินแดน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 (2) คือ บุคคลผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยย่อมได้รับสัญชาติไทย แต่อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ข้อนี้มีข้อยกเว้นตามมาตรา 7 ทวิ วรรคแรก คือ

1.2.1 แม้จะเกิดในราชอาณาจักรไทยก็ตามแต่ว่าขณะที่เกิดนั้นบิดาและมารดาของผู้ที่เกิดมานั้นเป็น

1.2.1.1 ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

1.2.1.2 ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราว หรือ

1.2.1.3 ผู้ที่เข้ามายังราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับการอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง(หลบหนีเข้าเมือง)

ข้อยกเว้นอีกข้อที่บุคคลแม้จะเกิดในประเทศไทยแต่ก็ไม่ได้รับสัญชาติไทย คือ ตามมาตรา 8

1.2.2 ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยทั้งบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวในขณะที่เกิดนั้นบิดาหรือมารดาเป็น

1.2.2.1 หัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางการทูต

1.2.2.2 หัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุลหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางกงสุล

1.2.2.3. พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญขององค์กรระหว่างประเทศ

1.2.2.4 คนในครอบครัวซึ่งเป็นญาติอยู่ในความอุปการะหรือเป็นคนใช้ซึ่งเดินทางมาจากต่างประเทศมาอยู่กับบุคคลซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางการทูต/ หัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุลหรือเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทางกงสุล/ พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญขององค์กรระหว่างประเทศ

1.3 การได้สัญชาติไทยโดยการสมรส โดยมีหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 8 คือ

1.3.1 เป็นหญิงต่างด้าว

1.3.2 สมรสโดยจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายของไทยกับชายซึ่งมีสัญชาติไทย

1.3.3 ยื่นคำขอเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามสามิตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยที่เมื่อรัฐมนตรีอนุมัติแล้วจะต้องรอประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนจึงจะเป็นผู้มีสัญชาติไทย และการได้รับสัญชาติไทยในกรณีนี้ถือเป็นการเฉพาะตัวของหญิง

1.4 การได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ คือ

1.4.1 บรรลุนิติภาวะแล้วทั้งตามกฎหมายของไทยและตามกฎหมายของประเทศที่มีสัญชาติเดิม

1.4.2 มีความประพฤติดี

1.4.3 มีอาชีพเป็นหลักฐาน

1.4.4 มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยจนถึงวันที่ยื่นคำขอแปลงสัญชาติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.4.5 มีความรู้ภาษาไทยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

อนึ่ง หลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ต้องมีภูมิลำเนาไม่น้อยกว่า 5 ปีและมีความรู้ภาษาไทย ตามที่กำหนดนี้ได้รับการยกเว้นสำหรับผู้ขอแปลงสัญชาติซึ่ง

1. ได้ทำความดีความชอบเป็นพิเศษแก่ประเทศไทยหรือประโยชน์แก่ทางราชการซึ่ง รัฐมนตรีเห็นสมควร

2. เป็นบุตรหรือภริยาของผู้ซึ่งได้แปลงสัญชาติไทยหรือผู้ที่ได้กลับคืนสัญชาติไทย

3. เป็นผู้ได้เคยมีสัญชาติไทยมาก่อน

การยื่นขอแปลงสัญชาตินี้ให้ยื่นต่อกระทรวงมหาดไทยและเป็นดุลยพินิจของ รัฐมนตรีที่จะอนุญาตและกรณีผู้ยื่นขอแปลงสัญชาติมีบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่มีภูมิลำเนาอยู่ใน ประเทศไทย ก็อาจขอขึ้นแปลงสัญชาติพร้อมกันได้ โดยได้รับการยกเว้นหลักเกณฑ์บางข้อ

นอกจากนี้ บุคคลผู้มีสัญชาติไทยอาจกลับกลายเป็นคนต่างด้าวได้โดยการเสียสัญชาติ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. การสละสัญชาติ

2. การถอนสัญชาติ

3. การขาดจากสัญชาติ

4. การแปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าว

5. การเปลี่ยนสัญชาติ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขต

6. การที่หญิงคู่สมรสได้สัญชาติใหม่ตามสามีเป็นเหตุให้ขาดจากสัญชาติเดิม

นอกจากกรณีการเสียสัญชาติดังกล่าวมาแล้วยังมีกรณีการได้คืนสัญชาติ ซึ่งการได้ คืนสัญชาติ หมายถึง กรณีที่บุคคลคนหนึ่งได้เสียสัญชาติเดิมของตนไปไม่ว่าจะโดยสาเหตุใดก็ตามแต่ต่อมาบุคคลนั้นกลับได้สัญชาติเดิมคืนมาโดยอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมาย บัญญัติไว้ (ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ, 2556, หน้า 15) การได้รับสัญชาติไทยของบุคคลตาม หลักเกณฑ์ที่กล่าวมาจึงทำให้ทราบว่ามีใครบ้างคือบุคคลผู้มีสัญชาติไทยและนำไปสู่ความหมายของ คำว่า “คนต่างด้าว” ซึ่ง คือ บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

1.2 “โรงแรม” พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า โรงแรมในมาตรา 4 โดยบัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ “โรงแรม” หมายความว่า สถานที่พักที่ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคล อื่นใด โดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ ไม่รวมถึง

1.2.1 สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราว ซึ่งดำเนินการ โดยส่วน ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือเพื่อการกุศล หรือการศึกษา ทั้งนี้ โดยมีใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน

1.2.2 สถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นแบบรายเดือนขึ้นไปเท่านั้น

1.2.3 สถานที่พักอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงทำให้ทราบว่าสถานที่ใดเป็น โรงแรมตามนัยยะความหมายตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม แต่หากคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายคนเข้าเมืองแล้วสถานที่ใดที่รับคนเข้าที่พักอาศัยในลักษณะการประกอบธุรกิจเป็นธุรกิจปกติแม้ไม่ได้จดทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตโรงแรมก็ควรต้องรับผิดชอบเสมือนสถานที่นั้นเป็น โรงแรม

2. บุคคลผู้มีหน้าที่แจ้งตามกฎหมาย การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 38 นี้ หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยที่ยินยอมหรือรับหรืออนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าที่พักอาศัยในสถานที่ของตนเป็นผู้ดำเนินการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มิใช่กรณีคนต่างด้าวเป็นคนแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจะอยู่ในมาตรา 37 โดยบุคคลผู้มีหน้าที่แจ้งดังกล่าว อาจเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยหรือผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยก็ได้ เช่น กรณีบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยและเป็นผู้มีถิ่นฐานในประเทศไทย เช่น นักลงทุนที่นำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยตามที่กำหนดและได้รับอนุญาตให้สามารถซื้อบ้านหรืออาคารชุดได้ หรือชาวต่างชาติซึ่งครอบครองเคหสถาน อาคาร ตามสัญญาเช่า เป็นต้น

3. ระยะเวลาในการแจ้งและวิธีการ มาตรา 38 ได้กำหนดให้ทำการแจ้งการเข้าที่พักอาศัยของคนต่างด้าวภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าที่พักอาศัย ดังนั้น หากยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามตัวบทบัญญัติของกฎหมาย เจ้าของเคหสถานก็ต้องยึดถือเอาตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดคือ เมื่อคนต่างด้าวแสดงเจตนาตกลงเข้าพักและเจ้าของหรือตัวแทนสถานที่พักหรือเจ้าของเคหสถานนั้น ๆ ตกลงยินยอมรับเข้าที่พักอาศัยจึงเริ่มนับเป็นชั่วโมงแรกเรื่อยไปจนครบชั่วโมงที่ 24 โดยแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด คือ

3.1 แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้านเคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่

3.2 หรือแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ในกรณีที่ไม่มีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ในท้องที่นั้น

3.3 ในท้องที่กรุงเทพมหานครให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ต่อมา กรมตำรวจในขณะนั้นซึ่งยังไม่ได้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยการแจ้งของเจ้าของบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัยไว้ โดยออกตามความในมาตรา 38 วรรคท้าย ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 96/ตอนที่ 96 /ฉบับพิเศษ หน้า 5/15 มิถุนายน 2522 ดังต่อไปนี้

“ข้อ 1. การแจ้งของเจ้าของบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัยให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.1 ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้านเคหสถานหรือ โรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่วันเวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

1.2 ในกรณีที่บ้าน เคหสถาน หรือ โรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

ข้อ 2. ภายใต้งบข้อ 1 เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรม อาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นนำหนังสือไปแจ้ง หรือมีหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

ข้อ 3. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ผู้รับแจ้งแล้วแต่กรณี ออกใบรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 4. หนังสือแจ้งและใบรับแจ้งให้ใช้แบบตามที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบนี้

ข้อ 5. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ผู้รับแจ้ง แล้วแต่กรณี ดำเนินการส่งเอกสารการรับแจ้งไปยังแผนกทะเบียนและสถิติ กองกำกับการ 1 กองตรวจคนเข้าเมืองโดยมิชักช้า

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2522”

ในปัจจุบันสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้เพิ่มช่องทางการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางอำนวยความสะดวกสำหรับเจ้าของเคหสถานและเพื่อการได้รับข้อมูลที่รวดเร็วเข้าสู่ระบบสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีความยุ่งยากน้อยกว่าการแจ้งโดยกรอกในแบบฟอร์มแล้วนำไปแจ้งเองหรือส่งทางไปรษณีย์ เพราะบางครั้งเกิดความล่าช้าแจ้งไม่ทันกำหนดและเป็นข้อถ้อยสงสัยต่อการติดตามคนต่างด้าวของเจ้าหน้าที่รัฐกรณี

เหตุเร่งด่วนฉุกเฉินเพื่อติดตามคนต่างด้าวจากอาชญากรรมการค้ามนุษย์หรือกรณีเพื่อประโยชน์ของทางราชการอื่น ๆ

วัตถุประสงค์หลักในการควบคุมคนต่างด้าวที่เข้ามายังราชอาณาจักร คือ เรื่องความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น สิ่งที่รัฐจะต้องรู้เกี่ยวกับคนต่างด้าว คือ ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวที่สำคัญหลักของคนต่างด้าว ซึ่งได้แก่

1. ชื่อตัว และ นามสกุล (Name and family name)
2. เพศ (Gender)
3. สัญชาติ (Nationality)
4. หมายเลขของหนังสือเดินทาง (Passport number)

รายละเอียดข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นข้อมูลที่ติดมากับคนต่างด้าวตั้งแต่ก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร โดยจะปรากฏในหนังสือเดินทางหรือหนังสือผ่านแดนชั่วคราว ซึ่งเจ้าบ้าน เจ้าของเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมที่รับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย จะต้องตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องตรงตามหนังสือเดินทางมิให้คลาดเคลื่อน โดยในปัจจุบันสถานประกอบการที่พักอาศัยใหญ่ ๆ ได้นำเครื่องมืออ่านหนังสือเดินทางมาใช้ในการอ่านข้อมูลเมื่อมีคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการกรอกข้อมูลและเพื่อความแม่นยำ ซึ่งหากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หรือผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งมีการใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมากนำอุปกรณ์นี้มาใช้ก็ย่อมจะเกิดผลดียิ่งขึ้น

บทลงโทษผู้กระทำความผิด ตามมาตรา 77

บทลงโทษผู้ฝ่าฝืนซึ่งไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 บัญญัติแยกไว้ในมาตรา 77 ว่า “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท”

จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่าผู้ฝ่าฝืนมาตรา 38 กรณีไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวจะต้องได้รับโทษตามบทลงโทษเพียงการปรับแต่ก็ถือว่าโทษปรับดังกล่าว เป็นโทษที่ลงแก่ผู้ที่กระทำความผิดทางอาญาแล้ว ตามหลักการลงโทษ (Punishment) และความถูกต้องตามกฎหมาย (Legality) (กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์, 2558) เพราะการที่เจ้าของเคหะสถานไม่ทำการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามมาตรา 38 นี้ ถือว่าเป็นการงดเว้นหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยโทษทางอาญาของไทยนั้นมีทั้งหมด 5 อย่าง ได้แก่

1. ประหารชีวิต
2. จำคุก

3. กัก
4. ปรับ
5. ริบทรัพย์สิน

โดยแนวทฤษฎีการลงโทษปรับในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นให้แก้สังคม (Retribution)
2. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (Deterrence)
3. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)
4. ทฤษฎีการลงโทษที่จูงใจให้รวม (Integration)

ทั้ง 4 ทฤษฎีดังกล่าวมีวัตถุประสงค์รวม คือ ความสงบเรียบร้อยและสวัสดิภาพของสังคม ซึ่งบทลงโทษตามมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้น มีจุดมุ่งหมายหลัก คือ เพื่อป้องกันปราบปราม ยับยั้งอาชญากรรมและเพื่อจูงใจให้รวมหรือบูรณาการ (ปกรณัม มณีปกรณ์, 2553, หน้า 254-256)

การลงโทษปรับตามมาตรา 77 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้น แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ปรับไม่เกินสองพันบาท กรณีเป็นเจ้าของบ้านหรือเคหะสถาน
2. ปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท กรณีเป็นผู้จัดการโรงแรม

ส่วนในการดำเนินคดีความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว นั้น มักจะไม่ปรากฏว่ามี การดำเนินคดีในชั้นศาลสืบเนื่องจากความผิดดังกล่าวมีเพียงโทษปรับไม่มีโทษจำคุก ซึ่งพนักงานสอบสวนสามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ ในความผิดฐานไม่แจ้งที่พักคนต่างด้าวตาม มาตรา 38 ซึ่งมีบทลงโทษตาม มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งผู้มีอำนาจทำการ เปรียบเทียบปรับได้แก่บุคคลตามมาตรา 84 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “บรรดาความผิดตาม พระราชบัญญัตินี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 62 วรรคหนึ่ง มาตรา 63 มาตรา 64 มาตรา 71 และ มาตรา 82 วรรคสอง ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรมอัยการหรือผู้แทน และผู้บังคับการตรวจคนเข้าเมืองหรือผู้แทนเป็นกรรมการ มีอำนาจ เปรียบเทียบได้ และในการนี้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือ เงื่อนไขประการใด ๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร” ซึ่งโดยปกติทั่วไป พนักงานสอบสวนซึ่งมียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (2) และเป็นพนักงาน สอบสวนผู้มีอำนาจตามมาตรา 18, 19 และ 20 จะเป็นผู้ทำการเปรียบเทียบปรับ สาเหตุที่กฎหมายได้ บัญญัติให้มีเฉพาะโทษปรับนั้นมีเหตุผลเช่นเดียวกันคล้ายกับความผิดลหุโทษ กล่าวคือ คดีจะได้

เสร็จเร็วและไม่เป็นภาระมีต้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาลโดยไม่จำเป็นตามนัยยะคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1100/2516

นอกจากนี้ อัตราการปรับสำหรับบทลงโทษตามมาตรา 77 กรณีพนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำการเปรียบเทียบปรับจะต้องดำเนินการตามบันทึกคณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 เรื่อง มอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115/ตอนที่ 68 ง/หน้า 174/25 สิงหาคม 2541 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งมีคณะกรรมการเปรียบเทียบประกอบด้วย อธิบดีกรมตำรวจ อัยการสูงสุด และผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง มอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดำเนินการเปรียบเทียบแทนคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

“ข้อ 14. ความผิดที่กำหนดโทษไว้ตามมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ถ้าผู้กระทำความผิดเข้ามาขอตัวหรือมาตามหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า 800 บาท แต่ถ้าผู้กระทำความผิดถูกจับกุมตัวไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับแต่ไม่ต่ำกว่า 1,600 บาท

ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นผู้จัดการ โรงแรม เข้าขอตัวหรือมาตามหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า 4,000 บาท ถ้าถูกจับกุมตัวมาไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า 8,000 บาท”

ซึ่งอัตราโทษปรับตามมาตรา 77 นั้น อยู่ในหลักเกณฑ์เป็นคดีอาญาที่สามารถเลิกกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 ได้แก่

1. เป็นคดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียวและผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา
2. คดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (ซึ่งจำนวนดังกล่าวนี้เป็นอัตราปรับอย่างสูงสำหรับกรณีเป็นผู้จัดการ โรงแรมที่ไม่ได้แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว)
3. ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

4. ความผิดต่อกฎหมายอาชญากรรมซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ทั้งนี้แม้ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยก็ตาม หากสามารถลงโทษปรับสถานเดียวได้และเป็นโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทก็สามารถเปรียบเทียบได้

5. คดีที่สามารถเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น

ความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามมาตรา 38 นี้ เป็นความผิดต่อแผ่นดินเท่านั้น กล่าวคือ รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เอกชนไม่สามารถเป็นผู้เสียหายอันจะถือว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัวได้ ความผิดใดเป็นความผิดต่อส่วนตัวกฎหมายจะบัญญัติไว้ โดยลักษณะระหว่างความผิดต่อแผ่นดินและความผิดต่อส่วนตัวมีดังนี้ คือ

1. ความผิดต่อแผ่นดินหรือต่อรัฐ ได้แก่ ความผิดที่เกิดผลกระทบหรือความเสียหายแก่เอกชนแล้วยังกระทบต่อรัฐด้วยในด้านของความสงบเรียบร้อยความปลอดภัย แม้เอกชนจะไม่ใส่ใจเอาความแต่รัฐก็ต้องนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีความผิดที่แผ่นดินเท่านั้นเป็นผู้เสียหายด้วย เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เป็นต้น

2. ความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดต่อบุคคล คือ ความผิดฐานต่าง ๆ ที่กระทำต่อ “คุณธรรมตามกฎหมาย” (Rechtsgut/ Legal interest) ที่เกี่ยวข้องกับ “คุณค่า” (Wert/ Value) และเป็น “คุณค่าพื้นฐาน” (Grund wert หรือ Basic value) ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (คดี ต น นคร, 2553, หน้า 71) กล่าวอีกนัยยะหนึ่ง คือ ความผิดที่มีผลกระทบโดยตรงต่อบุคคลผู้ถูกระทำหรือที่เรียกว่าผู้เสียหาย ไม่มีผลกระทบต่อรัฐซึ่งหากผู้เสียหายซึ่งเป็นเอกชนไม่ใส่ใจเอาความแล้ว รัฐก็ไม่อำนาจนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีทางอาญาได้

ดังนั้น คดีความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว จึงมักจะไม่นับเป็นการดำเนินคดีหรือพิจารณาคดีในศาล แต่คดีจะเลิกกันโดยเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับและผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบตามมาตรา 84 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งการลงโทษปรับทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีดังนี้ คือ

1. ในกรณีมีการส่งฟ้องต่อศาล จำเลยอาจชำระก่อนศาลพิจารณาหรือก่อนศาลสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1)

2. หรือผู้ต้องหาชำระค่าปรับที่มีการเปรียบเทียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (2), (3) และ (4)

อย่างไรก็ตาม หากบทกำหนดโทษดังกล่าวมีการปรับแก้เพิ่มโทษจำคุกเกินกว่าหนึ่งเดือนขึ้นไปนอกจากอัตราโทษปรับตามเดิม ความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวนี้อาจพบการ

ดำเนินคดีเป็นความผิดหรือคดีสาขาในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในศาลหากว่ามีการสืบสวนสอบสวนแล้วพบความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งพนักงานสอบสวนอาจแจ้งข้อหาไปในคราวเดียว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “คดีค้ามนุษย์ หมายความว่า คดีที่มีข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะ มีข้อหาความผิดอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม”

บทที่ 4

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยการแจ้งที่พักอาศัย

ประเด็นปัญหาสำคัญในการนำเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองมาเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ซึ่งทำให้การป้องกันหรือปราบปรามการค้ามนุษย์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร คือ ปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์ ซึ่งตามงานวิจัยนี้ ได้แก่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในส่วนของการแจ้งสถานที่พักอาศัยของคนต่างด้าว และพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ในส่วนของความหมายของโรงแรม ทำให้การกำหนดสถานะตัวบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบและสถานที่ไม่ชัดเจน รวมถึงบทลงโทษผู้กระทำความผิดไม่สอดคล้องในการนำไปใช้เป็นมาตรการในด้านกฎหมายเพื่อบุรณาการสืบสวนสอบสวนเอาผิดตามกระบวนการของกฎหมายกับอาชญากรผู้ค้ามนุษย์ที่มีวิธีการซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน โดยวิเคราะห์ประเด็นปัญหาได้ ดังต่อไปนี้

ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติการแจ้งที่พักอาศัยในการเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่น

ในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์สำหรับประเทศไทยนั้น มีการนำมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ มาปรับใช้ร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละลักษณะหรือรูปแบบของการค้ามนุษย์ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายแรงงาน กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายเกี่ยวกับการเข้าเมือง ฯลฯ ซึ่งบุคคลผู้ตกเป็นเหยื่อของการขบวนการค้ามนุษย์ในประเทศไทยมักพบว่าเป็นประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรหมแดนติดกับประเทศไทยที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาเพื่อทำงานในประเทศไทยซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคและมีอัตราค่าจ้างที่ดีกว่าโดยจะมีทั้งสมัครใจเดินทางเข้ามาเองหรือถูกล่อลวงเข้ามาเป็นเหยื่อในประเทศไทยหรือส่งต่อไปยังประเทศปลายทางอื่นในรูปแบบของการค้ามนุษย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการบังคับค้าประเวณี แสวงหาประโยชน์ทางเพศ การบังคับใช้แรงงาน การเอาคนลงเป็นทาส เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายตามความหมายของการค้ามนุษย์และเป็นการละเมิดหลักการสิทธิมนุษยชนอันเป็นแนวคิดในการต่อต้านการค้ามนุษย์อย่างร้ายแรง โดยประเทศไทยประสบปัญหาการค้ามนุษย์เรื้อรังมาและทวีความรุนแรงมากขึ้นจนเคยถูกจัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในอันดับต่ำสุด ดังนั้น ในการแก้ปัญหาค้ามนุษย์ที่มีคนต่างด้าวตกเป็นเหยื่อจึงจำเป็นต้องนำกลไกที่อาเซียนวางแนวทางไว้และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับคนต่าง

ค้ามาบังคับใช้ร่วมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งมีหลายมาตรการตั้งแต่การเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร การพักอาศัย เป็นต้น

คนต่างด้าวซึ่งตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ส่วนมากมักพบว่าได้เดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว มิใช่คนต่างด้าวซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยตามความหมายของกฎหมายคนเข้าเมือง ดังนั้น คนต่างด้าวประเภทนี้ไม่ว่าเต็มใจหรือถูกล่อลวงเมื่อเดินทางเข้ามายังราชอาณาจักรไทยมีสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ ที่พักอาศัย ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับที่พักอาศัยในมาตรา 37 เป็นกรณีที่คนต่างด้าวเป็นคนแฉงที่พักอาศัยเอง และมาตรา 38 เป็นกรณีที่เข้าบ้าน เจ้าของสถานที่ เป็นต้น ต้องแฉง ซึ่งในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์นั้นการแฉงที่พักอาศัยตามมาตรา 38 ย่อมมีความชัดเจนและแน่นอนกว่าการแฉงตามมาตรา 37 เพราะหากอาชญากรค้ามนุษย์เป็นผู้ล่อลวงเหยื่อต่างด้าวเข้ามาย่อมไม่อาจมีการแฉงที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตัวเหยื่อ หรือหากเป็นกรณีเหยื่อค้ามนุษย์ซึ่งเป็นคนต่างด้าวสมัครใจเอง เช่น ทำการค้าประเวณีตามสถานที่พักต่าง ๆ โดยแบ่งรายได้กับนายหน้าหรือเข้ามาทำงานประเภทงานที่คนต่างด้าวไม่สามารถทำได้ตามกฎหมายแต่คนต่างด้าวนั้นสมัครใจทำโดยรู้ว่ามี การเอารัดเอาเปรียบหรือถูกบังคับแรงงาน คนต่างด้าวซึ่งเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในกรณีเช่นนี้ย่อมไม่ประสงค์ที่จะแฉงที่พักอาศัยหรือที่พักอาศัยของตนตามความเป็นจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 37 เพราะตนเป็นผู้มีส่วนกระทำผิดกฎหมายด้วย ดังนั้น การแฉงที่พักอาศัยคนต่างด้าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยบุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียโดยตรง คือ เจ้าของ เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหะสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรม ย่อมมีความถูกต้องแม่นยำกว่า โดยกฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 38 ซึ่งหากฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งถือว่าการแฉงที่พักอาศัยนี้เป็นการกระทำตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด หากไม่ทำการแฉงย่อมถือว่ากระทำโดยละเว้นหรือละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่ตนมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำอันมิใช่หน้าที่โดยทั่วไป (สพฐกิติ ศุภการ, 2560, หน้า 35) ส่วนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดลักษณะของการกระทำความผิดในการค้ามนุษย์ ในคำว่า “จัดให้อยู่อาศัย” ตามมาตรา 6 (1) หากพิจารณาจะได้ความว่า หมายถึง การกระทำที่ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นอาชญากรค้ามนุษย์นำเหยื่อคนต่างด้าวไปยังสถานที่พักแห่งหนึ่งด้วยวัตถุประสงค์ใช้เป็นที่พัก หรือใช้เป็นที่ในการบังคับขู่เข็ญหรือนัดพบกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เช่น ผู้ประสงค์ซื้อบริการทางเพศ หรือผู้ร่วมขบวนการในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การถ่ายภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวเปลือย เพื่อนำไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น โดยอาชญากรอาจบังคับทำการการค้ามนุษย์ในสถานที่นั้นด้วย เช่น บังคับค้าประเวณี หรือให้ค้าประเวณีโดยสมัครใจโดยแบ่งผลตอบแทนกัน หรืออาจนำ

เหยื่อไปพัก ณ สถานที่นั้นก่อนเพื่อส่งไปยังปลายทางอื่น ๆ หากเจ้าของสถานที่ซึ่งประกอบธุรกิจที่พักอาศัยเป็นปกติรับค่าเช่าห้องพักตามราคาปกติเช่นลูกค้ารายอื่นโดยไม่ทราบถึงการค้ำมนุษย์ดังกล่าวแต่ไม่ได้ดำเนินการแจ้งที่พักอาศัยโดยจงใจ หรือหลงลืม ย่อมต้องรับโทษเพียงปรับฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ ตามหลักการใช้กฎหมายอาญาซึ่งเป็นหลักทั่วไปว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” และตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” (สพ.รัฐ กิติ ศุภการ, 2560, หน้า 40) ดังนั้น การไม่แจ้งที่พักอาศัยจึงมิใช่ความหมายเป็นบุคคลผู้จัดให้อยู่อาศัยตามความหมายของมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 เว้นแต่เจ้าของสถานที่ดังกล่าวจะได้เป็นอาชญากรในการค้ำมนุษย์หรือรู้เห็นเป็นใจในขั้นตอนใด ๆ ของการค้ำมนุษย์นั้นด้วยโดยต้องมีการสืบสวนสอบสวนถึงความเชื่อมโยงดังกล่าว

ในกรณีการลงโทษผู้กระทำความผิดยังต้องแยกพิจารณาว่าควรต้องปรับในฐานะที่เป็นเจ้าของบ้าน หรือในฐานะของผู้จัดการโรงแรม ซึ่งประเด็นดังกล่าวหากพิจารณาจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติขึ้นก่อนมีพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 นั้นประสงค์จะให้เจ้าบ้าน เจ้าของเคหสถาน หรือสถานที่ซึ่งไม่ได้ประกอบธุรกิจจากการเข้าพักเป็นปกติแต่ไม่ได้แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวมีความผิดโดยปรับไม่เกินสองพันบาท แต่หากเป็นสถานที่พักที่ทำการประกอบธุรกิจเป็นปกติปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งสถานที่พักที่ทำการประกอบธุรกิจเป็นปกติดังกล่าวอาจเป็นหอพักซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก หรืออพาร์ทเมนต์ แมนชั่น เป็นต้น ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนเป็นโรงแรมแต่อาจจดทะเบียนในลักษณะอื่น ๆ แต่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้ความหมายของโรงแรมว่า ได้แก่ สถานที่พักทุกชนิดที่จัดขึ้น โดยมีสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือเข้าพักชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ทำให้ต้องไปพิจารณาความหมายของคำว่าโรงแรมตามพระราชบัญญัติโรงแรมด้วยซึ่งทำให้เกิดความไม่ชัดเจน

นอกจากนี้ ในส่วนของบทบัญญัติตามมาตรา 38 คำว่า “หรือผู้จัดการ โรงแรม” และบทลงโทษตามมาตรา 77 คำว่า “ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการ โรงแรม” อาจมีปัญหาในการตีความแบบเดียวกันในกรณีที่เจ้าของบ้านใช้บ้านของตัวเองในการประกอบธุรกิจที่พักเก็บค่าเช่าเป็นค่าตอบแทนแบบรายวันซึ่งมีจำนวนห้องพักเกินกว่า 4 ห้อง แต่ไม่ได้ไปดำเนินการจดทะเบียนเป็นโรงแรมตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 และมากระทำความผิดตามมาตรา 38 ฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ว่าจะปรับไม่เกินสองพันบาทเพราะเป็นเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือจะต้องปรับตั้งแต่สองพันถึงหนึ่งหมื่นบาทเพราะถือว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นโรงแรมตามกฎหมายแล้วแม้จะยังไม่ได้จดทะเบียนก็ตาม โดยถือว่า

เจ้าของบ้านผู้ดูแล จัดการธุรกิจที่พักดังกล่าวเป็นผู้จัดการ โรงแรมโดยปริยายตามความหมายของคำว่า “โรงแรม” และ “ผู้จัดการ โรงแรม” ในคำนิยามตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ในปัจจุบันมีข้อถกเถียงกันมากกว่าสถานที่ไหนถือเป็น โรงแรม ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยว การเดินทาง ทำให้มีความต้องการด้านที่พักเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก บางครั้งเกิดความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานว่า สถานที่รูปแบบไหนที่ต้องถือว่าเป็น โรงแรม ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติคำนิยามของคำว่า “โรงแรม” ไว้ใน มาตรา 4 แต่ในขณะเดียวกัน มาตรา 4 ได้บัญญัติตอนท้ายอ้างโยงว่า “ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม” ซึ่งเปรียบเสมือนดังว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้ให้คำนิยามของ โรงแรมไว้แล้วแต่ ต้องไปเอาคำนิยามของ โรงแรมตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาพิจารณาด้วย เป็นกรณีที่ คล้ายกับกฎหมาย 2 ฉบับคลุมเครือทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการนำอัตราโทษปรับตามมาตรา 77 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาพิจารณาลงโทษ เพราะผู้กระทำความผิดซึ่งไม่ได้รับ ใบอนุญาตโรงแรมก็จะอ้างว่าตนไม่ใช่ผู้จัดการ โรงแรม โดยในประเทศไทยจะพบสถานที่พักซึ่ง ขึ้นต้นด้วยคำว่า โรงแรม อพาร์ทเมนต์ แมนชั่น เกสเฮาส์ โฮมสเตย์ เป็นต้น ซึ่งต้องรับลูกคำตั้งแต่ ราชวัน ราชสัปดาหฺ์และรายเดือน จะมีทั้งที่จดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติโรงแรมและไม่ได้ จดทะเบียน สถานที่หลาย ๆ แห่งใช้ชื่อเรียกขึ้นป้ายว่าโรงแรมแต่ไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้อง ทั้งนี้ สาเหตุที่ไม่มีการจดทะเบียนเป็น โรงแรมให้ถูกต้องตามกฎหมายนั้นมี 2 ประการ คือ

1. สถานที่ รูปแบบอาคาร มีลักษณะเงื่อนไขไม่สามารถจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ โรงแรมได้
2. ค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนและค่าธรรมเนียมในอัตราสูง

จากสาเหตุทั้ง 2 ประการ ทำให้ผู้ประกอบการหลายแห่งตัดสินใจไม่จดทะเบียนตาม พระราชบัญญัติโรงแรมซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเคยดูแลเรื่องการจดทะเบียน โรงแรม แต่ใน ปัจจุบันอำนาจหน้าที่ในการออกใบอนุญาตและกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 ไม่ได้อยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่ได้ย้ายมาอยู่ในการกำกับของสำนักงานการสอบสวนและนิติ การ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย บางแห่งอาจเคยยื่นเรื่องขอจดทะเบียน โรงแรมแต่ เจ้าหน้าที่ไม่ออกใบอนุญาตให้เพราะไม่เข้าลักษณะองค์ประกอบที่จะจดให้ได้ จึงนับเป็นช่องโหว่ อย่างหนึ่งในการหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 จึงสมควรมีการแก้ไขบทบัญญัติความหมายดังกล่าวให้ชัดเจนกับสภาพในปัจจุบัน ทั้ง กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 4 กล่าวถึงเฉพาะบ้านพักโฮมส เตย์ ขนาดไม่เกิน 4 ห้องเท่านั้น ไม่ควบคุมถึงเกสเฮาส์ขนาดกลางหรือใหญ่ หรือ เซอร์วิส

อพาร์ทเมนต์ที่เปิดให้เช่าทั้งแบบรายเดือน รายสัปดาห์ และรายวัน ที่ไปดำเนินการจดทะเบียนสถานะในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่โรงแรม เช่นตามพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558 ทำให้สถานที่ดังกล่าวมาเหล่านี้อยู่ในลักษณะคลุมเครือ

ความหมายของคำว่า “โรงแรม” ตามพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 มีการตีความที่อาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคำว่า “โรงแรม” ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แต่พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองเองได้บัญญัติคำนิยามความหมายช่วงท้ายของคำว่า “โรงแรม” ว่า “หรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม” นั้น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนเป็นช่องว่างในการกำหนดสถานะของบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบและอัตราโทษที่จะลงให้ชัดเจนตามความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว ซึ่งหากในกรณีที่มีการแก้ไขปรับอัตราโทษตามความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัย โดยให้มีโทษจำคุกด้วยแล้วและมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลย่อมเกิดความคลุมเครือว่า บุคคลผู้จัดการ ดูแลหอพัก หรืออพาร์ทเมนต์ หรือแมนชั่น ซึ่งประกอบธุรกิจที่พักโดยได้สินจ้าง ซึ่งมีหลายห้องพักจำนวนเท่าหรือมากกว่า โรงแรม ควรจะถูกฟ้องให้รับผิดชอบในฐานะเจ้าของบ้านเจ้าของสถานที่ไม่แจ้งที่พักอาศัย หรือจะต้องฟ้องในฐานะผู้จัดการ โรงแรมที่ไม่แจ้งที่พักอาศัย กรณีดังกล่าวจึงเป็นความไม่ชัดเจนในการนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันคือกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองกับกฎหมายว่าด้วยโรงแรมไปใช้เป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการค้ามนุษย์ในการดำเนินคดี ซึ่งในการบรรยายฟ้องข้อเท็จจริงและการกระทำนั้น โจทก์จะต้องบรรยายพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหา หากบรรยายฟ้องแล้วไม่อาจทำให้เข้าใจได้ ก็เรียกว่าเป็น “ฟ้องเคลือบคลุม” (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2559, หน้า 297) เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 เรื่องการบรรยายฟ้องซึ่งนอกจากต้องทำเป็นหนังสือแล้ว ต้องระบุถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดด้วยตาม (5) หากบรรยายฟ้องระบุสถานะผู้กระทำผิดชัดหรือรวมกันมาอาจเป็นการบรรยายฟ้องที่ชัดเจนซึ่งอาจถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย (สหรัฐ กิติ ศุภการ, 2559, หน้า 310-317) ซึ่งกรณีดังกล่าวคือคำถามว่าในฐานะเจ้าของบ้านหรือในฐานะผู้จัดการโรงแรม ดังนั้น กรณีการระบุสถานะของบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบไม่แจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามกฎหมายคนเข้าเมืองของไทยนั้นจึงมีความไม่ชัดเจนต่างจากกฎหมายของต่างประเทศในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว โดยกฎหมายของยูเออีระบุว่า “ผู้จัดการโรงแรมหรือสถานที่คล้ายกันเช่นนั้น” ไม่มีระบุให้ไปนำกฎหมายว่าด้วยโรงแรมมาใช้เพียงระบุตีความได้ว่าหมายถึง ผู้จัดการสถานที่คล้ายกันเช่นนั้นด้วย และส่วนของซาอุดีอาระเบียบัญญัติว่า “โรงแรมหรือสถานที่พักพียงอันคล้ายคลึงกันเช่นนั้น” ทำให้เกิดความชัดเจนคลุมถึงที่พักอื่น ๆ ที่มีใช้โรงแรมซึ่งประกอบธุรกิจรับคนต่างด้าวพักอาศัย โดยได้รับสินจ้างต้องทำการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามกฎหมายด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับบทลงโทษผู้กระทำความผิด

บทกำหนดโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ในความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวที่เข้าพักในสถานที่ของตน มีอัตราโทษตามมาตรา 77 เพียงโทษปรับ แยกการลงโทษเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถานโดยปรับไม่เกินสองพันบาท และ กรณีเป็นผู้จัดการ โรงแรมปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งทั้งสองกรณีพนักงานสอบสวนจะทำการพิจารณาเปรียบเทียบปรับ เนื่องจากเป็นความผิดที่อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (3) คือมีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท โดยมีเพดานการปรับตามบันทึกคณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 เรื่อง มอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบ หลังจากที่มีการเปรียบเทียบปรับแล้วย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย คือ คดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตามมาตรา 39 (ประทีป ทับอัครานนท์, 2555, หน้า 24) ซึ่งกรณีดังกล่าวย่อมเป็นช่องว่างก่อให้เกิดปัญหาไม่รับสอดคล้องกันในการนำมาตราการกฎหมายการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวไปเป็นการป้องกันหรือปราบปรามการค้ามนุษย์ร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 เพราะเมื่อมีบทลงโทษเพียงปรับและคดีเลิกกันแล้วย่อมเป็นสาเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานอันเชื่อมโยงถึงความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์กับ เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ว่า อาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือสมคบกันหรือตกลงปลงใจในขั้นตอนใดของการค้ามนุษย์ ส่งผลต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลทำให้ไม่สามารถฟ้องรวมไปในคดีค้ามนุษย์ และแม้ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับไปก่อนหน้าแล้วในความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวก็ก็ตามแต่ต่อมาภายหลังพนักงานสอบสวนท้องที่อื่นอาจพบความผิดค้ามนุษย์ต่อเนื่องและประสงค์จะทำการสอบสวนว่า เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือผู้จัดการ โรงแรมรู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือเกี่ยวพันใด ๆ อาจเกิดปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานในภายหลังประกอบสำนวนการสอบสวน รวมถึงอาจเป็นประเด็นปัญหาเกิดข้อโต้แย้งว่า ความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยดังกล่าวยุติไปแล้วด้วยการเปรียบเทียบปรับและการไม่แจ้งที่พักอาศัยมิใช่เจตนาจะสนับสนุนการค้าผิดแต่อย่างใดจึงไม่สามารถที่จะทำการสอบสวนความผิดดังกล่าวได้อีกตามแนวคำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุดที่ 57/2530 “เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาแล้วพนักงานสอบสวนย่อมหมดอำนาจที่จะสอบสวนต่อไป การที่ตำรวจหน่วยอื่นทำการสอบสวนและ

ทำความเข้าใจใหม่แล้วเสนอต่อพนักงานอัยการในรูปของการสอบสวนเพิ่มเติม นั้น พนักงานอัยการไม่อาจรับพิจารณาได้” (คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุด, 2536, หน้า 54) ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกำหนดเขตอำนาจของการสอบสวน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการดำเนินคดีซ้ำในความผิดมูลฐานเดียวกัน กล่าวคือ การสอบสวนดำเนินคดีอาญาเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล และในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหานั้น ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี หากให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจต่างคนต่างสอบสวน ก็อาจกระทบต่อหลักกฎหมายที่ว่าบุคคลจะไม่เดือดร้อนหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน “Ne bis in idem” (พิพากษ์ เกียรติกรมเลศ, 2554, หน้า 1-2)

ดังนั้น การปรับแก้ไขโดยเพิ่มโทษจำคุกด้วยย่อมทำให้คดีไม่สามารถเลิกกันด้วยการเปรียบเทียบปรับได้แต่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนขยายผลว่ามีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือไม่โดยอาจมีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติออกมากำหนดเป็นแนวทาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสอดรับในการดำเนินคดีอาญาเพื่อเอาผิดขบวนการค้ามนุษย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดและยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพราะการค้ามนุษย์เป็นมูลฐานความผิดหนึ่งอันนำไปสู่การยึดทรัพย์ตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น บ้าน หรือ สถานที่ที่เป็นแหล่งค้ามนุษย์ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ที่บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ ความผิดมูลฐาน หมายความว่า (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป พาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดฐานพรากเด็กหรือผู้เยาว์เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อแสวงหากำไรหรือการอนาจาร หรือโดยทุจริต ชื้อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ที่ถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี” และตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14 ที่บัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

นอกจากนี้ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ทำการสืบสวนสอบสวนหรือขยายผลต่อยอมเป็นผลเสียในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นการดำเนินคดีโดยใช้ระบบไต่สวนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา

28 ที่บัญญัติให้ศาลนำสำนวนการสอบสวนของโจทก์มาเป็นแนวทางพิจารณาสำหรับกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ซึ่งสำนวนดังกล่าวหมายถึงสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่พนักงานสอบสวนอาจรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ มาได้ เช่น หยอดเลือด เส้นผม แผนที่เกิดเหตุ ทางเข้าออกสถานที่พักที่ที่เกี่ยวข้องในการค้ามนุษย์ (ปัพพันธ์ วสุธวัช, 2553, หน้า 120)

ดังนั้น การแก้ไขบทบัญญัติในส่วนของบทลงโทษให้มีความสอดคล้องกับปัจจุบัน โดยการกำหนดโทษเพิ่มทั้งจำคุกหรือปรับแก่เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม ที่ละเอียดไม่แจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ย่อมเป็นประโยชน์ในด้านการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ทำให้คดีไม่เป็นอันเลิกกันด้วยการเปรียบเทียบปรับตามบทลงโทษเดิม แต่จะต้องมีการสืบสวนและสอบสวนดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย รวมถึงเพื่อให้การดำเนินการยกเลิกบันทึกคณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2541 เรื่อง มอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เคยลงนามไว้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหากมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนด้วยแล้ว เพียงแต่ลืม หรือบกพร่อง ศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจไม่ลงโทษจำคุกแต่ลงเฉพาะโทษปรับในอัตราที่ศาลเห็นสมควรได้ เพราะในการเสนอแก้ไขอัตราโทษใหม่นั้น ใช้คำว่า “จำหรือปรับ” ซึ่งศาลสามารถใช้ดุลพินิจเพื่อลงโทษตามพฤติการณ์ความร้ายแรงแห่งคดีอื่นได้ความจากการพิจารณาได้ อันจะทำให้การดำเนินคดีตามกฎหมายเพื่อเอาผิดอาชญากรค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งมิใช่เป็นการเพิ่มภาระไปให้ศาลแต่อย่างใด เพราะศาลสามารถใช้มาตรวัดว่าการลงโทษในความคิดได้สัดส่วนหรือไม่โดยพิจารณาจากความรุนแรงของการกระทำผิด การเปรียบเทียบกับคดีอื่น และการเปรียบเทียบกับศาลอื่น (ปกป้อง ศรีสนิท, 2559, หน้า 51) ทั้งการเพิ่มอัตราลงโทษเป็นมาตรการ ช่มชู้ ยับยั้ง ป้องกันอาชญากรรมได้ดีในระดับหนึ่ง เป็นวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อสร้างประโยชน์สังคม (Social benefits) (ปกป้อง ศรีสนิท, 2559, หน้า 166) อันเป็นจุดมุ่งหมายรวม และแม้จะมีการบัญญัติกำหนดโทษอย่างกว้างไว้ในกฎหมายก็ตาม ศาลก็จะต้องมีดุลพินิจที่จะปรับใช้โทษในกฎหมายให้เหมาะสมกับผู้กระทำ ความผิดแต่ละราย โดยศาลจะคำนึงถึงทั้งเหตุท้าววิสัย เช่น ขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม และ เหตุอติวิสัย คือลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด (ปกป้อง ศรีสนิท, 2559, หน้า 173) ดังนั้น การเพิ่มโทษจำคุกผู้กระทำความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวที่เข้าพักย้อมสอดคล้องและเกิดผลดีในการนำไปเป็นมาตรการหนึ่งป้องกันกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาฉบับหนึ่งโดยมีเจตนารมณ์ในการควบคุมการเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและใช้ในการควบคุมคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยมีบทบัญญัติหลายส่วนที่สามารถนำไปใช้เป็นมาตรการทางกฎหมายในการต่อต้านการค้ามนุษย์ร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักได้ การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามมาตรา 38 เป็นมาตรการหนึ่งที่มีประโยชน์อย่างมากในการป้องกัน ปราบปราม การค้ามนุษย์ ในกรณีที่คนต่างด้าวตกเป็นเหยื่อเพราะสิ่งสำคัญสำหรับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ายังราชอาณาจักรไทย นั้น คือ ที่พักอาศัย คนต่างด้าวที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ซึ่งถูกนำตัวมาพักหรือบังคับทำการค้ามนุษย์ในสถานที่ต่าง ๆ นั้น หากเจ้าของสถานที่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 38 ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด คือ ดำเนินการแจ้งการเข้าที่พักอาศัยของคนต่างด้าวพร้อมรายละเอียดไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบและทราบถึงสถานที่พักหรือเคยพักของคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้และในกรณีที่คนต่างด้าวตกเป็นเหยื่อพนักงานเจ้าหน้าที่อาจติดตามให้ความช่วยเหลือได้รวดเร็วขึ้น

นอกจากนี้ หากเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหะสถานหรือผู้จัดการ โรงแรมหรือสถานที่อันคล้ายคลึงกับ โรงแรมซึ่งได้รับค่าตอบแทนในการเข้าพักแม้มิได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมก็ตามทำการแจ้งที่พักอาศัยให้ถูกต้อง ไม่ตกหล่น ย่อมทำให้อาชญากรผู้ค้ามนุษย์หวาดระแวงไม่กล้าที่จะนำคนต่างด้าวมาบังคับเพื่อการค้ามนุษย์เพราะกลัวเจ้าหน้าที่จะทราบเบาะแสเส้นทาง เป็นการป้องกันอาชญากรรมการค้ามนุษย์ได้อีกช่องทางหนึ่ง แต่หากเจ้าบ้านหรือเจ้าของเคหะสถานหรือ โรงแรมหรือสถานที่อันคล้ายคลึงกับ โรงแรมไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว เพราะอาจเป็นอาชญากรค้ามนุษย์เองไม่ว่าในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือแม้การไม่แจ้งที่พักอาศัยดังกล่าวเจ้าของสถานที่ไม่มีส่วนรู้เห็น หรือรู้เห็นแต่ปล่อยปละละเลย หรือนิ่งเฉยและไม่ทำการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวด้วยเหตุผลอันไม่สมควร ทั้งอ้างเรื่องความไม่ชัดเจนของกฎหมายของสถานะบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบ และเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยเพราะการไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวแม้เป็นความผิดแต่มีเพียงบทลงโทษปรับ ย่อมทำให้การนำมาตรการ

การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวมาเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของพนักงานเจ้าหน้าที่และการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้ ในการนำมาตรการทางกฎหมายในส่วนของบริษัทผู้แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาใช้ร่วมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรและผู้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ทุกคนนั้น บริษัทผู้แจ้งดังกล่าวควรต้องมีความครอบคลุมชัดเจนและมีบทลงโทษและอัตราโทษเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันเพื่อเอาผิดอาชญากรผู้ค้ามนุษย์มาลงโทษตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น บริษัทผู้แจ้งของกฎหมายว่าด้วยการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ควรจะต้องระบุสถานะบุคคลผู้กระทำความผิดฐานไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว สถานที่เช่นไรในความหมายของบริษัทผู้แจ้งดังกล่าวที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนครอบคลุมมากกว่าเดิม โดยเฉพาะความหมายของสถานที่ที่กว้างกว่าคำว่าโรงแรม รวมถึงบทกำหนดโทษตามมาตรา 77 ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 38 ต้องไม่ใช่อุปสรรคทางกฎหมายในการนำมาเป็นมาตรการทางกฎหมายต่อยอดเพื่อเป็นมาตรการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในปัจจุบันเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวน ขยายผลต่อเนื่องถึงสาเหตุของการไม่แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวนั้นมีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์หรือไม่เพื่อประกอบสำนวนสอบสวน และพยานหลักฐานในการดำเนินคดีในชั้นศาลกรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ มิใช่เพียงดำเนินการเปรียบเทียบปรับแล้วคดีเป็นอันเลิกกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรับมือกับการค้ามนุษย์ที่นับวันมีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในส่วนการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว ตามมาตรา 38 เพื่อเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ จึงควรต้องแก้ไขในส่วน of สถานที่เพิ่มเติมจาก โรงแรม สถานะของบุคคลตามมาตรา 38 และที่ปรากฏข้อความเชื่อมโยงอันเดียวกันในมาตราอื่น ๆ และเพิ่มโทษจำคุกในบทกำหนดโทษตาม มาตรา 77 รวมถึงแก้อัตราโทษปรับให้สอดคล้องรับกับอัตราโทษจำคุกที่แก้ไขใหม่ พร้อมทั้งแก้บทบัญญัติอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ คือ

1. แก้ไขเพิ่มเติมประเด็นความไม่ชัดเจนของบริษัทผู้แจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวในการเชื่อมกับกฎหมายอื่น

1.1 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง โดยเพิ่มข้อความต่อท้ายคำว่า “หรือผู้จัดการ โรงแรม” ว่า “หรือผู้ดูแลสถานที่พักคล้ายกันเช่นว่านั้นไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ โรงแรมหรือไม่ก็ตาม”

1.2 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 วรรคสอง โดยเพิ่มข้อความต่อท้ายคำว่า “หรือ โรงแรม” ว่า “หรือสถานที่พักคล้ายกันเช่นว่านั้นไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ โรงแรมหรือไม่ก็ตาม”

1.3 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 77 โดยเพิ่มข้อความต่อท้ายคำว่า “แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการ โรงแรม” ว่า “หรือผู้ดูแลสถานที่พักคล้ายกันเช่นว่านั้นไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ โรงแรมหรือไม่ก็ตาม”

1.4 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 87 โดยเพิ่มข้อความว่า “หรือผู้ดูแลสถานที่พักคล้ายกันเช่นว่านั้นไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ โรงแรมหรือไม่ก็ตาม” ต่อท้ายคำว่า “หรือผู้จัดการ โรงแรม”

2. แก้ไขเพิ่มเติมประเด็นปัญหาที่เกิดจากโทษ

2.1 แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 77 โดยกำหนดโทษจำคุกด้วยพร้อมอัตราปรับใหม่ สำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 รวมเป็นข้อความตามมาตรา 77 ว่า “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการ โรงแรม หรือผู้ดูแลสถานที่พักคล้ายกันเช่นว่านั้นไม่ว่าจะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ โรงแรมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

2.2 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 84 วรรคแรก โดยเพิ่มข้อความว่า “มาตรา 77” ต่อท้ายคำว่า “มาตรา 71”

อนึ่ง ประเทศไทยในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียนควร โน้มน้าวให้จัดทำกฎหมายที่สำคัญให้มีผลใช้บังคับร่วมกันในระดับอาเซียนเพื่อเป็นการต่อต้านการค้ามนุษย์ในลักษณะข้ามชาติ ในกรณีนี้ คือ เรื่องของการแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวตามแนวทางพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 38 เพื่อเป็นการอนุวัติหลักการและเหตุผลของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการป้องกันการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กซึ่งระบุให้มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตรวจคนเข้าเมืองและหน่วยงานอื่นที่บังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเข้าเมือง

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. (2558). คำบรรยายประกอบวิชากฎหมายอาญาชั้นสูง (LA 696) ภาค 1/2558. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณิต ฒ นคร. (2553). กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คำวินิจฉัยสำนักงานอัยการสูงสุด.(2536). ข้อหาหรือปัญหากฎหมายและสัญญาส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ เล่มที่ 4 พ.ศ.2530-2534. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- เจอร์ราร์ด สมิธ. (2553). การสนองตอบด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการค้ามนุษย์. ม.ป.ท.
- ฉันทนา วาพันธ์. (2557). ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานในความผิดฐานสมคบและสนับสนุนหรือช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ชาดา ทวีสิทธิ์, มาลี สันภูวรรณ และศุทธิดา ชวนวัน. (2556). ประชากรและสังคมในอาเซียน: ความท้าทาย และ โอกาส. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชนกฤต วรรณชชากุล. (ม.ป.ป.). ประเทศไทย ความพร้อมด้านกฎหมาย ผู้ประชาคมอาเซียน. เข้าถึงได้จาก http://www.udonthani.go.th/home/index.php?option=com_content&view=article&id=389&Itemid=55
- นนท์ชัย ดลับทอง. (2556). กฎบัตรอาเซียนกับการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบการค้ามนุษย์. งานนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เบญจมาศ กระจ่างโพธิ์. (2554) การคัดแยกเหยื่อในคดีค้ามนุษย์กับการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). กฎหมายอาญาชั้นสูง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.ปกรณ์ มณีปกรณ์. (2553). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ: เอ็ม.ที.เพรส.
- ปพัฒน์ วสุธวัช. (2553). พื้นฐานการทำสำนวนการสอบสวนเบื้องต้น. นครปฐม: เพชรเกษม
- ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ. (2556). กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ประทีป ทับอัตรานนท์. (2555). *ความคิดลหุโทษ*. นนทบุรี: ONGSAKABAYDI.
- ประทีป ทับอัตรานนท์. (2560). *กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2556). *คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พินดา อนันต์รัตนสุข. (2555). *เรียนรู้เรื่องอาเซียน*. นนทบุรี: ชิงค์ บีคอน บั๊คส์.
- พิพากษ์ เกียรติกรมเลศ. (2554). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- พิศวาท สุขนครพันธุ์. (2548). *รายงานการวิจัยมาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- เมขลา วุฒิวงศ์ และสีดา สอนศรี. (2556). การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน: การสร้างกำแพงหรือสะพานของการค้ามนุษย์, *วารสารการเมืองการปกครอง*, 4(1), 256-276.
- วรรณัฐ วิชาติเดชา. (2558ก). *การค้ามนุษย์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- วรรณัฐ วิชาติเดชา. (2558ข). *การค้ามนุษย์โดยการแสวงหาประโยชน์ทางเพศต่อเด็กและสตรี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- วรพจน์ พีชผล. (2545). *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันทีนันทน์ชัย ตลับทอง. (2556). *กฎบัตรอาเซียนกับการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบการค้ามนุษย์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิกิพีเดีย. (2558). *สิทธิมนุษยชน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/สิทธิมนุษยชน>
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม. (2550). *โครงการวิจัย เรื่องกระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถานทูตสหรัฐ. (2557). *รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2557*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thai.bangkok.usembassy.gov/tipthaireport14-t.html>
- สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2551). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมชาย ว่องไวเมธี. (2555). *สถานการณ์การค้ามนุษย์ในไทยและแนวทางการสืบสวนคดีความผิดตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์*. กรุงเทพฯ: สุทรไพศาล.

สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2559). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักและคำพิพากษา*. กรุงเทพฯ:

อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2560). *กฎหมายอาญา หลักและคำพิพากษา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สิทธิเด็ก. (2560). *มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก (focus)*. เข้าถึงได้จาก www.focusthailand-org/สิทธิเด็ก-child-right/

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2558). *ประวัติ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.immigration.go.th/ประวัติ>
สำนักงานเลขาธิการองค์การตำรวจสากล. (ม.ป.ป.). *คู่มือการสืบสวนและสอบสวนคดีค้าหญิงเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ*. ม.ป.ท.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2559). *กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

สุภัทร์ สกลไชย. (2544). *ชาวต่างชาติจะอยู่ในประเทศไทยได้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2559). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง)*.

กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

องค์การสหประชาชาติ. (ม.ป.ป.). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 19, 32, 36*. กรุงเทพฯ:

องค์การสหประชาชาติ.

อภิญา เลื่อนจวี. (2554). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

Federal Law No 6 for 1973 Concerning Immigration and Residence. (2018). Retrieved from www.refworld.org/pdfid/3fb9fab24.pdf

The residence regulations. (2018). Retrieved from www.gulfmigration.eu/database/legal_module/SaudiNationalLegalFramework/Visa/1.2ResidenceLaw_EN.pdf

U.S. Department of State. (2014). *Trafficking in persons report*. Retrieved from

<http://www.state.gov/document/organization/226849.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522

เป็นปีที่ 34 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้ไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

(1) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2497

(2) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497

บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

คนต่างด้าว หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

พาหนะ หมายความว่า ยานพาหนะหรือสัตว์พาหนะ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจนำบุคคลจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง

เจ้าของพาหนะ หมายความว่า รวมถึงตัวแทนของเจ้าของ ผู้เช่า ตัวแทนผู้เช่า ผู้ครอบครอง หรือตัวแทนผู้ครอบครองพาหนะแล้วแต่กรณี

ผู้ควบคุมพาหนะ หมายความว่า นายเรือหรือผู้รับผิดชอบในการควบคุมพาหนะ

คนประจำพาหนะ หมายความว่า ผู้ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ประจำหรือทำงานประจำพาหนะ และเพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้หมายความรวมถึงผู้ควบคุมพาหนะซึ่งจับจี่พาหนะโดยไม่มีคนประจำพาหนะ

คนโดยสาร หมายความว่า ผู้ซึ่งเดินทางโดยพาหนะไม่ว่ากรณีใด ๆ นอกจากผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะ

คนเข้าเมือง หมายความว่า คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร

แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง หมายความว่า แพทย์ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

เจ้าบ้าน หมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวในบ้าน ในฐานะเป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใด ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

เคหะสถาน หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม ตามประมวลกฎหมายอาญา

โรงแรม หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

ผู้จัดการ โรงแรม หมายความว่า บุคคลผู้ควบคุมหรือจัดการโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

อธิบดี หมายความว่า อธิบดีกรมตำรวจ

รัฐมนตรี หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมกับค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมือง

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองคณะหนึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมแรงงาน อธิบดีกรมอัยการ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาต ผู้อำนวยการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และผู้บังคับการกองตรวจคนเข้าเมือง เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 7 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เพิกถอนใบอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 36 วรรคหนึ่ง
- (2) พิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา 36 วรรคสอง
- (3) อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง
- (4) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวซึ่งขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร เงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติและเงื่อนไขอื่นตามมาตรา 41 วรรคสอง
- (5) กำหนดหลักเกณฑ์การขอมิถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 41 วรรคสี่
- (6) อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง และกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการแสดงฐานะการเงินของคนต่างด้าวดังกล่าวตามมาตรา 43 วรรคสอง
- (7) อนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราวมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร และอนุญาตและกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งได้ยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปพลางก่อนตามมาตรา 45 วรรคหนึ่งและวรรคสอง
- (8) สั่งระงับการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 47 วรรคสาม
- (9) อนุญาตให้คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปตามมาตรา 51 วรรคหนึ่ง
- (10) พิจารณาการเพิกถอนการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 53
- (11) ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความเห็นแก่รัฐมนตรีในการวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านหรือพนักงานอื่น เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติหรือในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(12) พิจารณาให้ความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับคนเข้าเมืองตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 8 ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ให้กรรมการและเลขานุการเสนอเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต่อประธานกรรมการหรือในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้เสนอความเห็นต่อกรรมการซึ่งที่ประชุมมอบหมายโดยมิชักช้า และให้ประธานกรรมการหรือกรรมการดังกล่าวเป็นผู้เรียกประชุมตามความริบถ้วนของเรื่อง ตามหลักเกณฑ์ที่ที่ประชุมกำหนด

ในการประชุมของกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งหรือของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 9 คณะกรรมการอาจตั้งคณะอนุกรรมการหรือมอบอำนาจให้พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่มอบหมายก็ได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา 8 มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

มาตรา 10 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกเป็นหนังสือให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาแสดงข้อเท็จจริง หรือให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

หมวด 2
การเข้าและออกนอกราชอาณาจักร

มาตรา 11 บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 12 ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เข้ามาในราชอาณาจักร

(1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศหรือจากกระทรวงการต่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ

การตรวจลงตราและการยกเว้นการตรวจลงตราให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตรวจลงตราตาม (1) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร

(3) เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกาย โดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

(4) วิกจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) ยังมีได้ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีดวัคซีน หรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อตามที่กฎหมายบัญญัติและไม่ยอมให้ตรวจคนเข้าเมืองกระทำการเช่นว่านั้น

(6) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ขอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันกระทำโดยประมาท หรือความผิดที่ยกเว้นในกฎกระทรวง

(7) มีพฤติกรรมเป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ

(8) มีพฤติกรรมเป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นคนเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิง หรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 14

(10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 16

(11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณาขกเว้นเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

การตรวจวินิจฉัยโรค ร่างกายหรือจิต ตลอดจนการปฏิบัติการเพื่อป้องกันโรคติดต่อ ให้ใช้แพทย์ตรวจคนเข้าเมือง

มาตรา 13 คนต่างด้าวดังต่อไปนี้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนการเดินทาง

(1) ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศซึ่งเพียงแต่แวะเข้ามายังท่า สถานี หรือท้องที่ในราชอาณาจักรแล้วกลับออกไป

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมบุคคลดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือสำคัญตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อให้ถือไว้ก็ได้

(2) คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว โดยปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น

(3) คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารทอดเดียวตลอดเพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ๆ และรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นว่านั้นด้วย

มาตรา 14 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรมีเงินติดตัวหรือมีประกันหรือจะยกเว้นภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ ทั้งนี้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประกาศตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี

มาตรา 15 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรทราบเท่าที่อยู่ในฐานะดังต่อไปนี้ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของคนต่างด้าวที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นอกจากการปฏิบัติหรือการต้องห้ามตามมาตรา 11 มาตรา 12 (1) (4) และ 5 และมาตรา 18 วรรคสอง

(1) บุคคลในคณะผู้แทนทางทูตซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรหรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักร เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(2) พนักงานฝ่ายกงสุลและลูกจ้างฝ่ายกงสุลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในราชอาณาจักรหรือซึ่งเดินทางผ่านราชอาณาจักร เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศอื่น

(3) บุคคลซึ่งรัฐบาลต่างประเทศโดยความเห็นชอบของรัฐบาลไทยให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักร

(4) บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักร เพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ

(5) หัวหน้าสำนักงานขององค์การหรือทบวงการะหว่างประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองการดำเนินงานในประเทศไทย หรือซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความเห็นชอบด้วยแล้ว และรวมถึงพนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นซึ่งองค์การหรือทบวงการเช่นว่านั้นแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจในราชอาณาจักรเพื่อองค์การหรือทบวงการดังกล่าว หรือเพื่อรัฐบาลไทยตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับองค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศนั้น

(6) คู่สมรส หรือบุตร ซึ่งอยู่ในความอุปการะและเป็นส่วนแห่งครัวเรือนของบุคคลตาม (1) (2) (3) (4) หรือ (5)

(7) คนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางมาจากต่างประเทศเพื่อมาทำงานประจำเป็นปกติ ณ ที่พักอาศัยของบุคคลตาม (1) หรือบุคคลซึ่งได้รับเอกสิทธิเท่าเทียมกันกับบุคคลซึ่งมีตำแหน่งทางทูตตามความตกลงที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การหรือทบวงการระหว่างประเทศ ในกรณีตาม (1) (2) (6) หรือ (7) ให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศและหลักถ้อยทีถ้อยอาศัยปฏิบัติต่อกัน

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสอบสวนและขอข้อมูลหลักฐานเพื่อสอบสวนว่าบุคคลซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรนั้นเป็นผู้ได้รับยกเว้นตามมาตรา

มาตรา 16 ในกรณีที่มีพฤติการณ์ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่า เพื่อประโยชน์แก่ประเทศหรือเพื่อความสงบเรียบร้อยวัฒนธรรมหรือศีลธรรมอันดี หรือความผาสุกของประชาชน ไม่สมควรอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาในราชอาณาจักร รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นหรือจำพวกนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรได้

มาตรา 17 ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่อง รัฐมนตรีโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ หรือจะยกเว้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในกรณีใด ๆ ก็ได้

มาตรา 18 พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตรวจบุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร

เพื่อการนี้ บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรต้องผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำเส้นทางนั้น และถ้าผู้นั้นเป็นคนต่างด้าวต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย

มาตรา 19 ในการตรวจและพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้ใดต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้น ไปพักอาศัย ณ ที่ที่เห็นสมควร โดยให้คำรับรองว่าจะมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อรับทราบคำสั่งตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดก็ได้หรือถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรจะเรียกประกันหรือเรียกทั้งประกันและ

หลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดตามที่เห็นเหมาะสมเพื่อ
ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ได้

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเรียกบุคคลซึ่งมี
เหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของบุคคลนั้นอาจเป็นประโยชน์แก่กรณีที่สงสัยให้มาสาบานหรือปฏิญาณ
ตนและให้ถ้อยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่า คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการอันระบุไว้ใน
มาตรา 12 (8) หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีนั้น หรือหญิงหรือเด็กคนใดเข้ามาเพื่อการเช่นนั้น
พนักงานเจ้าหน้าที่อาจอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ชั่วคราวโดยสั่งให้บุคคลดังกล่าวมา
รายงานตน และตอบคำถามของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือจะสั่งให้ไปรายงานตนและตอบคำถามของ
เจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด
ก็ได้ แต่ระยะเวลาที่กำหนดให้รายงานตนและตอบคำถามต้องห่างกัน ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันต่อครั้ง

มาตรา 20 ในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้กักตัวคนต่างด้าวผู้ใดไว้ตามมาตรา 19 ให้
พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นได้เท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี แต่ห้ามมิ
ให้กักตัวไว้เกินสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกกักตัวมาถึงที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ใน
กรณีมีเหตุจำเป็นจะยึดเวลาเกินสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้ แต่มิให้เกินเจ็ดวันและให้พนักงานเจ้าหน้าที่
บันทึกเหตุจำเป็นที่ต้องยึดเวลาไว้ให้ปรากฏด้วย

ในกรณีมีเหตุจำเป็นต้องกักตัวคนต่างด้าวผู้ใดไว้เกินกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้
พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้มีการกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ต่อไปอีกได้ และศาล
อาจสั่งให้มีอำนาจกักตัวไว้เท่าที่จำเป็นครั้งละไม่เกินสิบสองวัน แต่ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้
ปล่อยตัวชั่วคราวไปโดยเรียกประกัน หรือเรียกทั้งประกันและหลักประกันก็ได้

มาตรา 21 ค่าใช้จ่ายในการกักตัวคนต่างด้าวตามมาตรา 19 และมาตรา 20 ให้เจ้าของ
พาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นผู้เสีย ในกรณีที่ปรากฏตัวเจ้าของ
พาหนะหรือเข้ามาโดยไม่มีพาหนะให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

มาตรา 22 ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่าคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้
เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 12 เข้ามาในราชอาณาจักร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้
คนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรได้ โดยมีคำสั่งเป็นหนังสือ ถ้าคนต่างด้าวผู้นั้นไม่
พอใจในคำสั่งอาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ เว้นแต่กรณีตามมาตรา 12 (1) หรือ (10) ห้ามมิให้อุทธรณ์
คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สิ้นสุด แต่ถัรัฐมนตรีมิได้มีคำสั่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันยื่นอุทธรณ์ ให้
ถือว่ารัฐมนตรีมีคำสั่งว่าคนต่างด้าวผู้นั้นไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 12

การอุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบ
คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้ทำตามแบบและเสียดำเนินการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคนต่างด้าวยื่นอุทธรณ์แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รอการส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้น
ออกไปนอกราชอาณาจักรไว้จนกว่าจะได้มีคำสั่งของรัฐมนตรีในกรณีนั้น

ในระหว่างการดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือระหว่างรอคำสั่งของ
รัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ให้นำมาตรา 19 วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่มิให้นำมาตรา 20 มาใช้
บังคับด้วย

หมวด 3

พาหนะ

มาตรา 23 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ จะต้องนำพาหนะเข้ามาในหรือออกไป
นอกราชอาณาจักรตามช่องทาง ด้านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา
ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 24 พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจพาหนะที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอก
ราชอาณาจักร เว้นแต่ในกรณีที่พาหนะนั้นได้ใช้ในราชการโดยเฉพาะของรัฐบาลไทยหรือของ
รัฐบาลต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยแล้ว

มาตรา 25 พาหนะใดที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปจากราชอาณาจักร เจ้าของพาหนะหรือผู้
ควบคุมพาหนะต้องแจ้งกำหนดวันและเวลาที่พาหนะจะเข้ามาหรือจะออกจากเขตท่า สถานี หรือ
ท้องที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่ง
ควบคุมท่า สถานี หรือท้องที่นั้น ภายในกำหนดเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศไว้

ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามวรรคหนึ่งได้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะไป
แจ้งด้วยตนเองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองที่ใกล้ที่สุดโดยมิชักช้า

การแจ้งตามความในมาตรานี้ ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรจะให้ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติหรือให้
ปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขอย่างใดแก่พาหนะใดก็ได้

มาตรา 26 พาหนะใดที่เข้ามาในหรือที่จะออกไปนอกราชอาณาจักร เจ้าของพาหนะหรือ
ผู้ควบคุมพาหนะต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงและผ่านการตรวจของพนักงาน
เจ้าหน้าที่ ณ ที่นั้นและภายใต้เงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องทำการตรวจ ณ ที่อื่นนอกจากที่อธิบดีประกาศกำหนดตาม
วรรคหนึ่ง ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่อธิบดีมอบหมาย

มาตรา 27 เพื่อประโยชน์ในการตรวจ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่เข้ามาใน หรือจะออกไปนอกราชอาณาจักรมีหน้าที่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) มิให้คนโดยสารหรือคนประจำพาหนะไปเสียจากพาหนะหรือสถานที่จัดไว้ ด้วย ความเห็นชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ จนกว่าจะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณี ที่ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะเป็นคนคนเดียวกัน ให้บุคคลนั้นออกไปจากพาหนะเพื่อ ไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 25 ในฐานะเป็นผู้ควบคุมพาหนะได้

ถ้าคนโดยสารหรือคนประจำพาหนะดังกล่าวขัดขึ้นหรือก่อความวุ่นวายให้นำมาตรา 29 วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามวรรคนี้ให้เจ้าของพาหนะ หรือผู้ควบคุมพาหนะเป็นผู้เสีย

(2) ยื่นบัญชีคนโดยสารและบัญชีคนประจำพาหนะรวมทั้งผู้ควบคุมพาหนะต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงและภายในเวลาที่อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศ กำหนด

(3) ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะซึ่งนำพาหนะมา จากหรือไปยังชายแดนที่เป็นเขตต่อเนื่องกับประเทศอื่นและรับคนโดยสารซึ่งเข้ามาใน ราชอาณาจักรหรือรับคนโดยสารไปส่งที่ชายแดนเพื่อออกไปนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ เฉพาะที่ เกี่ยวกับคนโดยสารซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรเท่านั้น

มาตรา 28 ในระหว่างที่อยู่ในราชอาณาจักร ถ้ามีการเพิ่มหรือลดหรือเปลี่ยนคนประจำ พาหนะที่เข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร หรือคนประจำพาหนะดังกล่าวผู้ใดจะไม่กลับ ออกไปนอกราชอาณาจักรให้เจ้าของพาหนะหรือในกรณีที่ไม่มีเจ้าของพาหนะอยู่ในราชอาณาจักร ให้ผู้ควบคุมพาหนะแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่คนประจำพาหนะจะไม่กลับออกไปดังกล่าวในวรรคหนึ่งและคนประจำพาหนะ นั้นเป็นคนต่างด้าว ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะแล้วแต่กรณีนำบุคคลผู้นั้น ไปมอบแก่ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิชักช้า

ถ้าคนประจำพาหนะตามวรรคสองขัดขึ้นไม่ยอมให้เจ้าของพาหนะหรือบุคคลผู้ควบคุม พาหนะแล้วแต่กรณีปฏิบัติตามวรรคสองให้นำมาตรา 39 วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามวรรคนี้ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะเป็นผู้เสีย

มาตรา 29 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบคนต่างด้าวผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามา ในราชอาณาจักรหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะจัดการควบคุมคนต่างด้าวผู้

นั้นไว้ในพาหนะ หรือให้ส่งตัวไปยังสถานที่ใดเพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ควบคุมไว้ตรวจสอบ หรือให้ส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

ในกรณีที่คนต่างด้าวตามวรรคหนึ่งขัดขืนหรือก่อความวุ่นวาย เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้แทนอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจควบคุมหรือจับกุมคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ถ้าไม่สามารถจะขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ให้มีอำนาจจับคนต่างด้าวผู้นั้นได้เอง แล้วส่งตัวไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นริบจับส่งตัวไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ถ้าใช้จ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรานี้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะเป็นผู้เสีย

มาตรา 30 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ หยุดพาหนะหรือนำพาหนะไปยังที่ใดที่หนึ่งตามที่จำเป็นเพื่อการตรวจ

การส่งตามวรรคหนึ่งจะกระทำโดยใช้สัญญาณหรือวิธีอื่นใดอันเป็นที่เข้าใจกันก็ได้

มาตรา 31 พาหนะใดที่เข้ามาในราชอาณาจักร นับแต่เวลาที่พาหนะนั้นผ่านเข้ามาในราชอาณาจักรแล้วจนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะตรวจเสร็จ ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพาหนะนั้นขึ้นไปบนพาหนะหรือนำพาหนะอื่นเข้าเทียบหรือเข้าไปในบริเวณหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการตรวจ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ห้ามมิให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะยินยอมหรือละเลยให้ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 32 พาหนะใดที่ออกไปนอกราชอาณาจักร ในระหว่างที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นหรือหลังจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจค้นแล้ว แต่พาหนะนั้นยังอยู่ในราชอาณาจักร ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพาหนะนั้น ขึ้นไปบนพาหนะหรือนำพาหนะอื่นเข้าเทียบ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับเกี่ยวกับบริเวณหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการตรวจ ในระหว่างผู้ซึ่งจะออกไปนอกราชอาณาจักรยังมิได้ขึ้น ไปบนพาหนะด้วย

ห้ามมิให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะยินยอมหรือละเลยให้ผู้ใดกระทำการตามมาตรานี้

มาตรา 33 ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องกระทำการตรวจพาหนะนอกเวลาราชการ หรือต้องไปทำการตรวจพาหนะ ณ ที่อื่น นอกจากที่อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง

หรือต้องไปนอกสถานที่ทำการเพื่อควบคุมพาหนะไว้หรือต้องรอเพื่อตรวจพาหนะอันมิใช่ความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้นเสียเงินค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 4

การเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

มาตรา 34 คนต่างด้าวซึ่งจะเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้จะต้องเข้ามาเพื่อการดังต่อไปนี้

- (1) การปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล
- (2) การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ
- (3) การท่องเที่ยว
- (4) การเล่นกีฬา
- (5) ธุรกิจ
- (6) การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง
- (7) การลงทุนหรือการอื่นที่เกี่ยวกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม

การลงทุน

- (8) การเดินทางผ่านราชอาณาจักร
- (9) การเป็นผู้ควบคุมยานพาหนะหรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังสถานีหรือท้องที่ใน

ราชอาณาจักร

- (10) การศึกษาหรือดูงาน
- (11) การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน
- (12) การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง
- (13) การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือ()

สถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร

- (14) การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ
- (15) การอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 35 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามมาตรา 34 อธิบดี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ก็ได้

ระยะเวลาที่จะอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้กำหนด ดังนี้

- (1) ไม่เกินสามสิบวัน สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (4) (8) และ (9)
- (2) ไม่เกินเก้าสิบวัน สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (3)
- (3) ไม่เกินหนึ่งปี สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (5) (10) (11) (12) (13) (14) และ (15)
- (4) ไม่เกินสองปี สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (6)
- (5) ตามกำหนดระยะเวลาตามความจำเป็น สำหรับกรณีตามมาตรา 34 (1) และ (2)
- (6) ตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณาเห็นสมควรสำหรับกรณีตามมาตรา 34 (7)

ในกรณีคนต่างด้าวมิเหตุจำเป็นจะต้องในราชอาณาจักรเกินระยะเวลาที่กำหนดใน (1) (2) (3) และ (4) ให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้อยู่ต่อไปได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งปี และเมื่อได้อนุญาตแล้วให้รายงานต่อคณะกรรมการเพื่อทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายในเจ็ดวันนับแต่วันอนุญาต

การขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปแต่ละครั้งให้คนต่างด้าวยื่นคำขอตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงในระหว่างรอฟังคำสั่งให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อน

มาตรา 36 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากมีพฤติการณ์ที่สมควรเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรให้อธิบดีหรือคณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตที่ได้อนุญาตไว้นั้นได้ไม่ว่าอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นผู้อนุญาต

ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาต คนต่างด้าวซึ่งถูกเพิกถอนการอนุญาตอาจยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุดแต่ในกรณีที่คณะกรรมการมีคำสั่งเพิกถอนการอนุญาตคำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีตามวรรคสอง ให้ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำสั่งของอธิบดี และให้ทำตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อมีการเพิกถอนการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งแก่คนต่างด้าว ในกรณีที่ไม้อาจส่งหนังสือเช่นว่านี้แก่คนต่างด้าวได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปิดไว้ ณ ที่พักของคน

ต่างด้าวที่ได้แจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ครบกำหนดสี่สิบแปดชั่วโมง ให้ถือว่าคนต่างด้าวผู้นั้นได้ทราบคำสั่งแล้ว

มาตรา 37 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ต้องปฏิบัติดังนี้

(1) ไม่ประกอบอาชีพหรือรับจ้างทำงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ถ้าในกรณีใดมีกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายนั้น

(2) พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ ๆ ได้แจ้งไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

(3) แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ ๆ คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัยภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีเปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่ของคนต่างด้าวอยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจเดิมก็ต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงด้วย

(4) ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้คนต่างด้าวผู้นั้นแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจดังกล่าวภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง

(5) ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมืองทราบถึงที่พักอาศัยของตน โดยมีชกซ้ำเมื่อครบระยะเวลาเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเวลาเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ไ้

ความในข้อ (3) และ (4) จะมีให้ใช้บังคับแก่กรณีใดตามมาตรา 34 โดยเงื่อนไขอย่างไรให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

การแจ้งตามมาตรา นี้ คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเอง หรือมีหนังสือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 38 เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถาน หรือผู้จัดการโรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคหสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

ในกรณีที่ย้าย เคหสถาน หรือ โรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตามวรรคหนึ่งตั้งอยู่ใน เขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองตรวจคนเข้าเมือง

การแจ้งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 39 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ถือว่าการได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ดังกล่าวเป็นอันสิ้นสุด แต่ถ้าก่อนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ได้รับอนุญาตจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ให้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรได้อีก และคนต่างด้าวนั้นได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักร ไทยโดยไม่ใช่ผู้ต้องห้ามตามมาตรา 12 ถ้าระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรยังมี เหลืออยู่ ให้อยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้เท่าระยะเวลาที่ยังเหลืออยู่นั้น

การขออนุญาตเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก ให้คนต่างด้าวยื่นคำขอตามแบบและ เสียค่าธรรมเนียมตามอัตรา และหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 5

การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

มาตรา 40 ภายใต้บังคับมาตรา 42 และ 43 และมาตรา 51 ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดจำนวนคนต่างด้าวซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่มิให้เกินประเทศละหนึ่งร้อยคนต่อปี และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกิน ห้าสิบคนต่อปี

เพื่อประโยชน์แห่งการกำหนดจำนวนคนต่างด้าว บรรดาอาณานิคมของประเทศหนึ่ง รวมกันหรือแต่ละอาณาจักรซึ่งมีการปกครองของตนเองให้ถือเป็นประเทศหนึ่ง

มาตรา 41 คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้ เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาต จากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตาม มาตรา 40 และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 47 แล้ว

เพื่อให้การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ของ ประเทศให้มากที่สุดให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวซึ่งขอเข้า มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร โดยคำนึงถึงรายได้ สินทรัพย์ ความรู้ ความสามารถในค้าวิชาชีพ และ ฐานะในครอบครัวของคนต่างด้าวดังกล่าวกับบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย เงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคง

ของชาติ หรือเงื่อนไขอื่นตามความเหมาะสม เพื่อเป็นใช้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

การขออนุญาต คนต่างด้าวจะขอก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรหรือขอภายหลังได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้วก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวกรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา 34 อาจยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร จะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อเมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและได้ยื่นรายการและผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 วรรคสอง และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา 12 และมาตรา 14 และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 47 แล้ว ในระหว่างขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้

มาตรา 42 บุคคลดังต่อไปนี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับของประกาศกำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งรัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40

(1) คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว และได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 48 หรือมาตรา 51

(2) หญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและได้สละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าว

(3) บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของหญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดไม่ว่าหญิงนั้นจะสละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าวหรือไม่ก็ตาม

(4) บุตรของบิดามารดาซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่เกิดระหว่างเวลาที่มารดาออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา 48 เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรพร้อมกับบิดาหรือมารดา ซึ่งกลับเข้ามาอีกภายในเวลาที่กำหนดตามหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรและบุตรนั้นอายุยังไม่เกินหนึ่งปี

มาตรา 43 คนต่างด้าวที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนในราชอาณาจักรเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการโดยความเห็นของรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรนอกเหนือจากจำนวนคนต่างด้าวที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40 ก็ได้ แต่ปีหนึ่ง ๆ จะเกินร้อยละห้าของจำนวนดังกล่าวมิได้

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความเกี่ยวพันกับเงินตราต่างประเทศที่นำเข้ามาลงทุน คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามวรรคหนึ่งต้องแสดงฐานะทางการเงินตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปีแต่ไม่เกินห้าปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มาตรา 44 ห้ามมิให้คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรถ้าปรากฏว่า

(1) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่ยกเว้นในกฎกระทรวง

(2) เป็นผู้ไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ เพราะกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความใน (2) มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่เป็นบิดา มารดา สามี ภริยา หรือบุตรของบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และมีฐานะที่จะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันได้

มาตรา 45 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากประสงค์จะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองในท้องที่ที่ตนอยู่ ในกรณีท้องที่นั้นไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง ให้ยื่นคำขอ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองใกล้เคียง เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เกินจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40 หรือจำนวนตามมาตรา 43 แล้วแต่กรณีหรือเป็นบุคคลตามมาตรา 42 และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา 44 แล้วจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีที่อยู่ในราชอาณาจักร โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีก็ได้

คนต่างด้าวซึ่งได้ยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หากกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวจะสิ้นสุดลงในระหว่างการพิจารณา คนต่างด้าวผู้นั้นอาจยื่นคำขอ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งเดียวกันนั้น เพื่ออยู่ในราชอาณาจักรต่อไปจนถึงวันได้รับทราบผลการพิจารณา ให้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจอนุญาตได้ การอนุญาตนี้คณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจะกำหนดเงื่อนไขประการใดก็ได้

การยื่นคำขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 46 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร ถ้าในระหว่างรอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม มาตรา 41 หรืออยู่ระหว่างรอรับทราบผลการพิจารณาของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง คณะกรรมการมอบหมายตามมาตรา 45 วรรคสอง คนต่างด้าวผู้นั้นเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรให้ถือว่า การผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 41 วรรคห้า หรือมาตรา 45

วรรคสอง เป็นอันสิ้นสุดลง เว้นแต่ก่อนเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก และคนต่างด้าวผู้นั้นได้กลับเข้ามาภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปได้ตามที่ได้รับ การผ่อนผัน

มาตรา 47 คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรจะต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากรับรองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายไว้เป็นหลักฐานภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ในกรณีที่คนต่างด้าวอายุต่ำกว่าสิบสองปีได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในนามของคนต่างด้าวผู้นั้น ในกรณี อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายจะออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ต่างหากหรือรวมกัน กับผู้ใช้อำนาจปกครองก็ได้

ถ้าไม่ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการอาจสั่งระงับการ อนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเสียได้ ในกรณีเช่นนี้การผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรตาม มาตรา 41 วรรคห้า หรือมาตรา 45 วรรคสอง เป็นอันสิ้นสุด

ผู้ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา 48 ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ใช้ได้ตลอดไป แต่ถ้าผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ได้เดินทาง ออกไปนอกราชอาณาจักรแล้ว ใบสำคัญถิ่นที่อยู่นั้นเป็นอันใช้ไม่ได้ เว้นแต่ก่อนที่จะเดินทาง ออกไปนอกราชอาณาจักรผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ได้นำใบสำคัญถิ่นที่อยู่ไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำ หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาตามมาตรา 50 ในกรณีเช่นนี้คนต่างด้าวผู้นั้นกลับเข้ามาในราชอาณาจักรภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานให้และไม่ เป็นผู้มึลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 หรือมาตรา 44 ให้ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ยังคงใช้ได้ต่อไป

บทบัญญัติในมาตรา 12 เฉพาะความใน (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจลงตราหนังสือ เดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และความใน (2)(3) และ (4) มิให้นำมาใช้บังคับแก่ กรณีตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 49 ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ใช้ไม่ได้ตามมาตรา 48 ให้ผู้ถือหรือผู้ครอบครองส่งคืนต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่

ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของคนต่างด้าวที่ตาย ให้ผู้ครอบครองส่งคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา 50 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยชอบและประสงค์จะ เดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรและจะกลับเข้ามาอีก ให้ปฏิบัติ ดังนี้

(1) นำใบสำคัญถิ่นที่อยู่มาให้พนักงานเจ้าหน้าที่สลักหลังทำหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก ตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) ในกรณีที่ไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่เพราะเป็นคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรก่อนมีบทบัญญัติที่ให้คนต่างด้าวนั้นต้องขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้มาขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่จากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อนปฏิบัติตาม (1)

(3) ในกรณีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ไม่มีที่ว่างที่จะสลักหลังตาม (1) ผู้ถือใบสำคัญถิ่นที่อยู่จะต้องขอเปลี่ยนใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 52 เสียก่อน

หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหลักฐานให้และภายในกำหนดหนึ่งปีนั้น ผู้ถือใบสำคัญท้องถิ่นที่อยู่จะออกไปนอกราชอาณาจักรและกลับเข้ามาอีกครั้งก็ได้

การขอหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกและการออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม (2) ให้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 51 คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแต่ไม่มีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก หรือมีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีก แต่มิได้กลับเข้ามาภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 48 หากประสงค์จะกลับเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามเดิม ให้ยื่นคำขอตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อพิจารณาอนุญาต เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า คนต่างด้าวผู้นั้นมีเหตุผลและข้อแก้ตัวอันสมควร ทั้งไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 และมาตรา 44 จะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อไป โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีก็ได้แต่ต้องขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใหม่ ในระหว่างการขออนุญาตให้นำมาตรา 45 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติในมาตรา 12 เฉพาะความใน (1) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และความใน (2) (3) และ (9) มิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่ง

ผู้ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ใหม่ตามวรรคหนึ่ง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 52 เอกสารที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ของผู้ใดสูญหายหรือชำรุดและผู้นั้นประสงค์จะได้ใบแทน หรือกรณีขอเปลี่ยนใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 50 (3) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเป็นที่พอใจแล้วได้ออกใบแทนหรือใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้ โดยผู้ขอต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 6

การส่งคนต่างด้าวออกกลับไปนอกราชอาณาจักร

มาตรา 53 คนต่างด้าวซึ่งเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแล้วภายหลังปรากฏว่าเป็นบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 (7) หรือ (8) หรือเป็นบุคคลตามมาตรา 12 (10) หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 43 วรรคสอง หรือเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 44 หรือเป็นผู้ได้รับโทษตามมาตรา 64 หรือมาตรา 64 ให้ขอขัติเสนอเรื่องไปยังคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าควรเพิกถอนการอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ก็ให้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อสั่งเพิกถอนการอนุญาตต่อไป

มาตรา 54 คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักรก็ได้

ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา 19 และมาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างการรอส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้พักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

บทบัญญัติในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรก่อนวันที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2480 ใช้บังคับ

มาตรา 55 การส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวกลับพาหนะใดหรือช่องทางใดก็ได้ตามแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาเห็นสมควร

ค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับนี้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำเข้ามา นั้นเป็นผู้เสีย ในกรณีที่มิปรากฏตัวเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ ให้ผู้กระทำความผิดตาม มาตรา 63 หรือมาตรา 64 เป็นผู้เสีย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่าง ด้าวกลับจากผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งโดยสิ้นเชิงหรือร่วมกันตามแต่จะเลือดแต่ถ้าคนต่างด้าว

นั้นจะขอกลับโดยพาหนะอื่นหรือทางอื่นโดยยอมเสียค่าใช้จ่ายของตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตก็ได้

มาตรา 56 ในกรณีที่มีการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวตามมาตรา 12 (1) และคนต่างด้าวแสดงตัวหรือเอกสารที่ใช้เดินทางอย่างใดอย่างหนึ่งของเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะใด หรือแสดงหลักฐานของบุคคลอื่นใดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อเป็นประกันในการกลับออกไปนอกราชอาณาจักรของคนต่างด้าวดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตัว เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว แล้วแต่กรณี มิให้ยกเลิกคืนหรือเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในตัว เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว ทั้งนี้โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ หรือไม่ก็ได้

การสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยการติดคำสั่งไว้กับหรือประทับข้อความคำสั่งลงไว้บนตัวนั้น เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าว และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งการแล้ว ถ้ามีการยกเลิกคืน หรือเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญในตัว เอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวให้แตกต่างไปจากที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งการไว้ โดยมีได้รับความเห็นชอบจากพนักงานเจ้าหน้าที่ การนั้นย่อมไม่สามารถใช้อ้างกับพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะที่ออกตัว เอกสารหรือหลักฐาน แล้วแต่กรณี ให้กระทำการตามข้อผูกพันเดิมในตัว เอกสารหรือหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการส่งคนต่างด้าวนั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

หมวด 7

เบ็ดเตล็ด

มาตรา 57 เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดอ้างว่าเป็นคนมีสัญชาติไทย ถ้าไม่ปรากฏหลักฐานอันเพียงพอที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นคนมีสัญชาติไทย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นคนต่างด้าวจนกว่าผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสัญชาติไทย

การพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หากผู้นั้นไม่พอใจคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่จะร้องขอต่อศาลให้พิจารณาก็ได้

ในกรณีที่มีการร้องขอต่อศาล เมื่อได้รับคำร้องขอแล้ว ให้ศาลแจ้งต่อพนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้านได้

มาตรา 58 คนต่างด้าวผู้ใดไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามมาตรา 12 (1) หรือไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามพระราชบัญญัตินี้และทั้งไม่มีใบสำคัญประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าวให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 59 ให้อธิบดีหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่ทำการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีอำนาจออกหมายเรียก หมายจับ หรือหมายค้น หรือจับ ค้น หรือควบคุม และให้มีอำนาจสอบสวนคดีความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 60 ในเขตท้องที่ใด รัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรที่จะยกเว้นค่าธรรมเนียมอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 8

บทกำหนดโทษ

มาตรา 61 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามมาตรา 10 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 62 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 หรือมาตรา 18 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งมีสัญชาติไทย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา 63 ผู้ใดนำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 และภายในพาหนะนั้นมีคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้นได้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถรู้ได้ว่าภายในพาหนะนั้นมีคนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ แม้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา 64 ผู้ใดรู้ว่าคนต่างด้าวคนใดเข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้เข้าพักอาศัย ช้อนเร้น หรือช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ เพื่อให้คนต่างด้าวนั้นพ้นจากการจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ผู้ใดให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้เข้าพักอาศัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นรู้ว่าคนต่างด้าวดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่รู้โดยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภรรยาของผู้กระทำความผิดจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา 65 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 66 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 25 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 27 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 67 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 27 (1) วรรคหนึ่ง หรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 27 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 68 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 69 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับเรียงรายตัวคนประจำพาหนะที่มีได้นำไปมอบนั้น คนละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 70 พาหนะใดมีคนโดยสารซึ่งเป็นคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 (1) เข้ามาในราชอาณาจักร เจ้าของหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้น ต้องระวางโทษปรับเรียงรายตัวคนต่างด้าวนั้นคนละไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 71 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ถ้าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้คนต่างด้าวหลบหนี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 72 คนต่างด้าวผู้ใดหลบหนีไปจากพาหนะหรือหลบหนีไปในระหว่างส่งตัวไปยังสถานที่ใด ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะควบคุมตัวไว้หรือ

ให้ส่งตัวไปตามมาตรา 29 หรือหลบหนีไปในระหว่างที่ถูกกักตัวหรือควบคุมตามอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 73 เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 30 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 74 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 31 หรือมาตรา 32 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 75 คนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 76 คนต่างด้าวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 37 (2) (3) (4) หรือ (5) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาทจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา 77 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 78 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 49 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 79 เจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานผู้ใด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 56 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าคนต่างด้าวดังกล่าวจะกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแต่มิให้ปรับเกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 80 ผู้ใดทำลายคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สั่งการตามมาตรา 56 วรรคสอง หรือทำให้คำสั่งดังกล่าวลบเลือน โดยมีเจตนามิให้เจ้าของพาหนะ ผู้ควบคุมพาหนะหรือผู้ที่ออกตั๋ว เอกสารหรือหลักฐานทราบถึงคำสั่งดังกล่าวของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 81 คนต่างด้าวผู้ใดอยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตสิ้นสุดลงหรือถูกเพิกถอน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 82 คนต่างด้าวผู้ใดหลีกเลี่ยง ไม่ปฏิบัติตาม ขัดขืน หรือไม่ยอมรับทราบคำสั่งของรัฐมนตรี คณะกรรมการ อธิบดี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายซึ่งสั่งการแก่คนต่างด้าวผู้นั้นตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ถ้าคำสั่งตามวรรคหนึ่งเป็นคำสั่งให้กลับออกไปนอกราชอาณาจักร คนต่างด้าวผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 83 ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการหรือผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นหรือในกรณีบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

มาตรา 84 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 62 วรรคหนึ่ง มาตรา 63 มาตรา 64 มาตรา 71 และมาตรา 82 วรรคสอง ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งประกอบด้วยอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้แทน อธิบดีกรมอัยการหรือผู้แทน และผู้บังคับการตรวจคนเข้าเมืองหรือผู้แทนเป็นกรรมการ มีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใด ๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา 85 ให้ถือว่าคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้ เป็นผู้ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ แต่คงได้รับสิทธิและประโยชน์เพียงเท่าที่ปรากฏในหลักฐานการอนุญาตให้แล้วเท่านั้น

มาตรา 86 ให้คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวและได้อยู่เกินเก้าสิบวันในวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้ แจกครั้งแรกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 37 (5) ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 87 ให้เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือผู้จัดการ โรงแรมซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัยอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 38 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 88 ให้ถือว่าใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ได้ออกตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและยังสมบูรณ์อยู่เป็นใบสำคัญถิ่นที่อยู่ที่ได้ออกตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 89 ให้ถือว่าหลักฐานการแจ้งออกนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำไว้ในใบสำคัญถิ่นที่อยู่ของคนต่างด้าวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นหลักฐานการแจ้งออกนอกราชอาณาจักร เพื่อกลับเข้ามาอีกตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 90 ให้ถือว่าคนต่างด้าวซึ่งถูกสั่งให้กักตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นผู้ซึ่งถูกสั่งกักตัวไว้เพื่อรอส่งกลับตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 91 ให้ถือว่าคำร้องต่าง ๆ ของคนต่างด้าวที่ค้างพิจารณาอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นคำร้องที่ได้ยื่นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 92 ให้บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือมติของคณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงใช้ได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือมติของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแทน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส. โททรกิตย์

รองนายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียมและค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

-
- (1) การตรวจลงตราตามมาตรา 12 (1)
 ใช้ได้ครั้งเดียว 2,000 บาท
 ใช้ได้หลายครั้ง 10,000 บาท
- (2) อุทธรณ์ตามมาตรา 22 คนละ 2,000 บาท
- (3) คำขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักร
 เป็นการชั่วคราวต่อไปตามมาตรา 35
 คนหนึ่งครั้งละ 2,000 บาท
- (4) อุทธรณ์ตามมาตรา 32 คนละ 2,000 บาท
- (5) คำขออนุญาตเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก
 ตามมาตรา 39 คนหนึ่งใช้ได้ครั้งเดียว 2,000 บาท

ใช้ได้หลายครั้งภายในระยะเวลาที่ยังเหลืออยู่	5,000 บาท
(6) ค่าขออนุญาตเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ตามมาตรา 45 คนละ	8,000 บาท
(7) ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 47 หรือ มาตรา 51 ฉบับละ	200,000 บาท
ในกรณีที่ผู้ขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่เป็นคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของคนต่างด้าว ที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือของบุคคล ที่มีสัญชาติไทย ฉบับละ	100,000 บาท
(8) หลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อกลับเข้ามาอีกตามมาตรา 50 (1) คนละ	2,000 บาท
(9) ใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามมาตรา 50 (2) ฉบับละ	20,000 บาท
(10) เอกสารที่ออกให้ตามมาตรา 52 ฉบับละ	2,000 บาท
(11) ค่าขอเพื่อขอพิสูจน์สัญชาติต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 57 คนละ	800 บาท

ค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

(1) การตรวจพาหนะนอกเวลาราชการ ถ้าพาหนะ ไม่มีคนโดยสาร พาหนะหนึ่ง ครั้งละไม่เกิน	200 บาท
ถ้ามีคนโดยสาร ให้คิดเพิ่มขึ้น ตามรายตัวคนโดยสาร คนละไม่เกิน	10 บาท
(2) การตรวจพาหนะ ณ ที่อื่น นอกจากที่ อธิบดีประกาศกำหนดตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง พาหนะหนึ่ง วันละไม่เกิน	200 บาท
(3) การรอคอยเพื่อตรวจพาหนะอันมิใช่ ความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ วันละไม่เกิน	200 บาท
(4) การไปนอกสถานที่ทำการเพื่อควบคุม	

พาทนะ พาทนะหนึ่ง วันละไม่เกิน

200 บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือ เนื่องจากปัจจุบัน คนต่างด้าว ซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรได้ทวีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2497 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วและมีบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ไม่ทันสมัยและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเสียใหม่ ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีการตรวจลงตราหนังสือเดินทางหรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง แต่ยังไม่ได้กำหนดการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง ฯลฯ ให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติอันเป็นหลักสากลที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเสียใหม่ให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมค่าธรรมเนียมตามบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าทำการ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ท้ายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เพื่อกำหนดให้มีการเสียค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจลงตรา และสำหรับค่าขอเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก โดยให้ใช้ได้หลายครั้งได้ด้วย ประกอบกับค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมและค่าทำการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ท้ายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วยจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 87/2557 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมผู้รักษาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ลงวันที่ 10 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557

ข้อ 4 ให้บรรดา กฎกระทรวง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ที่ออกตามพระราชบัญญัติตามข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้อยู่ต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของนิติบุคคล พ.ศ. 2560

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบขายตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 54 เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 6 และต่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยในลักษณะดังกล่าว ทำนองเดียวกัน คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 74 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 มาตรา 78 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 และพระราชบัญญัติปู้ย พ.ศ. 2518 มาตรา 72/5 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 6 ดังนั้น เพื่อแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวและกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 42/2560 เรื่อง แก้ไขกฎหมายคนเข้าเมืองเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางสัญชาติไทย

ข้อ 2. ในกรณีเห็นสมควรนายกรัฐมนตรีนหรือคณะรัฐมนตรีอาจเสนอให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งนี้ได้

ข้อ 3. คำสั่งนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ภาคผนวก ข
แบบแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าว

แบบการแจ้งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย สำหรับเจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคหะสถาน
NOTIFICATION FROM FOR HOUSE-MASTER, OWNER OR THE POSSESSOR OF THE RESIDENCE
WHERE ALIEN HAS STAYED

เขียนที่.....
WRITTEN AT

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
DATE MONTH YEAR

เรียน พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองหรือเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่
TO : THE IMMIGRATION OFFICER OR LOCAL POLICE OFFICER

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี
FULL NAME AGE YEARS

สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....ต.รอก/ซอย.....
NATIONALITY PRESENT ADDRESS LINE

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
ROAD SUB-DISTRICT (TUMBON) DISTRICT

จังหวัด.....ขอแจ้งการพักอาศัยของบุคคลต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทย
PROVINCE WISH TO NOTIFY THE ADDRESS WHERE ALIEN RECEIVED PERMISSION

เป็นการชั่วคราว ซึ่งเข้าพักอยู่ที่.....ต.รอก/ซอย.....
TO STAY TEMPORALITY IN THE KINGDOM HAS STAYED AS LINE

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
ROAD SUB - DISTRICT (TUMBON) DISTRICT

จังหวัด.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
PROVINCE ON DATE MONTH YEAR

รวม.....คน ตามบัญชีรายชื่อที่แนบมาด้วยแล้ว
TOTAL PERSONS (NAME LIST ATTACHED)

ลงชื่อ.....ผู้แจ้งในฐานะเจ้าบ้าน
SIGNATURE HOUSE-MASTER, OWNER OR POSSESSOR OF RESIDENCE

- หมายเหตุ
1. แจ้งภายใน 24 นับแต่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย
MUST NOTIFY WITHIN 24 HOURS FROM THE TIME OF ARRIVING AT THE RESIDENCE
  2. ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อกองตรวจคนเข้าเมือง
MUST NOTIFY THE IMMIGRATION DIVISION IF LOCATED WITHIN BANGKOK AREA
  3. ในต่างจังหวัดให้แจ้งต่อด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ตั้งอยู่หากไม่มีให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่
MUST NOTIFY THE LOCAL IMMIGRATION OFFICE IF THERE IS NO IMMIGRATION OFFICE LOCATED IN THAT AREA THE LOCAL POLICE OFFICIAN MUST BE NOTIFIED

ใบรับการแจ้งรับคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย
RECEIPT OF NOTIFICATION

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....
I TITLE

ได้รับการแจ้งบุคคลต่างด้าวเข้าพักอาศัยของ.....สัญชาติ.....
HAVE RECEIVED NOTIFICATIONS OF ALIEN'S ASSESS FROM NATIONALITY

ซึ่งได้รับการแจ้งการเข้าพักอาศัยของ.....รวม.....คน
WHO NOTIFY THE RESIDENCE WHERE ALIENS HAVE STAYED TOTAL PERSONS

ไว้แล้วเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
ON (DATE) MONTH YEAR HOURS

ลงชื่อ.....ผู้รับแจ้ง
SIGNATURE IMMIGRATION OFFICER

(ใบแนบ ตม. ๓๐)

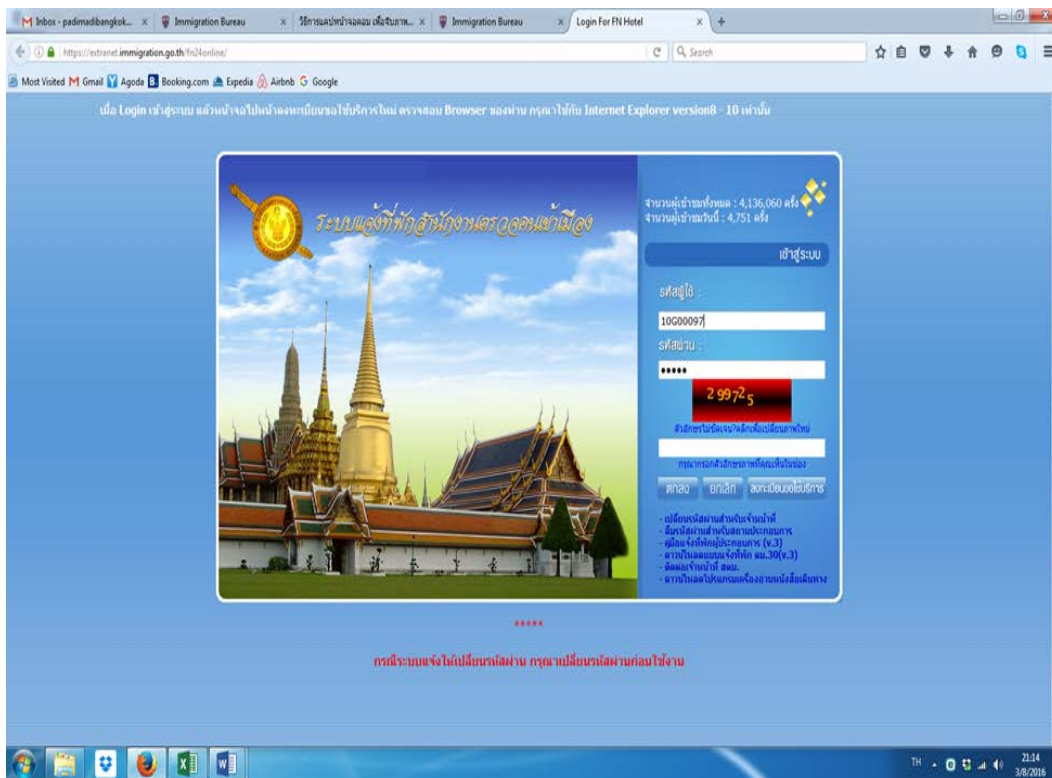
บัญชีรายชื่อคนต่างด้าวที่เข้าพักอาศัย
NAME OF ALIENS IN RESIDENCE

ลำดับ NO.	ชื่อคนต่างด้าว NAME AND SURNAME	สัญชาติ Nationality	หนังสือเดินทางเลขที่ PASSPORT NO	วันเดินทางเข้า DATE OF ARRIVAL	ประเภทวีซ่า TYPE OF VISA	ครบกำหนดอนุญาต EXPIRE DATE OF STAY	ช่องทางเข้า POINT OF ENTRY	บัตรขาเข้าเลขที่ ARRIVAL CARD TM. NO.	ความสัมพันธ์ RELATIONSHIP

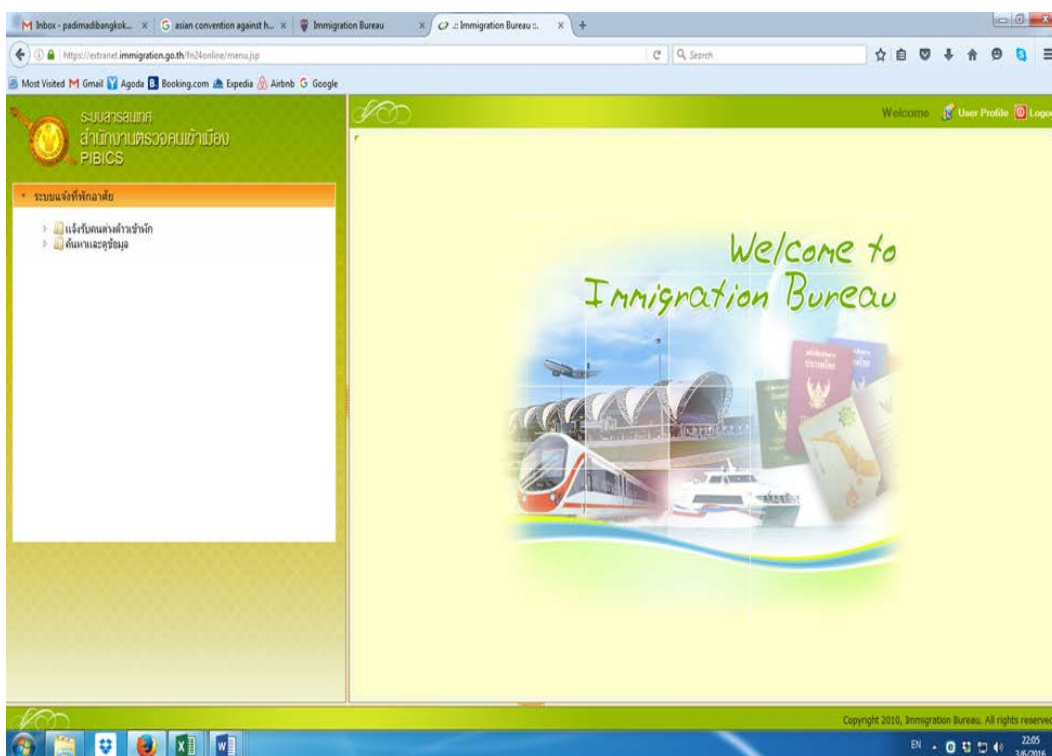
(ลงชื่อ).....ผู้แจ้ง

ภาคผนวก ค

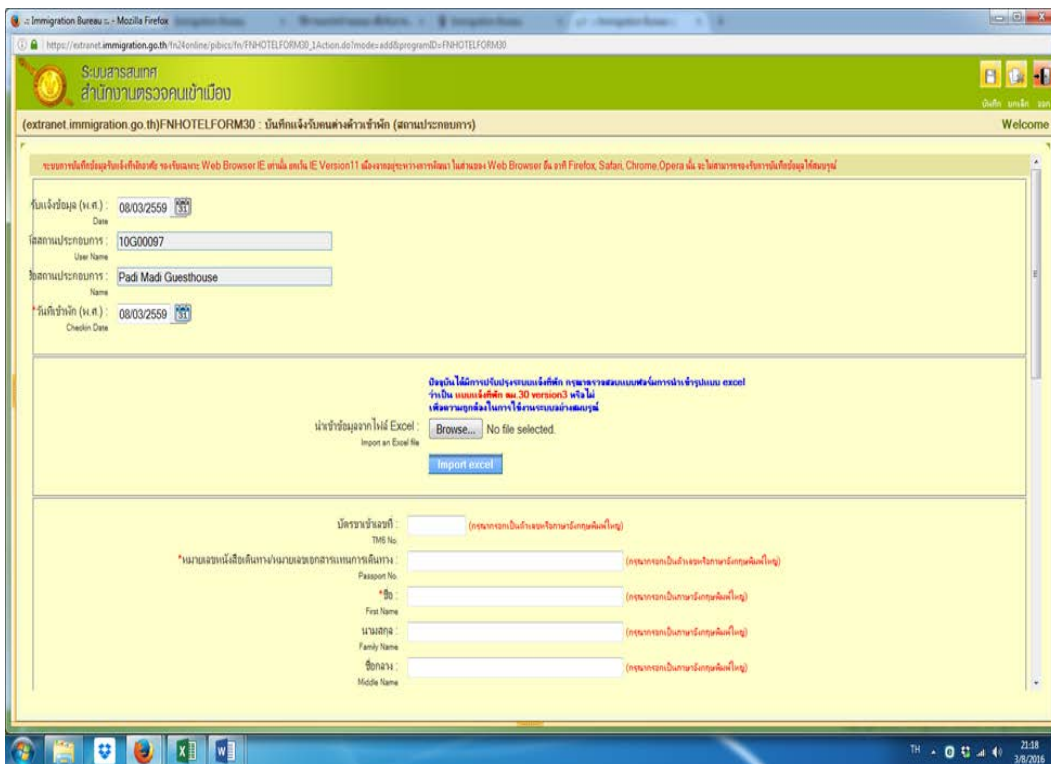
แบบการแจ้งที่พักอาศัยคนต่างด้าวออนไลน์

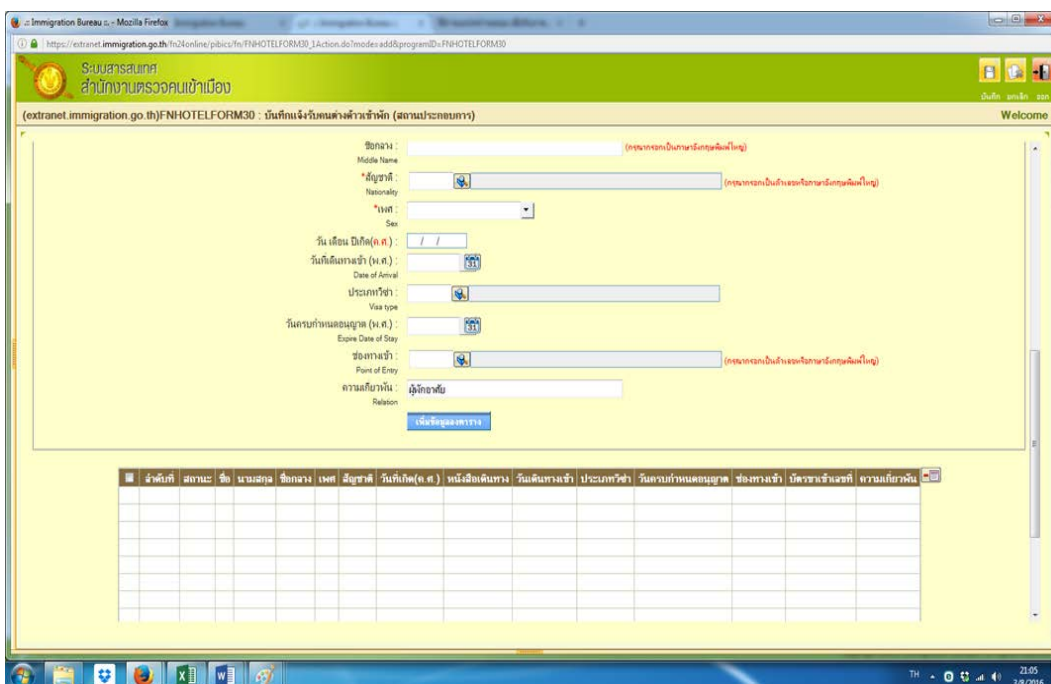
ภาพที่ 1 หน้าเว็บไซต์ระบบแจ้งที่พัก

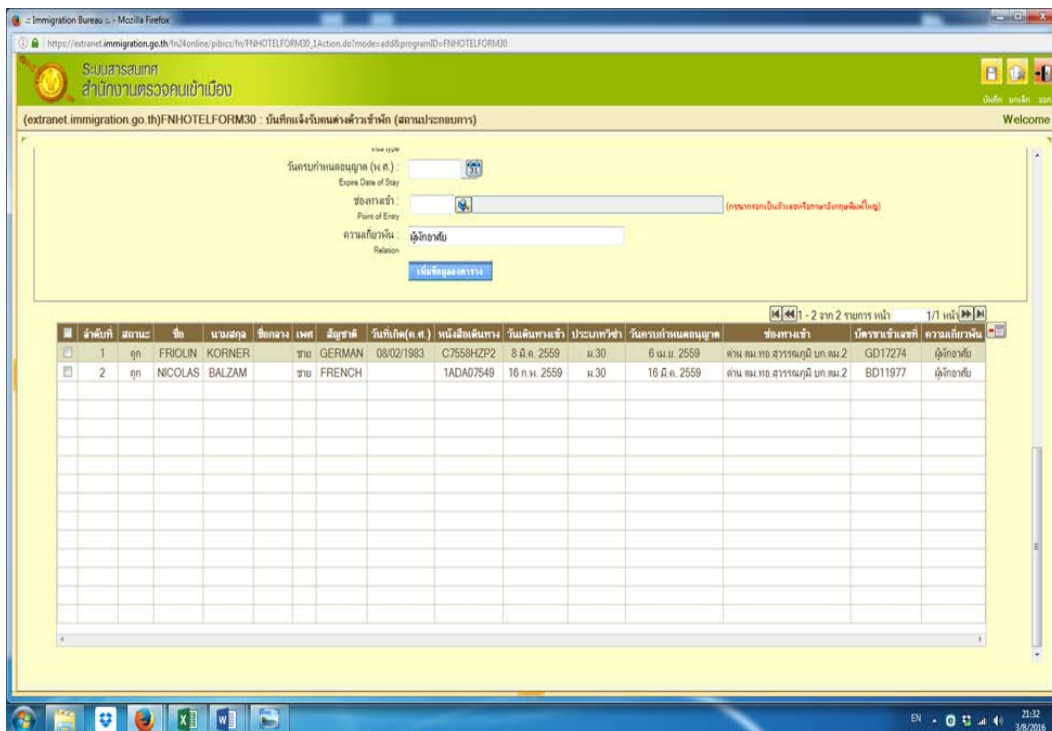
ภาพที่ 2 หน้าจอระบบแจ้งที่พัก

ภาพที่ 3 การลงทะเบียนขอใช้บริการ

ภาพที่ 4 การทำงานของโปรแกรมระบบแจ้งที่พัก

ภาพที่ 5 การนำเข้าข้อมูล